AHMET CEMİL ARSLAN
KÂBE'YE DOĞRU
BİŞR
14

HAZKETİ BÎŞR (Ziilkifl) A.S.) İN KUKANI KERÎM'DE ; ZlKROLUNDUGU YERLER

Hiç şüphe yok ki doğrusunu ancak Hazreti Allah bilir. Onun kudretindedir. <

Hazreti **Bişr** {A.S.) Kur'an'da bu isimle zikr olunmaz. **Şît, Hızır, Dahyal, Vuşa** (A.S.) 1ar gibi:

Kur'an-ı Kerîmin (Enbiyâ: 85) ve (Sâd: 46) âyetlerinde **Zülkifl** geçerse de bunun asıl Zülkifl peygambere mi ait olduğu yahut Hz. Eyyûb (A.S.) in oğlu Hz. Bişr'in lâkabı mı bulunduğu ihtilaflıdır.

Fakat şu bir hakikattir:

Dinler tarihi âlimlerinin ve müfessirlerin bir çoğu, Hazreti Eyyüb (A.S.) dan sonra oğlu Bişr'in, ki lâkabı Zülkifl'dir. peygamber gönderildiği hakkında müttefiktirler.. Hazreti Nûh (A.S.) m torunlarından **Kum'** dan üreyen kuzey kavminin bir topluluğuna peygamberlik etmiştir.

Meraklıların araştırmasmdaki kolaylık bakımından, meselâ Türk âlimlerinin ve tercüme edilmişlerin bir kaç tanesine göz atalım inanırız.. Şu örnekler yeter:

1. Cevdet'I*a$a: Hazreti Eyyüb (A.S.) ı anlatınca, sonunda oğlu Bişr'in (Zülkifl) lâkabiyle peygamber olduğunu yazar!

2. Ömer Nasuhi Bilmen: Büyük Ilmü Hal'de şöyle söyler: **Hazreti Eyyüb'ün doksan üç yaşında vefat ettiği ve kendisinden sonra Bişr adlı oğlunun da Şam'da peygamber olduğu mervidir. Bu zata Zülkifl denmiştir.**

***3.* Taberi Tarihi: Hazreti Eyyüb (A.S.) in vefatından sonra oğlu Bişr'in peygamberlikle görevlendirildiğini, lâkabının (Zülkifl) olduğunu** anlatır.. Ve yaşı, yeri, oğlu **hakkında bilgi** verir.. Babasının duası üzerine **peygamber olduğunu** kaydeder.

4. Hasan Basri Çantay : Âyetlerdeki Zülkifl için : (Elye-sa'm amcazadesi veya Eyyûb bin **Bişr** olduğu ihtilaflıdır) notunu koyar.

5. **Elmalı:** (Zülkifl, Eyyüb'ün oğlu olup Şam'da tevhide davet ettiği zikrolunur) der.

' Demek Bişr (A.S.) peygamberdir.

Bütün karışıklık onun lâkabının (Zülkifl) olmasıdır.

Çünkü Hz. Ilyas'dan önce veya Hz. Elyesa'dan sonra peygamber olan Züikifî (Herakil-Hezakil) ile bu lâkabın benzerliği açıktır.

O halde niçin peygamberleri sayarken (Bişr) olarak zi kredilmemiştir ?..

Bu, şüphesiz her âlimin kanaatine bağlıdır.

Fakat şu da gerçektir ki, hakkında fazla mevzu bulunmaması, bir kaç satırla anlatılmasına yol açmıştır. Halbuki Hazreti Eyyüb (A.S.) dan sonra, mucize ile inanan ümmeti ne olmuştu?.. Merak edilecek bir konudur. Elde o çağın ve yılların tarihî vesikaları vardır.. Bunlar incelenip bitiştirildiği zaman, pek âlâ Bişr devri aydınlığa çıkar.. Ve bu lâzımdır.

Şu bilgilerimizi hatırlamada fayda vardır:
1. Hazreti Allah (C.C.) her topluluğa peygamber göndermiştir.. Bunları kesinlikle buyurur.. Hazreti Âdem (A.S.) dan Hazreti Muhammed (S.A.V.) e kadar **130-**230 bin tahmin edilirler.
2. Şüphesiz Hazreti Allah (C.C.) bütün bu peygamberleri Kur'an'da bildirmeye lüzum görmemiştir. Ancak, Hazreti Muhammed (S.A.V.) Mekke'de peygamberlikle şereflenince elbette müşrikleri hidayete erdirmek için ya-kındakilerin kıssalarını haber verecekti..
3. İsimleriyle Kur'an'da açıklanan peygamberler yirmibeş adettirler.. Bunda ittifak vardır. Fakat bazı pek ihti-yatkârlar yirmidörde bile inerler.
Bu yirmibeş peygamber şunlardır : **Adem,- Idris, Nuh,** Hûd: Salih, İbrahim. Lût, îsm::iî, İshak, Ya'kub, Yûsuf, Eyyfıb. Şuayb, Musa, Harun, Davud, Süleyman, 11-yas, Elyesa', Zülkifl, Yunus, Zekeriya, Yahya, **Isa,** Muhammed (S.A.V.)
4. Bilindiği gibi Hazreti Allah (C.C.) insanlara araştırı]"' bulmayı emretmiştir.
Âlimler de araştırmışlardır titizlikle. Böylece bazı ne-ticekıv varmışlardır..
Yirmibeş peygamberden ayrı, şu zatların peygamber. jftihu! veli oldukları ihtilafa sebebiyet vermiştir :
a. Peygamberlikleri söylenmeyip Kur'an'da ismi gecen (Ix»km:uı. l/eyr, Zülkarıieyn)
h. Kur'an'da seçmeyip mealen. yahut tarih kaynaklarından çıkarılanlar (Sil. Hızır, Yu>a. Danval)
5. Bu durum karşısında değişik neticelere varılmıştır. İşte örnekleri :
a. Peygamberleri **yirmidört** sayanlar **(Bunlar Zülkifl'i Öyas ve Zekeriya ile Yuşa'nın lâkabı** saymışlardır.)
b. Peygamberlere **yirmialtı** diyenler. Bunlar Şît'i almışlardır.
c. Peygamberlere yirmibeş diyenler. Bunlar Kur'an'daki peygamberlere **Zülkifl** veya diğer ismi geçen bir veliyi ilâve etmişlerdir.
d. Yirmisekize yükselenler: (Lokman-Uzeyr-Zülkar-neyn-Hızır-Danyal) dan ikisini, yirmi altı peygaıti-
bere ilâve etmişlerdir.
mı
Bişr (A.S.) a geünce :
Lâkabının (Zülldfl) olması dolayısıyla ortaya üç düşünce çıkmıştır.. Şöyle ki:
1. Hazreti Bişr, Kur'an'da ismi geçen Zülkifl'dir.. Ve Hz. Eyyüb'den sonra hemen peygamber olmuştur.
Bu halde peygamberleri tarih sırasına koyarken Zül-kifl'i geçmişe götürmek gerekir. Halbuki Zülkifl'in lî-yas'dan bir evvel, yahut Elyesa'dan sonra peygamber olduğu kesindir. O peygamberin Hazreti Eyyüb ile â'ra-smda yüz yıllar farkı vardır.
2. Bazıları bu birinci düşünceyi birleştirmeye çalışmışlar ve Hazreti Eyyüb (A.S.) ı daha sonra, Elyesa zamanında yaşatmışlardır.. Böylece oğlu Bişr'in (Zülkifl) lâkabiyle peygamber olduğunu söylemişlerdir. Fakat şu da kesin bir hakikattir ki, Hazreti Eyyüb (A.S.)., Hazreti Yusuf (A.S.) m torunu (Rahmet) ile evlenmiştir. Bu hatırlanınca Hazreti Eyyüb'ü öne almak mümkün olamaz.

8. En akla uygun düşünce şudur :
Hem Hazreti Eyyüb (A.S.) in oğlu Bişr (Zülkifl lâka-biyle) vardır, hem Zülkifl peygamber vardır. Tereddüt, isim benzerliğinden doğmuştur.
* **
(KABE'YE DOĞRU) serisinde bütün düşünceler üzerinde durulmuştur.. Yâni hem ismi geçen peygamberler, hem de ihtilaf hlar anlatılmış ve anlaülacaktır.
Fakat bunu yaparken peygamber adedi yirmi sekizden yukarıya çıkarılmayacaktır.
'.
Ana fikir şudur:
İhtilaflı olanlar eğer, her hangi bir peygamberin hayatına girmiyorlarsa müstakil anlatılacaklardır. (Giriyorlarsa o peygamberle birlikte hikâye edileceklerdir.. Böylece hepsi hakkmda bilgi verilecektir.. Okuyucu ilhamına göre karar verebilir.
Tablo şudur :
1. Şîti ve Bişr (Zülkifl) ayrı olduklarından müstakil hikâye edilmişlerdir.. Yuşa da öyle olacaktır.
2. Hızır ve Zülkarneyn (Mus'ab) m hayatları Hazreti Musa'da bahs olunacaktır.
3. Lokman ise Hazreti Davud (A.S.) da geçecektir.
4. Uzeyr ve Danyal, Hazreti Süleyman'da hikâye olunacaklardır..

Böylece hiçbir eksik bırakümıyacaktır.
Maksat peygamber adedini teamüle uyup yirmi sekiz-• den yukarı çıkarmamaktır.. Yoksa ihtilaflı olanları bir hükme bağlamak değil. Yukarda da izah edildiği gibi bu ancak Hazreti Allah (C.C.) *m* kudretindendedir..
_ 14 _
HAZRETİ BİŞR (A.S.) İN HAL TERCÜMESİ
'
Adı : BİŞR
(Müjdeci-Güzel yüzlü) demektir.
Lâkabı (ZÜLKİFL) dir.. Hazreti Elyesa' (A.S.) <3an sonra yahut Hz. Ilyas'dan evvel gelen Zülkifl ile karıştırılmamalıdır.
Hazreti Bişr (A.S.) a Zülkifl lâkabının verilmesi hakkmda iki rivayet vardır :
1. Saçlarım ikiye ayırırdı.
2,, Hiç öfkelenmeden, adaletle vazife görmeyi tekeffül ettiğinden.

Esasen Suriye'de, Fırat nehrine kadar uzanan (Bişr) adlı bir tepeler silsilesi mevcuttur.. Muhtemelen ismine hürmeten konmuştur.
Babası : Hazreti Eyyüb (A.S.)
Annesi : Rahmet,Hazreti Yusuf (A.S.) in torunudur.
Doğumu : Hicretten önce 1790 (M.Ö. 1168)
Babası Hazreti Eyyüb (A.S.), Iblis'le olan mücadelesini zaferle sonuçlandırınca yetmiş yaşını aşmıştı.. Kaybettiklerinin iki misli evlad ihsan buyurulduğun-dan, muhtemelen 74 yaşındayken Hazreti Bişr (A.S.) doğmuştur.
— 15 —

;umyen : Lts Diyarında Şam ile Kem arasındaki Ik'sniye köyü.
Yaşı : 75
VefatJ : Hicretten öne* 1715 (M.Ö. 1093)
Beden yapısı : Uzun boylu ve güzel yüzlüydü.. Saçlarını iki yana tarardı.
Peygamberliği : Hazreti Eyyüb (A.S.), vefatına yakın, idareyi oğullarından (Hay me!) e vasiyet etmiştir. Ayrıca Bişr (A.S.) için Hazreti Allah (C.C.) dan peygamberlik dilemiş ve kabul buyurulmuştur.
Bölgesi : Merkez Şam'dır.. Çevreyle de i'gilennüştir.
Evlatları : Elbette bir çok oğul ve kızları olmuşsa da ancak birisinin ismi biliniyor. Adı: (Aban) dır.
Mezarı : Şam'dadır.. Diğer bir rivayete güre babası Hazreti Eyyüb (A.S.) yanında medfundur.. Yani Uts Di-yarındaki Besiliye köyünde. Bazılarına göre de Bitlis şehrinde medfm.dur ve başka yerlerde makamları vardır.
— 16 —
HZ. BtŞR (ZÜLKÎFL A.S.) A İHSAN DUYURULAN VASIFLAR ŞUNLARDIR :
1. Uzun boylu, endamlı ve güzel yüzlüydü.
2. Âdildi.
3. Babası Hazreti Eyyüb (A.S.) m şeriatiyle ve aldığı vahylerle ümmetini vahdaniyette tutmaya çalışmıştı.
-4. . O da sabrederdi.
5. Mücadelesini cimri, aç gözlü, merhametsiz, yalancı bir toplulukla yapmıştı..
6. Göğsündeki aydınlık gibi, dışı da temizdi.. Güzel giyinirdi.. Beden paklığına önem verirdi. Saç ve sakalım yıkar, tarardı.
'?. Çalışkandı..
8. Mesleği çiftçilikti.
9. Aldığı vazife uğrunda hiçbir şeyden yılmazdı.
10. Şam gibi, devrinin .en işlek bir şehrinde görev .yapması, gelip geçen her milletten kervanlarda-

kilere doğru yolu göstermesi, vasıflarının önde-gelenlerindendir.
Hazret! Bişr (Zülkifl A.S.) in ismi Kur'an-ı Ke-rîm'de geçmez. Zülkifl lakabıyla Rum kavmine Şam'da peygamberlik ettiği tarih ve diğer kitaplardan, âlimler tarafından çıltarılmıştır.
Kur'ân-ı Kerîm'in (Enbiyâ: 85) ve (Sâd: 48) âyetlerinde geçen Zülkifl isminin Hz. Bişr'e veya bizzat Zülkifl peygambere ait olup olmadığında ihtilâf vardır.

G 1 R I Ş
Hazreti Eyyüb (A.S.) m tblis ile yaptığı büyük mücadelede bilindiği gibi, az veya çok Uts Diyarı halkı da vazife almışlardı.. Farkında olmadan kendilerine düşen işleri yapmışlardı.
Esasen hangi olay tek başına ceryan eder?..
Her şey birbirine sıkı sıkıya bağlıdır.
Olayın mevzuu önemli değildir.. Nasıl kıymetlenirse kıymetlensin, neticede insanı bir basamak daha tekâmüle, hayrın yakmına doğru kaldırmış, yaklaştırmıştır.
Çıkılan basamakta duraklamalar, hatâ inmeler olur.. Fakat daima yükseğe tırmanılır.
Bu, insanlığın nurlanmasıdır.
Hazreti Eyyüb (A.S.) m memur bulunduğu topluluk acaba hep basamak, basamak yükselmede devam ettiler mi?.. Yoksa durakladılar yahut gerilediler mi?.. Nura göz kırptılar mı?..
Sualler çoğaltılabilir..
Eğer bunlardan birkaçı olduysa, sebepleri nedir?..
Evet, doğrudur ve merak edilecek hususlardır.
Bu bakımdan Hazreti Eyyüb (A.S.) m ümmetini, kendisinden sonra bir süre daha incelemek ve ibretlenmek pek faydalı olacaktır.

Tarih bize imkânı vermektedir.
*** -****
Hazreti Âdem ve Havva'nın yaratılması ile günümüz arasında geçen yedi sekiz bin senelik zamanın, aşağı yukarı ortasıdır, Hazreti Eyyüb (A.S.) in oğlu Hazreti Bişr (A.S.) zamanı. ,
Yani Hazreti Âdem ve Havva ile açüan insanlık tarihi kitabı yarüanmıştır.
O kitaba her insan tek kelimeler halinde işlenmiştir.. Sahifeler çevrildikçe, inşam, kelimeleri, bazan güzel, bazan kötü görüyoruz.. Buna sebep o insanın davranışıdır, amelidir. Kelimeler ne kadar güzel olursa sahifeleri tamamlayan satırlar o kadar nurlanırlar.. Okunmasına, seyrine doyum olmaz.. Hayat kitabında, künye defterinde, adı yazılı insan, o en şerefli kelime, ancak ve ancak, doğusuyla başlayacak terbiyesinde, sonra ilme sarnmasında, Allaha teslimde, sebatında, bulur nurunu.
Her iki dünyada da kazanır.
Artık o insan, kelime, değildir..
Yemyeşil, asla solmayan bir ağaçtır..
Doğru gövdesiyle, körpe dallarıyla, gür yapraklarıyla bakam cezbeder.. Gözünü doyurur. Gölgeleri eksilmez.. Çok muhtaçları serinliğinde dinlendirir.
Öyle bir ağaç, bol ve faydalı meyvalar verir. Bu mey-valarla nice, nice gönüller doyar.. Tohumlanyla tıpkısı ağaçlar yükselir.. Nihayet yeryüzü • tam Hazreti Allah (C.C.) in buyurduğu yem yeşil bir ormanla bezenir..
Bu ormanda ne varsa doğrudur.. Allaha uzanmıştır.. Birbirine saygılıdır., sarmaşdolaştır.
Duyulan esintilerde, yaprakların hışırtılarında hep hamd vardır.. Hep teşbih vardır.. Hep tenzih vardır.
_ 20 —
Nitekim Hazreti Allah (C.C.) buyuruyor:
Görmedin mi, Allah sana nasd bir mesel irat etmiştir. Güzel bir kelime, kökü sabit (ve sağlam) ve dal (1ar) ı semada (yukarda) olan bir ağaç gibidir.
Ki o (ağaç) Rabbinin izniyle her zaman yemişini verir durur. Allah insanlara böyle misaU ler irad eder, olur ki onlar çok iyi düşünüp ibret alırlar.
(İbrahim : 24, 25)
Burada da güzel kelimeden anlayacağımız bizzat insandır.. Lâkin Allahını tanıyan, yeryüzüne niçin geldiğini bilen ve öyle çalışan insandır.
Peygamberler hep bunları tebliğ ettiler.
Fidanlara kurt düşürmek istemediler.
Vazifeleriydi o.
Sapıklık kurdu, âciz nefsin îblis'e uyarak dünyanın maddelerine koşuşması, onlara ebediyen sahip kalacakmış gibi sarılması, uğurlarında etmediğini bırakmaması ve benzerleri, daima yeşili kemirmiştir.
Sonunda insan, yani kelime veya ağaç^ bazan güzel geçmiş kitaba.. Kökü imandan kopmamış. Bazan Allaha yükselen, nuruna giden basamakları çıkmış inmiş.. Kökü yer yer çürümüş, dağılmış.. Öyle bir ağacın dallarında ne varsa kurumuş,, iskelet gibi kalmış. Hele güzelden hiç nasibini almayanlar!.. Evet, hele onlar, kök bile salamâmış-lar toprağa.. Gövdeleri tutunacak yer bulamayarak devrilmiş.. Kötü kelimeler gibi geçmişler kitaba.. Kazançları her iki dünyada sadece azab, hüsran ve cezadır şüphesiz.
__ 21 —

Hazreti Allah (C.C.) o kötü insanı, kelimeyi de'bize misal buyurmuştur:
Kötü bir kelimenin hali de (gövdesi) toprağın üstünden koparıhvermiş kötü bir ağaç gibidir ki onun hiçbir sebata (tutunma ve yerinde kalma kabiliyeti) yoktur.
Allah iman edenlere dünya hayatında da, Ahi-retde de, o sabit söz (1er) inde daima sebat ihsan eder. Allah zalimleri (kafirleri) şaşırtır. Allah zalimleri (kafirleri) şaşırtır. Allah ne dilerse yapar.
(İbrahim : 26, 27)

Hazreti Eyyüb (A.S.) dan sonra Uts. Diyarı insanı, bir zaman için, mucizelerin tesiri altında, peygamberlerinin yolundan gittiler ama, çabuk, dünya nimetlerine bedel, küfrü dilediler.. Yalnız kendileri mi?.. Hayır., kavrn-lerini de öyle yaptılar.
Büyükler, evlatlarını, yakınlarını koruyanıadılar.
Bir seî peydah oldu..
Açgözlülükten, cimrilikten, merhametsizlikten, yar-dımlaşmamadan, hırstan.. Kısacası her türlü kötülükten çirkefleşen bir seldi bu..
Kimi insanlar nura göz kapadıkları için düştüler ona, kimi de başkaları tarafından atıldılar..
Lâkin Hazreti Allah (C.C), onların da akibetini haber verdi:
AUatun nünetine bedel küfrü (ve nankörlüğü) ihtiyar edenleri, (bununla beraber) kavimlerini de helak yurduna, cehenneme (sürükleyip) so-
— 22 —
kanları görmedin mi?.. Onları (m hepsi) oraya girecekler. O, ne kötü bir karar (gah) dır!.. Onlar Allaha, (insanları) onun yolundan saptırmak için, (eşler), benzerler tuttular. De ki: (Şimdilik) eğlenin. Çünkü (nasıl olsa) dönüşünüz, hiç şüphesiz ki, ateşedir.»
(İbrahim: 28-30)
Hazreti Eyyüb (A.S.) dan. vazifeyi devralan oğlu Bişr (Zülkifl) ümmeti, eğlendiler.. Hem de nasıl!..
Daha, Hazreti Allah (C.C.) **m** buyurduğu ateşten önce, yeryüzünde cezalandılar..
Pişman oldular mı?..
Belki..
Fakat iş işten geçmişti.
Onların kapıldıkları selin bulanık derinliğinde yatan ibretler pek çoktur.
Kitap okunduğu zaman, bu ibretler bütün acılığıyla göğsümüzü dağlayacaktır..
Eğer buna karşılık uyanırsak yine kazanmış sayılırız.
Çünkü vakit geç değildir.
Ve göreceğiz ki, üçbinbeşyüz sene öncesiyle şimdiki arasında benzerlik sonsuzdur.
Aynı çamurda çırpmıyoruz.
însanhğın bembeyaz hayat kitabının sahifelerine kirli, karanlık kötü kelimeler, halinde yerleşerek geçip gidiyoruz.. Sağ ve soîumuzdakileri, üst ve altımızdaki satırları dolduranları da kendimize kıydığımız derecede yaratılış şerefinden, nurundan soyuyoruz..
Bütün bunlara rağmen, başta da anlatıldığı gibi, düşe
— 23 — **;**

Kalka, sürüklenip emekleye basamakları tırmanış var.. Hayra yükseliş hızlanmıştır.. İnsanlık bunca kurban vermesi bahasına, ergeç kurtulacaktır..
Her has kulun temennisi, kesin ümidi, inancı, budur.
Bütün i§ çalışmakta, adamsendecilikten vazgeçmede,, nefsden ayrı, gayriyi da düşünüp ona eğilmededir..
Esasen vazifemiz de budur.
I/Şubat/1969
Esentepe/îstanbul
Ahmet Cemil Akıncı.

— 24 _ .

Hazreti Bişr (Zülkifl) in doğduğu, gezdiği vefat ettiği bölgeleri gösterir muhtemel harita.

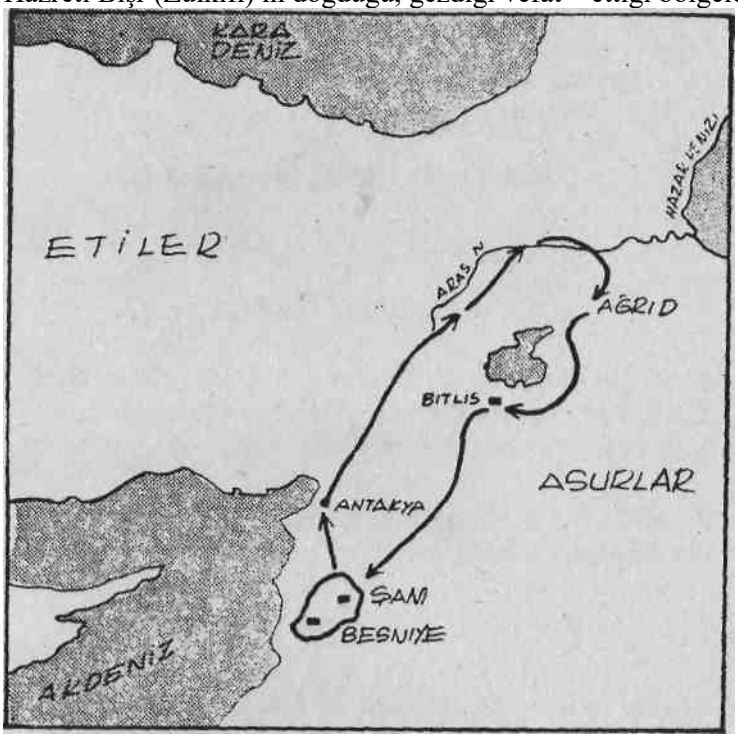

s~ Do£du£u Besniye köyü ile peygamberliğe başladığı Şam *(/* bölgesi.
» Hicret yollan ve yerleri (Antakya -Araş vadisi- Ağrı -Bit-* üs- Tekrar Şam).
m Mezarı hakkında rivayetler (Şanı, Besniye, Bitlis.. Ba*ku yerlerde de makamı olduğu söylenir.)

KABE' YE DOĞRU

14. Hazreti Zülkifl (Bişr) A.S.

I DONAN YÜREKLER

Hazreti Eyyûb (A.S.) refat edeli beş sene dolmuştu.

Yurdu olan Uts Diyarı ve ümmeti bir kısım Rum halkı, **Hicretten önce 1766 (M.Ö. 1144)** yıllarını yaşıyordular.

Görünüşte henüz Hazreti Eyyûb (A.S.) m iblis ile geçen mücadelesi ve sabrının zaferi tesirini gösteriyordu bu halk üzerinde.

Açıkça bir dağılma yoktu.

Yürekler sıcaktı..

Hazreti Allah (C.C.) m aşkıyla doluydular ve çarpıyorlardı.. Panayır tepesine kurulan mescide koşuşanlar azalmamıştı.

Yalnız Besniye Köyünde değil, bütün Uts Diyarı'nda hummalı bir çalışma vardı.

Halk, Hazreti Eyyûb (A.S.) m bağışlaması sonucu, toprak ve mülk edinmişti.. Bunları istekle işliyor, kazanıyorlardı.

Ortak bir savunma sistemi kurulmuşlardı.. Etiler,

yahut Asurlardan başkasına haraç vermiyor, yurtlarını koruyorlardı.
Yeni sahipleri, Hazreti Eyyûb (A.S.) in büyük oğlu Haymel'di.
Haymel, cengaver ruhluydu..
Henüz yirmi beş yaşında olmasına rağmen, babasından aldığı emaneti iyi koruyordu.. Uts Diyarında birlik ve beraberliği sağlıyordu.. Hazreti Eyyûb (A.S.) iri şe-riatini tatbik ediyor, her hangi bir adaletsizliğe, zulme, fırsat bırakmıyordu.
Kendisinden bir yaş küçük kardeşi Bişr ise, daha çok insan inancı üzerine titriyordu.. Halkın sapıtmasını önlemek için, hep dolaşıyor, vaazlar veriyordu.
Uts Diyarı halkı, Hazreti Eyyûb (A.S.) m vefatına yakın, idareyi oğlu Haymel'e bıraktığını ve ikinci oğlu Bişr'in peygamber olması için dua ettiğini biliyorlardı.
Hakikaten Bişr peygamberlikle şereflenecek miydi?.
Bunu henüz bilen yoktu.
Fakat ümit ediyorlardı..
Çünkü Bişr, içlerinde en bilgindi..
Şeriate ait bütün zorlukları o kolayca çözerdi.
Hiçbir sebep ve bahaneyle ibadetini aksatnıazdı..
Güzeldi, güler yüzlüydü, tatlı dilli, sabırlıydı.. Asla kızmazdı.. Yeterinden fazla dünya malına itibar etmezdi.
Halk, onun kendilerinden başka bir havada yaratılmış olduğunu görüyorlardı.
Hazreti Eyyûb (A.S.) vefat ettiği zaman, halk şaşırmıştı.. Şüpheye bile düşmüşlerdi.
«Eyyûb, peygamberimiz nasıl ölür?..* demişlerdi.
Onların bu şüphelerini dağıtan Bişr olmuştu.
Kendilerine daha önce de bir çok peygamber geldiğini, bunların da vazifeleri bitince vefat ettiklerini hatırlatmıştı.
— 2S —
Bişr temizliğe pek dikkat ederdi.. Daima yıkanır ve grüzel giyinirdi.. Bunu halka da telkin ederdi.
Saçlan her an taralıydı.
Onları ortadan ayırır ve uzatırdı.
Kendisine bu itiyadından dolayı **(ZüMfl)** denirdi.
O kadar ki, (Bişr) adı unutulmuş gibiydi. (Zülkifl) lâkabı tutmuştu.. Bişr de bunu benimsemişti.
Bazen kız kardeşleri hatırlatırlardı:
«Ey Bişr!.. Babamız peygamber Eyyûb sana Bişr adını niçin verdi?.. Mademki kullanmayacaktın, hayatında vaz geçseydin.»
Bişr gülümserdi tatlı tatlı.. Anlatırdı:
«Adımı babam koymuş, elbet seveceğim.. Hele mânasının (Müjdeci-Güzel yüzlü) olduğunu bildikçe.. Ne var ki halk bana muratlarını yakıştırmış.. Bunu babamın hayatı sırasınca da söylediler.. Babam memnun kaldı.. Bana göre, yalnız saçlarımı ortadan ikiye ayırdığım için değil, öfkelenmeden ve adaletle iş görmemi tekeffül etmem arzusuyla bu lâkabı taktılar.. Ret etmek değil, aksine lâkabımın mânasını yaşamalıyım.. Bana Zülkifl diye hitap edildikçe, uyandırılıyor, ikâz ediliyorum..»
Kız kardeşleri sormuşlardı:
«O halde biz de sana lâkabınla hitap edersek daha memnun olacaksın..»
«Buna şüphe yok..»
«.....»
«Esasen bana takdir edilen hayatımın sonlarına doğru, kim şeriati eksiksiz yürütmeyi tekeffül ederse, ona vazifemi devredeceğim.. Lâkabım bu mânaya da gelir..>
«Babamızın senin peygamber olmanı Allahımızdan dilemesinin gerçekleşeceği kanaatindesin demek..»
«Bunu hiç düşünmedim.. Fakat Allah emir buyurur-
— 29 —

sa, enirini kimbilir nasıl bir sevinçle karşılayacağım!.. Çünkü bundan büyük şeref olamaz..»
«O kadar da yorucu, zahmetli, ağır..» «Zevk alınan hiçbir vazife insanı yıldırmaz.» Bir gün de annesi Rahmet ona müjde vermişti: «Ey oğlum BişrL Yurdumuzun hükümdarı ağabeyin Haymel olduğu halde, seni sevenler, buradan kuzeyde Fırat yakınlarına kadar uzanan tepeler sırasına adını vermişler.. Bunlara (Bişr Dağı) diyorlar. Dillerindeki Zülkifi lâkabına karşılık, bak asıl ismini ebedileştirdiler.»
Bişr bu müjdeden memnun olmuştu.. «Sağlığımda beklemezdim ama, demek dayanamamışlar..» karşılığını vermişti.
Eklemişti de:
«Ey annem!.. Allahımdan dilerim ki, babamın ümmeti daima kullukta kalsınlar.. Kalpleri donmasın.. Kalbi donan bir insanın hayatı donar.. Bastığı topraklara kadar.. Sanki buz üzerindeymişcesine kayar..- Düşer.. Ve nihayet bir gün kendisini sapıklığın karanlık uçurumunda bulur.. Eteğine yapıştığı herkesi de birlikte sürükler.»
Annesi Rahmet ürpermişti.. Gözlerini kapatmış ve oğluna adeta yalvarmıştı:
«Sus ey Zülkifi!.. Eski günleri hatırlatma!.. Baban Hazreti Eyyûb (A.S.) ı ben bile üzmüştüm.. Hem de kaç yıl.. Uts Diyarı'nin o sapıklİk günleri geri gelmemeli.. Çok çalış.. Ağabeyin Haymel de çok çalışsın.. Fırsat vermeyin. İblis ve onun Himar gibi maşaları bir daha cennet yurdumuza girmemeliler.. Bu da ancak kullukla olur. Rum halkı, yaşamak için, kuzey ve doğu halkı ile temas etmek zorundadır.. Yani kuzeye, doğuya, gidip ticaret yapacaktır.. Onlar.da geleceklerdir. Esasen daima yurdumuza •göz dikmişlerdir.. Bu temaslar esna.smda sapıklıklarını aşılayacaklardır.»

— 30 —

«Biliyorum ey annem!.. Halk kendisini Hazreti Ya-kub (A.S.) m ikiz kardeşi El-îs'in oğlu Rum'dan üreme sanırsa da, babamdan dinlemiştim, biz ve kuzeydekiler, akrabayız.. Çünkü Hazreti Nûh (A.S.) m oğlu Sam'm torunlarından Rum'a kadar ulaşırız..»
Gerçek de böyleydi. ."
Kuzeyde, Anadolu'da, Nuh'un torunlarından Türk soyundan gelme Etiler ve Mezopotamya'da Sümerler olmakla beraber, aynı yerlerde Sam'm torunu Rum'dan gelmeler de vardı. Bunlar Akdeniz kuzeyinde yaşıyor ve batıya doğru çoğalıyorlardı.

*** ***

Aynı yılın yaz ortalarıydı..
Bir ikindi sonrasıydı..
Uts Diyarı'nin batı kuzey sınırındaki komşu ülkenin hükümdarı, bahçesindeydi.
Havuz yakınında süslü bir sedire uzanmıştı.
Pek dalgındı.
Gözlerini, ufukta gittikçe kaybolan tepelerden ayırmıyordu.. Bazan iç geçiriyor ve hemen cariyesinden içki istiyerek bir nefeste bardağını bitiriyordu.
Ona hizmet eden, köleler ve cariyeler şaşkınlık içindeydiler.. Hükümdarları, hemen hemen iki haftadan beri kendi âleminde ya-şıyordu.. Bir derdi vardı muhakkak.. Kimseye söylemiyor, acısını içine akıtıyordu..
Bu derdi bilmeliydiler.
Bilhassa başkahya pek üzülüyordu.
Kaç kere hükümdarına sokulmuş, öğrenmeye çalışmıştı?. Sayısını unutmuştu.
Arkada ayakta duruyordu aynı karanlık yüzle.
Hükümdarına sokulsa yine kovulacağım biliyordu.

Dayanamadı.. Cariyelerden birisini çağırdı. Emir verdi:
«Ey Beline!.. Sana bu sabah öğrettiğim şarkıyı oku.»
Cariye Beline, ürperdi.
Başkahyanın koluna sarıldı.. Yalvardı:
«Bana bunu yaptırma ey iyi kalpli Hazran!..»
«Mecbursun..»
«Hayır.. Yasamak istiyorum..»
« Yaşayacaksın..»
«Mümkün mü?...»
«Evet.»
«Görmedin mi ey Hazran, kim hükümdarımızı eğlendirmeye kalkıştıysa hayatından oldu.. Bak bak.. Hâlâ kanları yapraklarda ve yerlerdedir..»
«Onlara şefaatçi olmadım..»
«Bana olacak mısın?...»
«.Buna sabahleyin, şarkıyı öğretirken, söz vermiştim.»
Cariye Beline, elim başkahyanın kolundan çekti.
İstemese, inanmasa da öyle göründü.. Başka ne yapabilirdi ki!... «Peki ey Hazran!..» dedi.. «Sen bana yalan söylemezsin.»
«Çünkü hükümdarımızın hayrına çalışacağız.. Ve o beni çok tecrübe etmiştir.. Dediğimi yapmıştır.»
«Fakat artık yapmıyor..»
«Sırrım söyleteceğiz elbirliğiyle.. Okuyacağın şarkıda bunun hazırlığı var..»
Cariye Beline etrafına bakındı.
Başkahya, ne istediğini anladı..
Uzanıp bir tas içki verdi cariyeye.
Cariye Beline tası yudumlayıp bitirince uzattı ve hatırlattı:
«Sözünde dur ey Hazran.. Durmaz ve ölümüme se-

bep olursan artık sana kimse inanmaz.. İtibardan düşersin..»
Başkahyanın cevabını beklemedi.. Öğrendiği şarkıyı, sesine bütün heyecanım, içinden taşan acıyı vererek, okudu:
Sen çöllerin arslanı, Dağdır ufalandırdı.. Bastığın toprak titrerdi Üşümekten değil, heybetinden.
Dağılır ufalanırdı.. Fırttnalaşan nefeslerinle Ufuklara savrulurdu.. Hele kükreyince!..
Basan kanatlanırdın Dikmenlere, doruklara doğru.. Sinmeyen, gizlenmeyen kalmazdı. Güneş bile hızlanırdı yolculuğunda, önünden kaçışanlar Saklanacak delik bulamazlardı.. Teslim olurlardı pençene.
Fakat şimdi..
Günler doluyor da
Taş kesilen bedenin,
Hareketsizliğin,
Ağlamaklı ediyor dostlarını..
Ümit veriyor düşmanlanna.
Niçindir bu uykulu hal?..

Boğazına ne kaçtı, Gırtlağına ne batınîdı ki Kükreyemiyorsun artık?.. Ayağa kalkmayışına sebep Tırnaklarının sökülmesi midir f.. Hayır, bir vehimdesin sen.. Değişen, eksilen tarafın yok.. Yine o arslan, kartalsın..
Cariye Beline, şarkısını söylerken gözlerini kapatmıştı.. Bitirdiği halde açmak niyetinde, gücünde, değildi.
Çünkü, hükümdarına isyan dolu olan bu şarkı sonunda öldürüleceğini biliyordu.. Ve her an saçlarından yere çalınıp boynunun vurulacağını bekliyordu.
Kulakları kirişteydi, istemese de şu emri duyacaktı: «Asra!.. Sustur şunu.» Asra hükümdarın celladıydı. Cariye Beline bu emri duymadı.. Hükümdar konuştu ama, inanamadı söylediğine» Çünkü şu keümeler çıkmıştı dudaklarından: «Bir daha oku ey Beline!...» Beline gözlerini açtı.. Başkahya Hazran'a baktı. Hazran gülüyordu.. Hattâ konuştu bir ara: «Kazandık ey Beline!.. Şarkıyı tekrarla.» Beline emri iki ettirmedi.
Bu sefer daha serbest, hayatından emin söyledi. Bitirince, hükümdar üçüncü kere tekrarlattı.
Bunu da yerine getirdi Beline.
Şimdi onu bir kuşku sarmıştı.. Hükümdar, şarkıyı kimin öğrettiğini sorarsa ne cevap verecekti?..

Başkahya Hazran, cariyenin aklından geçenleri anlayacak kadar zekiydi.. îzin verdi:
«Ey Beline!.. Hükümdar sorarsa beni söyle,.»
Hükümdar sormadı ama, ansızın ayağa kalktı.. Pek çevikti, canlanmıştı.. Gözleri kılıç parlaklığındaydılar.
Bağırdı uzaktan:
«Ey Hazran!.. Teşekkür ederim.. Sadakatini yine gösterdin.. Evet ben arslanım ve kartalım.. Yahut kanatlı bir arslanım. Pençemden kimse kurtulamaz..»
Kararlı bir sesle devam etti:
«Bana kumandan Messan'ı çağır..»
Başkahya Hazran anlayacağını anlamıştı.. Hatırlattı:
«Ey sahibim!.. Unutmaki kumandanın kızı en gözde ailendir.. Babasını kaybedince dökeceği gözyaşlarına dayanamazsın.»
Hükümdar daha yüksekten emir verdi:
«Çağır ey Hazran!... O kadar.»
Hazran içeriye koştu.. Buna rağmen, hükümdarın bağıra bağıra söylediği bir şiiri işitti:
Göğüslerinde yürek yerine
Vehim torbası taşıyanlar
Ne bekleyebilirler yaşamaktan!.
Zehirlenmiştir diye
Yiyeceğe, suya, içkiye el uzatamamak
ölümü bilerek çağırmaktır.
Yürürken savrulacak bir okun Ense köküne saplanacağı kaygısı Hangi yolcuyu hedefinden etmedi

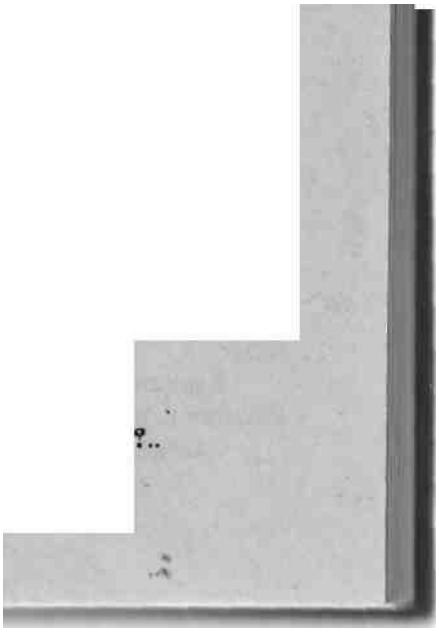

Rüya yerine başına inecek Kütçlartn gölgesini görenler Uyumak saadetini kaybedenlerdir.
Hazran, şiirden öğreneceğini büsbütün öğrendi.
GiUümsüyordu: «Hükümdarım kararlı..» derken.
Doğruca kumandana gitmedi., önce ikinci kumandana gitti. Müjdeledi:
«Ey Kavuş!.. Pineklemenin sırası değil.. Kalk ve hazırlan..»
«Ne var ey Hazran?...»
«Yıllardan beri hayal ettiğin ikbal kapısı açıldı.»
«Hiçbir şey anlamadım..»
«Başkumandan olmak istemez misin?...»
«Emir çıktı mı?...»
«Hazırlığı yapüıyor.. Tetikte bekle.. Yahut şu pencereden bahçeyi izle..»
«Her gün izliyorum.. Uyuşuk bir hükümdardan başka şey görmüyorum..»
«Devam et.. Çünkü hükümdar gazaba geldi.. Başkumandanı çağırdı., ölümünü emredeceği kesindir.. Hattâ kızının bile.»
«Bu olamaz ey Hazran!...»
«Olacak.. Unutma ki benim eserimdir ikbalin.. Hakkımı isterim..»
«Ne dilersen vereceğim..»
Başkahya Hazran, ikinci kumandanın odasında fazla oyalanmadı.. Çıktı ve başkumandan Messan'a gitti.. Hükümdarın emrini bildirdi.. îkisi beraber" bahçeye döndüler.
Başkumandan henüz havuz basma varmıştı ki, hükümdar cellada döndü, duyanları titreten kararım kustu;
«Asra!.. Sustur şunu.»

— 36 —

Cellat Asra, kanlı gözlerini başkumandana döndürüp lirittı.. O kadar. Sonra bir dev gibi üzerine kapandı.. Ye-ı<- yıktı.. Vurmadı.. Boynunu büktü sıkarken. Seyredenim n yürekleri ağızlarına gelmişti, inanmıyorlardı.
Cellat Asra yerden kalktığı zaman, başkumandan çoktan ölmüştü.
Hükümdar ikinci emrini verdi: «Ey Asra, içeriye git.. Kızını da sustur.» Cellat Asra, bu emri de yapmaya can attı. Hükümdar, Başkahyaya baktı.. Güldü: «Kızının gözyaşlarına tahammül edebilmek çaresi ancak onu susturmaktır..»
Peşinden kararını bildirdi: «Bana ikinci kumandanı çağır..» Başkahya bunu bekliyordu.. O da gitti.

*** ****

Yarım saat sonra, Hükümdar, ikinci kumandanla havuz başmda yalımzdı.
Başkumandanın cesedi kaldırılmış ve köleler, cariyeler uzaklaştırılmıştı.
Hükümdar, kararan çevreye dikkatle bir kere daha baktıktan sonra, kimsenin kendilerini dinlemediklerine kanaat getirerek, serbest konuştu:
«Ey Kavuş, artık benim başkumandanım ve sır dos-tumsun..» diye müjdeyi verdi.. «Bundan sonra kader birliği yapacağız. Seni bu mertebeye çıkarmak için Başkumandanımı ve en sevgili ailemi fedadan çekinmedim.»
Kavuş, oturduğu yerden indi, hükümdarın ayaklarına kapanıp öptü.. Orada adeta inledi:
«Sana öylesine sadık olacağım ki, bunu hiç kimsede göremezsin ey Hükümdarım..»

— 37 —

«Biliyorum.. Bildiğim için de çok şeylerimi feda ettim.»
Kavuş hâlâ yerdeydi.
Hükümdar devam etti:
«Kalk.. Konuşup tedbirimizi alalım..»
Kavuş kalktı, eski yerine oturdu.
Hükümdar aceleciydi.
Belki de içindeki ihtirası anlatacak birisini bulduğu içindi bu hali. '
önce yine kısa bir şiir söyledi.
Kendine göre hikmet doluydu.
Bir ömür boyu
Deve palanı biçimindeki
Vadide sürünmek
Beni yıldırdı..
Böyle bir yolda değil.
Gönlümün dilediği
Sahralarda yaşamak istiyorum.
Artık anladım- ve öğrendim, Vadi tabam bitmeyecek. Yanlarını saran kayalar Ne kadar dik olsalar da Kurtuluşumun basamaklarıdırlar. Bir de onları tecrübe edeceğim.
Belki tırnaklarım kırılır,
Dizbağlarım kopar..
Yorulurum, yaralanırım.
Ne çıkar!..
Tabanda sürünürken can vermektense,
Çıktığım yüksekliklerden
Şerefimle düşmek daha gururludur.
— 38 —
Artık kumandan olan Kavuş baş sallıyordu. Hükümdar sordu:
«öyle değil mi ey Kavuş?. Seni hep inceledim.. Benim gibi gözü peksin..»
«Bilhassa hükümdarıma karşı.»
«Anlaştık.. Ben kudretimi biliyorum.. Niçin bu avuç-K.İ kadar topraklara hükmetmekle yetmeyim?.. Aklım, zekam, bilek kuvvetim var.. Pek âlâ arzularımı gerçekleştirebilirim.. Bazan Asurlulara, bazan Etilere haraç vermek, onların emrinde bir hükümdar olmak dokunuyor. Sanki onlar vaktiyle neydiler?.. Saldıra saldıra büyüdü-ler. Bunu ben de yapabilirim.. Henüz gencim., ilk hedefim yukarı ve aşağıda, deniz boyunca, serpilen kıratlıkları zaptetmektir.. Gerek Asurlular, gerek Etiler bizi parçaladılar.. Küçük küçük kırallıklar halinde bıraktılar.. Ayrıca aramıza fit soktular.. Böylece derlenip toplanmamızı önledüer.»
«Bunu daima düşünürüm..»
«Aynı fikirlerimi eski Başkumandana açtım kaç kere. Hep önledi.. Asurluların, yahut Etilerin gazabına uğrayacağımızı ileri sürdü.. Sanki onların kumandanıydı, benim değil. Sen de öyle bir fikirde misin?...»
«Hayır.. Hareket eden daima kazanır..» «Tamam.. Üç yıl önce Uts Diyarı'na yaptığım baskında niçin yenildim biliyor musun?.. Başkumandanımın isteksizliğinden. Halbuki öyle büyük bir fırsat kaçmışta ki!. Sahipleri Eyyûb öleli iki sene olmuştu.. Oğulları Haymel ile Zülkifl, yirmisini aşmış gençlerdi.. Tecrübesizdiler.. Halk, peygamber bildikleri Eyyûb'un ölümüne inanmamışlardı.. Onun kendileri gibi bir insan olduğunu öğrenince çözülmüşlerdi.. Tam fırsattı. Fakat başkumandan anlamadı.. Bacak kadar bir çocuk olan Eyyûb'un
— 39 —

oğlu Haymel'e yenildik. Bunun intikamı alınmalıdır. Sen de o savaşta vardın..»
«Yaşadığınız ıztırabın tıpkısını yaşadım.»
«Bir şey daha var ey Kavuş.. Uts Diyarı pek zengin. Gelen haberlere göre, Eyyûb çok yerlere hazineler gömmüş.. Çünkü sihirle dilediği şeyi altın yapıyormuş.. Harmanları bile.. Bedenindeki kurtlar, altın'dan çekirgeler ve ipekböcekleri olmuşlar. Bunu gözleriyle görenler var.. Nereye gitti onlar?,. Elbet saklandı. Gecikirsek, komşu hükümdarlar atik davranıp istila edecekler Uts Diyarını.. Biz avuçlarımızı yalayacağız.. îşte bağbozumu yaklaşıyor. Tam sırasıdır.. Devşirilecek bereket bile yeter.. Binlerce köle satın alabiliriz. Ordumuz büyür, güçlenir.»
«Doğru ey hükümdarım!...»
«Asurlular için bahane hazır.. Saldırdıktan sonra, öldürdüğümüz askerleri kendi topraklarımıza çekeriz.. Onların taaruz ettiklerini söyleriz..» -
«Tabiî..»
«Ancak beni düşündüren bir şey var.. Haymel ne yapıyor yapıyor, hazırlıklarımızı haber alıyor. Tabiî biz nasıl Uts Diyarında casuslar bulunduruyorsak, o da burada bulunduruyor.. O halde hareketimizin asü hedefini gizlemeliyiz.. İkimizden başkası bilmemeli. Uts Diyarnı-daki casuslarımız, zamanın geldiği kanaatindeler. Çünkü bağbozumu hazırlıklarıyla, halk kendisini iyice işe güce vermiş. Ansızın bastırırsak zafer kesindir.»
«Bunu vaad ediyorum.»
«Ne zaman ey Kavüs?..»
< Mademki karar verdik, beklememeliyiz.. Nihayet öbür gece askerlerimiz Uts Diyarı'na girmebler..»
Hile?..
«Bilhassa hile var..»
«Öğreneyim..)
— 40 —
«Basit.. Halka kuzeye gideceğimizi yayacağım.. Şu dağı aştıktan sonra, döneceğim.»
«O halde yalnız gitmek istiyorsun?..»
«Evet.. Hükümdar burada kalmalıdır.. Hem Asurlular aldanır, hem halk ve hem düşmanlar. Yurdumuzun kuzeyden basıldığını ilân et hemen..»
«Olur..»
Yeni başkumandan Kavuş kalktı.
Gece başlamıştı.
Emri yapmak için ayrılacaktı.
Hükümdar da kalktı.
Saraya baktı.
Söylendi kendi kendine:
«Yeniden hayata gelmiş gibiyim.. Fakat canım hiç saraya girmek istemiyor.. Aklıma öldürttüğüm sevgili ailem geliyor.. Iztırabım artarsa bütün kudretimi kaybederim...»
Başkumandan Kavuş teklif etti:
«Ey hükümdarım, bu gece bana misafir olun..»
«Neye yarayacak?...»
«Bana bugün bir cariye hediye ettiler.. Esasen size takdim edecektim.. Kuzeyden getirilmiş.. Bakan gözler kamaşıyor, dil tutuyor.. İnsan olduğundan şüphe ediliyor.»
Hükümdar içki tasına sarıldı.. Yine bir nefeste içti. Sordu:
«Nasıldır?.. Tarif et ey Kavuş!..»
«Mümkün müdür?.. Sen bir sene görsen yine tarif edemezsin..»
«Bu kadar güveniyorsun ha?.. Peki sana uyacağım.>
«En iyi kararı verdin...»
Hükümdar ile Kavuş yan yana uzaklaştılar.
— 41 —

Onların gidişinden ancak çeyrek saat sonra, havuzun başındaki elma ağacında bir hj§ırü oldu.
Dalların arasında seleli bir köle göründü.
Yavaşça ağaçtan indi.
Seleyi havuz kenarına bırakıp bahçe boyunca ağaçtan ağaca uzaklaştı.
Bahçenin güney nihayetinde bir ahır vardı.. Kapısında durdu ve açtı., bakındı.
Meşaleler aydınlığında içeriyi görebüiyordu.
Hükümdarın seyisleri yemek yiyorlardı.
Köle girdi.
Selâm verip sokuldu.. O da yemeğe başladı.
Daima böyle yaptığı için, seyisler şüphelenmediler. Aksine birisi takıldı:
«Ey Nom, bu akşam elin boş geldin.»
Nom doğruladı:
«Haklısın, hattâ gelmeyecektim.. Dayanamadım sohbetinizden nasibimi almamaya.»
«Ama hiç değilse bir sele meyva getirebilirdin.»
«Olanları duymadın galiba?...»
«Kimden duyacağız?.. Gelirsen öğreniriz ancak.»
«O halde anlatayım.. Hükümdar, başkumandanı ve kızı olan ailesini öldürttü..»
«Neler söylüyorsun!..»
«Gördüklerimi.. Kavus'u başkumandan yaptı.. Ben ve diğer köleler ile cariyeler havuz basındaydık.. Hepimizi uzaklaştırdı, 3[r]eni başkumandanı Kavus'la yalnız kaldı..»
«Demek önemli bir şeyler var.. Karar verecekler.»
«Şüphesiz..»
«Kulağına çalınan olmadı mı?..»
«Anlattım ya, uzaklaştırıldık..»
«Baskabya?..»

«O da gitti.»
«Merak edeceğim.. Hiç değilse Başkahya kalsaydı, onu söyletmek kolaydı.. Pek sır tutmaz.»
«Sabredeceğiz.»
Seyisler yemekten el çekmişlerdi.
Birisi: «Ben dayanamayacağım, gidip öğrenmeye çalışacağım..» diyerek kalktı.. Diğerleri de onu izlediler.
Yalnız bir kişi kalmıştı.
Yarım ağızla gidenleri durdurmaya çalıştı: «Vaz geçin, başınıza iş açacaksınız.. Köle olduğunuzu unutmayın..»
Kapıdan çıkarlarken birisi cevap verdi: «Ey Balkar!.. Seni biliriz.. Öylesine canın tatlı ve Hünepesin ki. Kal, hayvanlara bak daha iyi.»
Balkar gülümseyip, haberi getiren Nom'a göz kırptı.
Gidenlerin peşinden kapıya kadar ancak yürüdü.
Orada durup bahçe derinliklerinde kayboluşlarını kolladı. yanına Nom da gelmişti.
Başını çevirmeden yavaşça sordu:
«Bana verecek önemli haberlerin var sanırım ey Nom.»
«Evet, hem de çok önemli.. Acele etmeliyiz...»
«Nedir?...»
Nom olanları ve duyduklarını özetledi.
Bitirince, adeta Balkar'a yalvardı:
«Ey Balkar, ne olursun pek gecikme.. Uts Diyarında yaşayan bir avuç müminin hayatı senin tutumuna bağlıdır.»
Balkar: «Elbette gecikmeyeceğim.. Ne var ki aklımı bir şey kurcaladı.» dedi. «Sen niçin elma ağacındaydın?..»
«Daha hadiselerden önce, ağaca çıkıp elma topla-

mam emredilmişti.. Unutuldum.. Ben de hayatımı düşünmedim, gizlendim.»
«Ne kadar büyük fedakarlıkta bulunduğunu bilsen!.»
«Hepimiz öyle değil miyiz?..»
«Ama seninki başka.»
«Hâlâ konuşup vakit geçirecek miyiz?..»
«Buradan ayrılamam ki.. Hayvanlara kim bakacak?. Başkan ya dolaşırsa?...»
«Haklısın..»
«Ey Nom!.. Bu iş sana düşüyor.. Bahçenin kuzey tarafına yürü.. Köşeden itibaren sağa doğru üçüncü dıvar taşını, bel hizasında, oynat.. Çıkar.. Oradan geç, taşı yerine koyarak..»
«Anladım.. Yeni mi yaptm bunu?..»
«Evet.. Böylece üç çıkış deliğine sahip olduk.. Gerisini biliyorsun..»
«Evet, değirmenci, Saraz'a koşacağım.. Anlatacağım. O da Uts'a yetiştirecek.. Peki ey Balkar gidiyorum.»
«Hiç durma.. Allahımıza sığın.. Ben de duacmım. Dönüşünde haber ver de gönlüm rahat etsin.»
«Peki..»
Nom ayrıldı..
Balkar ahır kapısında yalnız kaldı.
Güzleri dolu doluydu.
Başını yıldızlarla kaynaşan semaya kaldırdı.. Içlen-mişti.. «Yine kan akacak.. Kardeş kanı..» dedi..
«Bütün insanlar kardeş değil midir?.. Niçin bunlar oluyor?.. İnsan yaratıldığı günden beri. bu türlü de, davranışının cezasını görüyor.. Allah yolundan sapıttıkca başını kayaya vuruyor. Ne peygamberler, ne onların vahy yoluyla aldıkları şeriatler, ilâhi emirler, fayda etmiyor. Hattâ gözleriyle gördükleri mucizeler bile.. Bazan bir zaman için uslanıyorlar, sonra yine nefslerine ve çevrelerinin

baskısına uyuyorlar. İyi ki sahibimiz Haymel on kadar mümini bu diyara gönderdi ve saraya köle diye satıldık.. Bir çeşit casuslarız.. Önce buna bir mâna verememiştim ama, işte en büyük vazife çıktı.. Haymel meğer ne kadar akıllı bir cengavermiş.. Düşmanlarımız da aynı hilelere baş vurmuyorlar mı?.. Yurdumuzda künbihr kaç casusları var!..»
Balkar bir saate yakın kapıda bekledi.
İlk gelenler, arkadaşları seyisler oldu.
Hiç bir yeni haber getirmemişlerdi.
Yalnız, Nom'un anlattıklarını doğrulamışlardı.
Balkar onlara kararını söyledi:
«Beni buraya hapsedip eğlenmeye gittiniz.. Şimdi sıra bende.. Biraz bahçede dolaşıp hava alacağım..»
Seyisler razı oldular.
Balkar, ayrıldı.. Ormana dönen sık ağaçların arasında bahçenin kuzey tarafını izledi.
On dakika sonra, Nom'un çıktığı dıvartaşı yakının-daydı.
Orada fazla beklemedi.
Taş oynayınca, yardım etti.. Nom'u içeriye aldı.
Birlikte ağaçların arasına girdiler.
Balkar öğrenmek istedi:
«Vazifeni basardın mı ey Nom?...»
«Evet.. Saraz'ı buldum.. Anlattım.. Hemen Uts Diyarının yolunu tuttu.. Sabaha varır ve haber verir..»
«Sevgili Allahımız yardımcısı olsun..»
«Amin..»
Balkar'ın aklına bir şey gelmişti. Yüzü gölgelendi.
Bunu anlatmadan edemedi:
«Galiba işi yanlış tuttuk ey Nom..»
«Ne gibi?...»

«Biz durumu buradaki Asurlu subaya haber vermeliydik.»
«Ne geçerdi elimize?...»
«Önlerdi..»
«Hiç sanmıyorum.. Çünkü diğerleri gibi, rüşvetle iş gören bir insandır o.. Üç beş altın, yahut cariye karşılığı, göz yumacaktı. Esasen birbirimizi kırmamız Asurlulann işine geliyor.. Ne kadar azalırsak o kadar rahatlıyorlar.. Zaten ihtiyaç duydukları anda bizi birbirimize düşüren yine onlardır.»
«Haklısın. Fakat bu gece mi olur, yarm mı, yeni başkumandan Kavuş gizlice ordusuyla ayrılınca haber vermeliyiz.. Savaştan sonra kimin saldırdığı hakkında iyi bir ip ucu çıkar.»
«Buna da lüzum yok ey Balkar., kendimizi ele vermekten başka bir işe yaramaz.. Halbuki ben buradan bıkmıştım.. Mümin kardeşlerime hasrettim.. Aylar var ki mescitte topluca ibadetten mahrumum. Hele Zülkifl'in o güzel sesiyle ettiği hakimane vaazlara susamış bir haldeyim.. Dönmek en iyisi olacak.»
«Şimdi mi?.. Hayır.. Dikkati çekeriz.. Hem emir de almadık.. Savaşın sonunu beklemeliyiz..»
«Savaşı biz kazanacağız.»
«Elbette.. Burasının savaş sonu şaşkınlığı arasında kaçarız.. Belki de değirmenci Saraz bir emir getirilir..»
«İnşallah!.. Gizli ibadet etmekten utanıyorum.. Hele putlara tapmaya mecbur kaim al: tan..»
«Onun da ayrı bir sevabı vardır.. Çünkü müminlerin hayrı için dille yapıyoruz.. Kalbimiz sevgili Allahımız-dadır.. Ve o kalp, şu sapıklarmki gibi donmuş, soğuk, buz «hissizliğinde değil.»

n

DAĞARCIKLI HÜKÜMDAK

Ertesi sabah Besniyeköyü doğu tepelerinden henüz güneş yükselmişti.
Yirmi beş yaşlarında kadar bir genç, evinin bağın-daki çardakta ibadetini yaparak indi.
Merdiven başmda ailesi bekliyordu.
Ondan, uzattığı dağarcığı aldı.. Helâllik dileyerek yürüdü, dış kapıda yaşlı bir kadın duruyordu.
Yanaşıp elini öptü.
Bu genç, Hazreti Eyyûb (A.S.) m büyük oğlu hükümdar Hayhıel'di..
Annesinin elini öptükten sonra öğrenmek istedi:
«Ey annem, bir arzun var mı?...»
«Yok oğlum.. Yalnız hangi tarafa gittiğini bilmek isterim..»
«Haklısın, bugün Eğribel Bendi vadisindeki tarlalarda çalışacağım..»
«Peki.. Zülkifl sprarsa söylerim.. Belki ben de öğleden sonra gelirim.. Sana Allahımızdan selâmetler ve bereketli bir gün dilerim..»
«Cümlemize.»
Haymel kittikten sonra, annesi Rahmet arkasından gözleri gururla ıslana ıslana baktı.

Kendisini tutamayarak söylendi:
«Dağarcıkla hükümdar!... Ne garip bir söz!... Halbuki dilese komşu hükümdarların saraylannm yüz katı güzelüğinde binalar yapar elini sıcak sudan soğuğa sürmezdi.. Nerde, aklına bile getirmiyor. Aksine müminlerin hayatının en ağırını yaşıyor.. Zülkifl de öyle.»
Rahmet bu kadarcık konuşmakla, sevineceğine,' bir hoş hislendi.. Hâlâ pek güzeldi. Atası Hazreti Yusuf (A.S.) m tertemiz, bahardan ileri nur saçan yüzünden kendisine de miras kalanlar vardı. Bu kadarcıklarıyla bile tükenmez güzellik örneğiydi. \
Ziyaret tepesine baktı.
Büsbütün içlendi..
Gözleri, bağdaki üzüm salkımlarından daha buğulu oldu.
Ziyaret tepesinde önce mescidi aradı:
Sabah namazından çıkan müminleri seçebiliyordu.
«Zülkifl oradadır..» dedi.
Sonra, tepenin sağ düzlüğüne baktı.
Yine konuştu:
«Ey Eyyûb!... Rahat uyu. Oğulların iyi çalışıyorlar. Müminlerin kalbi açık... Göğüsleri hidayet dolu... Uts Diyarına karanlık düşmedi.. Düşeceğe de benzemiyor. Kullar, Allahımızdan emir aldığın şeriatle amel etmede yarışıyorlar.. Sanki bir evin evlâtları gibi. Fakat ben her geçmişimi hatırladıkça, affedildiğim halde utanıyorum.. Seni pek üzmüştüm.. Belki Allahınım bir takdiriydi bu.»
Dayanamadı.. Haymel'in ailesi gelinine: «Ben ziyaret Tepesine kadar gideceğim..» dedi.
Gelini hatırlattı:
«Ey annem!. Gitmesen nasıl olur?.. Her dönüşünde pek perişan oluyorsun...»
«Haklısın ama elimde değil... Bir insan mazisini sık •'ili hatırlamalıdır... Yoksa ibretlenemez.. Tekrar sapıtır..»
«Ku biz gençler için belki öyledir ama, senin için ınımiıün mü?...»
ı Cunda yaş düşünülemez.. Hepimiz aynı âciz nefsi İtmiyoruz...»
«Sen bilirsin...»
«O Ziyaret Tepesi'nin eski halini bilmezsin.. Zenc Inıl unun ve sonra kurulan tapmağın günlerini yaşamadın. Hele panayırlardaki sapıklar!.. Ejyûb çok çalıştı, çok Mkti.. Bu bahar yıllarına gelene kadar ne kara kışlar, tipi h mevsimler, atlattık!. Görmeyen saadetini kavrayalım/.,..»
«Büyüklerimiz hep anlattılar.. Sanki yaşadık.»
«Eyyûb İblis karşısında Allanma öyle bir imtihan y< rdi ki, hayatı geleceğin insanlarına ibrettir.»
«Sen de vefam göstermişsin.. Onu çöplükte yedi seni- beklemek, yaralarından taşan kokulara dayanmak, a7
midir?.. Zaferde büyük payın var.»
Rahmet: «Öyle olsun..» diye mırıldandı ve yürüdü.
Bağ yolundan gidiyordu.
Üç kızı.. Yemima, Katsiye ve Keroıı-Happufc üzüm deviriyorlardı sabah yemeği için.
Pek neşeliydiler.
Komşu kızlar da onlara katılmışlardı. Hep birlikte '..ıı İn söylüyorlardı.
Rahmet onları zevkle seyretti yolu boyunca. «Pek l>.ıMiyarsınız.. Allah ziyade etsin..» diyordu. Bazan da hatırlatıyordu: «Fakat en büyük vazife siz annelere dü-|Üyor.. Evlâtlarınızı asla başı boş bırakmamalısınız...)Toksa Uts Diyarı tekrar kara bir çalılığa döner...»
Tabiî, Rahmet'in sözlerini kızları duymuyorlardı... Çünkü kendi kendine söylüyordu yavaştan Rahmet.

Fakat o anda kızlar öyle bir şarkıya başladılar ki, sanki Rahmet'e cevap verdiler.
Rahmet: «Kalpten kalbe yol gider..» diyerek hazla ve ümitleri tazelenerek, kuşkuları dağılarak, dinledi:
Hangi salkımı
Işığa tutsan,
lncelesen saatlerce.
Tanelerinin özüne kadar
En küçük bir leke göremezsin.
ince derisine sığan Berekette sadece nimet var. Az mı yordu seni kütükler.'. Budadm mevsiminde..
Toprağını çapaladın.. Arkı açtın.
Yalnız bağda mı?..
Her yerde, her işte bakım gerek.
Bilhassa yuvada..
Evlâtlarım ke-llamazsan.
Başına, kalbine ü-şüşen
Kötü fikirlerin filizlenmesini
önlemezsen geç kalırsın.
Çalılığa döner insanhk.. Bağa, bahçeye, kıra benzemez O çalılık.
Düzeltmeye yıl az gelir. Hattâ ömür yetmez.
Şarkı bitince, Rahmet tekrar yürüdü.
— 50 —
Kızları ve diğerleri onu görüp karşıcı çıktılar.
Rahmet uzaktan hepsini durdurdu:
«İşinize bakın, ben Ziyaret Tepesine gidiyorum.»
Bağıranlar oldu:
«Bir salkım istemezmisin ey annemiz?...»
«Ben yedim..»
«Ne zaman?...»
«Uyanır uyanmaz..»
Bağın alt yanında dört yol kavşağı bir meydan vardı.
Ortasında beyaz bir sütun duruyordu.
Rahmet onu gösterdi: «Güneş doğalı iki saat dolanı k nerdeyse.»
Kızlar da baktılar.. «Öyle..» Dediler.. «Pek oyalanmışız bağda...»
Rahmet onları tekrar selametledi.
Meydana gelince ortadaki sütuna tekrar başını çevirdi.
Yüzü karıştı.
«Şu taş faydalı ama, bir türlü ısınamadım..» diye düşündü.. «Çünkü bana puta taptığımız günleri hatırlatıyor. Ne zavallı insanlarmışız.. Aklımıza gelene tapar-ıık...»
Rahmet'in bir türlü ısınamadığı meydandaki sütun | ı'ıneş saatiydi.
Asya ötelerindeki kavimlerden birisi yüzlerce yıl önce icat etmişti.. Ticaret kervanları getirmişlerdi bu buluşu. Hemen benimsenmişti.
Güneş saati, böyle bir sütun yahut direk olabiliyordu.. Meydana dikiliyor ve yere, ölçüye göre, daireler çiziliyordu. Sütunun gölgesi bu çizgilere düştükçe günün saatleri hesaplanıyordu.
Güneş saati elbette zamanı tutmak için iyiydi. Tek kusuru ondan geceleri faydalanamamaktı.
— 51 —

Rahmet, Ziyaret Tepesine henüz çıkmamıştı.
Eteğindeyken, oğlu Zülkifl ile bazı müminlerin gelmekte olduklarını görmüştü.
Zülkifl ortalarmdaydı.
Hep anlatıyordu.
Durduğu da oluyordu.
Zülkifl daima yüksek ve güzel konuşurdu.
Rahmet, Zülkifl'in anlattıklarını işitebiliyordu.
Birisi sormuş olacaktı ki Zülkifl önemli bir konuyu anlatıyordu:
«Evet, babam benim peygamber olmam için Allahı-mıza dua etti ama, kabul ve ret Allaha aittir.. O ne dilerse olur ancak.»
Birisi kuşkusunu• dile getirdi:
«Fakat biz Allahımızm yeni emirlerini bilmek isteriz. Günâhtan korkuyoruz..»
«Babam Eyyûb (A.S.) bildirdi.. Şimdilik onların dışına çıkmayın, günahkâr olmazsınız.. Elbette Allah gerektiği anda kulları içinden bir peygamber seçer ve o elçilik görevine başlar.. Seçeceği peygamberin âlim, feylesof olması şart değil... Peygamberler pek yüksek ahlâklı, doğru, emniyetli, faziletli insanlardır. Günâh işlemez, hi-yanet etmezler.. Hazreti Âdem (A-S.) dan beri gelip geçenler içinde isim ve hayatlarını bildiklerimiz hep böyley-diler.»
«Doğru, haklısın ey Zülkifl.. Ne var ki, başımızda peygamber olamayınca, öksüzleşiyoruz..»
«Bu da bir imtihandır...»
«Bilhassa çocuklarımızdan korkuyoruz.. Zamanla çevredeki sapıklara uyarlarsa ne yaparız?...»
«Onları daima dinimizin yolunda, nurunda, tutun... Yani vahdaniyette...»
_ 52 —
«Peygamber olsa mucize gösterirdi.. Vazifemiz kolaylaşırdı...»
«Nice peygamberler mucize gösterdiler, ne oldu?.. Ki çocuklarınıza şu uçsuz bucaksız yeryüzü ve gökyüzü M;inde Allaha götürecek binlerce âyet bulabilirsiniz.. Zorluk çekmezsiniz.. îş ki dilemiş olasınız...»
Zülkifl, ansızın sustu.
Yere çömeldi.
Az ilerdeki çalı dibim gösterdi.
Orada bir eşekarısı vardı.
Bir çekirgeyi yakalamış, uçmak için avını tartıyordu. Zülkifl sordu:
«Şu eşekarısı ile çekirgejâ gördünüz değil mi?..»
«Evet...»
«Her mevsim sonunda eşekarısı çekirge avcılığını tekrarlar.. Bilmem dikkat ettiniz mi?...»
Dinleyenler, hattâ Rahmet bile, cevap verdi:
«Ettik...»
«iyi.. Eşekarısı, çekirgeyi yakalayınca onu öldürmez.. Sadece sokar bayıltır.. Sonra alır bir deliğe götürür, bırakır.. Ve yanına yumurtlar.. Eşekarısının vazifesi bilmiştir.. Uçar gider. Bir daha çekirgenin yanma dönmez. Fakat bıraktığı yumurtalardan çıkan yeni arılar, o baygın yatan canlı konserve çekirgeden beslenirler.. Bir çeşit canlıdan emzirilme gibidir bu.. Yavru arılar büyüyünce, annelerinden çekirge avcılığım görmedikleri halde, aynı işi yaparlar.. Nasıl oluyor bu?.. Demek bir ılu kudret var ki, fikri telkin ediyor.. O kudret Hazreti Allah'dan başkası olabilir mi?....»
Zülkifl, tekrar yürüyeceği anda, annesi Rahmet'i Kördü.. Sokulup elini öptü.. Yanındakilerden izin istedi. Böylece annesiyle yalnız kaldı.
Sordu o zaman :
_ 53 —

«Ey annem, sanırım tepeye çıkacaktın..»
«Evet.. Fakat artık gerekli değil.. Buluştuk çünkü.»
«Ağabeyim Haymel gitti mi?..
«Gitti.. Eğribel Bendi çevresindeki tarlalarda çalışacak...»
«O halde peşinden yetişeyim.»
«Niçin acele ediyorsun?...»
Zülkifl entarisinin kuşağından iki başı huni biçiminde bir cam şişe çıkardı.. Gülerek gösterdi:
«Bunu vermek istiyorum.. Pek sevinecek.»
«Nedir o ey Zülkifl?...»
Zülkifl düşündü.. Gülümsedi:
«Anlatayım ey annem.. Bu şişe bir kum saatidir.»
«Saat mi?..»
«Evet... Sen de sevindin galiba.»
«Eğer yanılmıyorsan çok sevineceğini.. Çünkü güneş saati beni hep putlara götürüyor.. Sonra geceleri hiçbir işe yaramıyor.»
«Tamam.. Kum saati öyle değil.. Hem küçük, hem de geceleri de iş görüyor.. Onu Şam pazarından getirdiler.. Asya içlerinde icat edilmiş.. Hem de epeyce olmuş.. Burada benzerleri yapılabilir. Çalışma usulü de şöyle: Şişenin hunilerinden birisine kum dolduruyor ve kapatıyorsun.. Dikine koyuyorsun.. Kum ağır ağır şu boğazdan diğer huniye geçiyor.. Boşalması tam bir saat sürüyor. Sonra işi ters yapıyorsun. Böylece bir saatlik zaman, gece olsun, gündüz olsun hesaplanıyor..»
Rahmet fikrini söyledi :
«iyi bir akıl.. Yakmda Mısır'a kadar yayılır.»
«Şüphen olmasın ey annem.. İnsanlar sapıklıkta 'ömürlerini geçirip yıpranacaklarına, şereflerini harcayacaklarına, böyle topluma faydalı işlerle uğraşsalar, inan
t
— 54 —
l.nıuı, çok sürmez, yeryüzü nurlanırdı.. Çünkü ilini insanı A linini götüren yolların en kısasıdır.»
Rahmet gözlerini kapattı.
Neden sonra dudakları titrediler.. Zor anlaşılır bir «mil»', içli içli hislendi:
Yalnız rahmet değildir.
Yağan, boşalan, toprağa..
Ondan Heri armağanlar var.
Görmemezlikten geliriz.
Armağanlarda
Aklımızı, düşüncemizi genişleten.
Çalıştıran neler yok ki!..
Fırsat bırakmayız beslenmeye.. Donar bakışlarımız, Çürür kafatasımızdakUer.. Kulaklarımız kitlenir.
Ellerimizdeki içki tasları Uyuşturmadık yerimizi bırakmazlar... Yürürüz sözde ama, Geriyedir scndeley işimiz.
Rahmet susunca, Zülkifl teklifi-yaptı: «Nasıl olsa yolum köyden geçecek, seni bırakayım tV annem...»
Rahmet kabul etti.
Anne oğul yan yana yürümeye başladılar.
Konuşmuyorlardı.
Ansızın havaları ağırlaşmış, kalpleri sıkışmıştı.
Hattâ zor nefes alıyorlardı.
55

Yarım saat kadar bu halle gittiler.
Hiç ummadıkları bir anda üzerlerine bastıran kıı ramsarlık kalktı... Sanki geceden sabaha çıktılar.
Zülkifl dayanamadı: «Allahıma şükürler olsun..» *it* di. «Bir az daha devam etseydi dayanamayacaktım.»
Rahmet başmı salladı:
«O sıkıntı beni de yokladı.. Kalbimi birisi eline alm mıncıklıyor gibiydi...»
«Farkındaydım ey annem.. Geçti demek.»
«Evet, seninle birükte başladı, birükte bitti.»
«Acaba sebep nedir?..»
«Kimbilir?.. Sanırım kısa bir dertlenmemiz olacak, lâkin hemen feraha çıkacağız..»
«İnşaaliah öyle olsun.. Ben başka, daha ağır şeyler düşündüm,. Belki ilhamdandım.. Esasen ümmetimize topluca bir musibet geleceği zaman böyle olurum da ondan tecrübelendim.»
Zülkifl henüz sözünü bitirmişti.. İhtimal devam edecekti... Soldaki derecik çalıları arasmda bir hışırtı oldu.
Anne oğul ilgilendiler.
Çalılar arasında üstü başı toz toprak içinde, yorgunluktan su kesilmiş, nefes nefese, bir adam vardı.
Adam varlığımı haber verdi:
«Beni tanırsınız ey sahiplerim. Eğer yalnızsamz mej dana çıkayım..»
Adamı ük tanıyan Zülkifl oldu, annesine söyledi:
«Bu, casuslarımızdan değirmenci Saraz'dır.. Galit pek fena haberlerle yüklü.. Çevrede kimse yok değil ey annem?..»
«Yok.. Fakat bu sabah köye Asur memurları gel çeklerdi.»
«Onlardan haberim var.»
Zülkifl, değirmenci Saraz'a izin verdi:

«Gel ey Saraz..»
Saraz çanlardan sıyrıldı.. Derin derin bir kaç kere nefes aldı.. Terini kuruttu.. Sonra, o zamanın geleneğine göre, kısa bir şiir söyledi:
Tilkiler yol hazırlığında..
Hedefleri güvercin yuvalandır.
Dalıa şimdiden
Avlayacaklarıyla
Ağız yırtmaçları köpürüyor,
Dilleri, salyalıdır.
Zülkifl, Saraz'ı devam ettirmedi:
«Anladım ey Saraz!.. Uzatma mevzua geç...»
Saraz, casus gönderildiği hükümdarlıkta, dün akşam
olanları anlattı.. Ve yeni başkumandanın plânını bildirdi. Zülkifl: «Demek bunları sana Nom söyledi ha?...»
dedi.. «Hepsim bizzat işitmiş ve görmüş?...»
«Evet yeni Başkumandan Kavuş, nihayet yarın
sabaha karşı yurdumuzdadır..»
Rahmet üzüldü: «Yine kan mı akacak?..» demekten kendisini alamadı.. Devam da etti:
«İnsanlar bir türlü akıllanamadılar.. Nesini paylaşamıyorlar Allah mülkünün.. O, o kadar ganidir ki.. Kimse ne aç ne çıplak kalır..»
Zülkifl, annesinin omuzunu okşayarak onu susturdu. Saraz'a döndü, bir kere daha öğrenmek istedi:
«Yurdumuza Karasakız vadisinden düşmanın gireceğine emin misin?...»
«Evet.. Nom bilhassa, bunun üzerinde çok durdu.. Bana tekrar ettirdi.»
«Peki.. Gönlün rahat olsun ey Saraz!.. Senin buralar-

da görünmen tehlikelidir.. Dinlen ve geriye dön.. Ben Haymel'le konuşur gerekli tedbiri alırız.»
Saraz çekildi geldiği çalılık içine.
Zülkifl, annesiyle beraber yoluna devam etti.
Artık hızlı yürüyorlardı. ■'
Rahmet hatırlattı:
«Ey Zülkifl!.. İstersen, vakit geçirmemek için, şu yamacı tırman, Haymel'e daha çabuk ulaşırsın..»
«Bunu ben de düşündüm ama, Asurlu memurları köyde karşılamak mecburiyetindeyim.. Akşam Haymel'le böyle konuşmuştuk...»
«Baskın için tedbir almayacak mısınız?...»
«Alacağız.. Nasıl olsa yarın sabaha kadar daha çok vakit var.. Asurlu memurlar bence baskın verecek haydutlardan daha önemlidirler...*
«Seni anlıyorum ey oğlum..»
Sustular.
O çağlarda, Asurlar olsun, Etiler olsun, kim bu toprakları zaptederse, oradaki küçük hükümdarlıkları kendi haline bırakırlardı... Yalnız vergi alırlar ve savaşlarda asker toplarlardı.
Zamanla, vergiyi de sağlama bağlamışlardı.
Bağbozumundan önce, her hükümdarlığa subay ve muhafızlar ile vergi memurları gelirlerdi.. Tarlaları, bağ ve bahçeleri, ahırları, ağılları yoklarlar ve o yılki vergiyi sahibine göre tesbit ederlerdi.. Bağlar bozulup ürün toplandıktan sonra, her mal sahibi, vergisini ürün yahut hayvan olarak gösterilen yere götürmek mecburiyetindeydi. Uts Diyarı'nm vergisi de Şam'da toplanırdı.. Esasen Şam Uts Diyarına dahildi ve Hükümdar Haymel'in emri altındaydı.
İşte bu sabah Besni ye Köyü'ne gelen Asurlu memurlar, bu vazifeyle Uts Diyarı'nı tarıyorlardı.
— 55 —
İşleri ancak bir kaç haftada bitecekti.
Zülkifl'in canı sıkılmıştı.
Rahmet buna sebep bulamıyordu.
Az önce: «Yine kan akacak..» diyen kendisi değilmiş ■bJ oğlunu teselliye kalkıştı:
«Ey Zülkifl, bu tasa niçin?.. Müminler, değil bir hü-ltiıımlarla, aynı anda üç hükümdarla savaş yaptüar ve lı uzandılar. Allah bizimle beraberdir. Çünkü saldıran biz deliliz.. Nefsimizi savunacağız..»
«Bu doğru ey annem, ne var ki Asurlu memurlar bu ' imanda burada olmamalıydılar...»
«Niçin?.. Olsunlar ve komşu hükümdarlıkların du-ıu|p dururken neler ettiklerini gözleriyle görsünler..»
«Demek saldırı ile memurların gelişi orasında bağlımı ı kurmuyorsun?.. Belki haklısın, bir tesadüftür bu.. LA kin bana öyle geliyor ki, memurlar saldıranlarla anlaktılar.. Gadre uğrayan biz olsak da haksız çıkaracak-lın . Buna bir çare bulmalıyız..»
«Sen doğru, anlayışlı ve zekisin ey Zülkifl. Bulursun.»
«Belki.. Önce memurları göreyim.. Geçen senekilerse «Üphem dağılır.. Çünkü onlar hakikaten bize dost oldu-lnr,»
«Elbette geçen senekilerdir.. Her memur bildiği yere ■Bnderiliyor, işlerin çabuk bitmesi için.»
Zülkifl rahatladı.
Gülümseyerek annesine baktı: «Sen her işi ne kadar kolaylaştırırsın!..» dedi.. «Sözlerin daima iç açar.»
«Çünkü baban Eyyûb'dan öyle öğrendim.. Mademki A İlahımıza teslim olduk.. Ondan geldiğimizi, yine kendi-"""■ döneceğimizi biliyoruz, niçin tasalanalım?.. Neşelen-mıiıiiz lâzım.. Her başa gelecek meselenin tedbirini alırız rurumuzun ve aklımızın yettiği derecede, gerisi Allahın takdirine ve fermanına kalmıştır.»
— 59 —

Rahmet, bir atasözü de söyledi:
Nice toplvluldar Kendilerinden zayıflara Mağlûp oldular!
Yenilmelerine sebep Tedbir alacaklarına Şaşırıp zamanı harcamalarıdır.
Zülkifl annesini köye bırakınca, Şam yoluna doğru yürümek istedi.
Hem gelecek memurları bekler, hem de düşünür sanıyordu kendisini.
Lâkin kararını tatbike vakit bulamadı.
Kâhyalardan birisi koşup geldi.
Haber verdi:
«Ey Sahibim!.. Asurlu memurlar geldiler.»
«Öyle mi, neredeler?..»
«Köyün iç meydanındalar.. Söztaşına oturdular.»
«Geçen senekiler mi?..»
«Evet.. Subay ve askerlere kadar.»
Zülkifl Rahatladı. «Peki..» dedi.. «Sen işine dön..»
Kâhya ayrıldı.
Zülkifl, Köy iç meydanına koştu.
Hakikaten memurlar oradaydılar.
Meydan bekçisi onları ağırlıyordu.. Başkâhya da sohbet ediyordu.
Başkâhya, Zülkifl'in geldiğini görünce* ayağa **kalktı,** Zülkifl'i karşıladı...
Ayrıca .tekmil verdi:
«Ey Sahibim!.. Memurlar için bütün tertibi aldım..

Misafirhanede yerlerini hazırladım.. Yıkandılar, dinlendiler.. Yediler. Hiç bir ihtiyaçları kalmadı...)»
«Sağol!. Haymel'i sordular mı?..»
«Her ikinizi de sordular..»
«Peki..»
Zülkifl memurlara yaklaştı.
Selâm verip, hatırlarını sordu.. Ve aralarına oturdu. Memurların eskiler olması, Zülkifl'in konuşmasını kolay-lıujürıyordu.
Yarım saat kadar dereden tepeden konuştular.
Nihayet söz vergi konusuna geldi.
Zülkifl öğrenmek istedi:
«Ne zaman vergi takdiri işine başlayacaksınız?..»
«Bugün köy ve ağılları dolaşacağız.. Yarın tarlalara ı.ıKarız...»
Bu iyi bir haber değildi.
Çünkü ertesi gün tarlalara çıkarlarsa, her tarla sahibi malının başmda bulunmak zorundaydı.. O zaman düşmana karşı asker toplamak zorlaşacaktı...
Fakat Zülkifl ummadığı bir haberle karşılaştı.
için için Allahma şükretti.
Çünkü memurların başı şöyle dedi:
«Bu yıl başka emir aldık.. Biz vergi tarh ederken yanımızda kimse bulunmayacak...»
«Niçin?...»
«Çürkü çekişmeler oluyor.. Bunu Uts Diyarı için söylemiyorum.. Sizinkiler hiç itiraz etmezler ve mal kaçır-mazlar.. Vaktinde de vergilerini öderler.. Başka yerler içindir bu emir ama, ne yapalım ki toplu verildiği için size de tatbik edeceğiz.»
«Sebep bu ise iyi.. Aksi halde, doğru yoldan ayrılmadığımız için incinirdik.. Gururumuz kırılırdı.»
«Yarından itibaren, birkaç günlüğüne, adamlarınız

başka iş görsünler.. Meselâ kışlık odun kesmeye giderler...»
Zülkifl'in gözleri yaşardı Hazreti Allah (C.C.)ın bu derece yardımı karşısında.
Artık düşünülecek hiçbir şey yoktu.
Eli silâh tutan erkekler, hattâ kadınlar, geceden Ka-rasakız Boğazı'na götürülür ve düşmana pusu kurulurdu.
Tek bir nokta kalmıştı.
Zülkifl bunu da çözmek isteyip sordu:
«Tabiî ben ve kardeşim Hükümdar Haymel bu yasak dışındayız?.»
«Dışındasmız ama, bizimle dolaşmayacaksınız.. Dilediğiniz gibi hareket edin..»
Memurlar dinlenmişlerdi.
Başkâhyamn kılavuzluğunda köyü ve ağıllan dolaşmaya kalktılar...
Zülkifl yalnız kalmıştı.
Köyden çıktı...
Eğribel bendine doğru yürüdü.
Oraya vardığı vakit öğle yaklaşmaktaydı.
Haymel*i bulmakta gecikmedi.
Çünkü Haymel, yine dağarcığını omuzuna atmış, başka bir tarladaki işine gitmek için yola çıkmıştı.
Karşılaştıkları vakit, Zülkifl gülümseyerek konuştu annesi gibi:
«Ey dağarcıklı ağabeyim hükümdar!.. Allahımız neşeni ve kuvvetini artırsın.. Sanırım diğer tarlana gidiyor-cun.>-
«Evet ey tertemiz yürekli kardeşim.. Fakat niçin saklayayım, gözlerimde ve yüreğimde tüttün.. Şükür Al-lahımıza ki bizi yine kavuşturdu...*
Yan yana yürümeye başladılar.
— 62 —
Haymel, Zülkifl'in sustuğunu görünce, ona dikkatle baktı.. Nihayet hükmünü verdi:
«Sende haberler var ey kardeşim.. Kem de fena gibi.»
«Belki.. Lâkin fena dediklerimizin, sandıklarımızın da bizim hayrımız için ceryan ettiklerini unutma.»
«Öyle olduğunu babam çok söylerdi..»
«Başka türlü nasıl ibretlenir, insanlığı inanç mede^ niyetine ulaştıran merdiveni çıkabiliriz?.. Hepsi, iyi veya fena, bütün olaylar, o merdivenin basamaklarıdırlar. Bütün iş sağlamlıklanndadır.»
«Haberini böyle bir inançla dinleyeceğim.»
Zülkifl, Haymel'i daha fazla bekletmedi.
Olanları anlattı..
Yapılacak baskına geçti.. Oradan Asurlu memurların gelişlerine ve yarm yalnız yazacakları vergi tarhına kadar konuştu.
Hükümdar Haymel, sabır ve dikkatle, Zülkifl'in sözünü kesmeden, dinledi..
Sonunda ellerini semaya kaldırdı kendisini tutamayıp, bir kere daha inancım haykırdı:
«Ey Ulu Allahım, sana binlerce şükürler olsun!.. Bizi, mümin kullarım, daima gözetiyorsun.. Kardeşimin anlattıkları, çıkan yeni kolaylıklar, asla tesadüf olamazlar.. Bunlara sen emir verdin.. Sen Sen!..*
Haymel ağlıyordu.
Zülkifl de dayanamadı...
Hislenişleri durulunca, öğle namazlarım kıldılar ve köye döndüler.
Ertesi sabah, gün ağarırken, üç yüzden fazla baltalı ok ve kılıçlı insan Besniye Köyü'nden iki saat kuzeyde yürüyorlardı.
Önlerinde hükümdarları Haymel ile Zülkifl vardı.
— 63 —

Zülkifl, yatsıda onlara iyi bir vaazda bulunmuştu.
Düşman geleceğini söylememişti ama, cıhad hakkında konuşmuştu.
Şimdi hepsi hâlâ o vaazın tesiri altındaydılar.
Yurtlarının basılacağını bilmedikleri halde, belki bir ilhamla savaşmayı arzuluyorlardı.
Canları da sıkkındı..
Gelen Asurlu memurların yâlnız başlarına vergi tarh etmeleri onları düşündürüyordu.
Haklıydılar da.
Bunlara asla itimad edilemezdi.
Belki kasten vergiyi fazla yazarlardı.
Esasen yurtları kıskanılıyordu.
Bu şüphelerini ZülküTe açtıkları zaman Zülkifl onlara doyurucu cevaplar vermişti.. «İşler bitince yazılan vergi nasıl olsa okunacak sizlere.. Haksızlık varsa itiraz edersiniz, gider tekrar görülür..» demişti. .
Müminler bunu uygun bulmuşlardı ama, niçin itiraza yol açacak hadiseler olsundu?..
Neşesizlikleri bundandı.
Sabahla birlikte yurtlarına Karasakız Boğazı'ndan düşman gireceğini bilseler, neşesizlikleri kahkahalarla yerini -değiştirirdi.
Fakat buna kavuşmada gecikmediler.
Hükümdar Haymel, gün ağardığı sırada durdu.
Zülkifl'e rica etti:
«.Ey kardeşim Zülkifl!.. Sen az önce geçtiğimiz çeşme başına dön ve orada bekle.. Asurlu memurlar, akşam konuştuklanna göre, çeşme bölgesindeki tarlaları yaza-caklarmış.. Bu boğaz oradan iyi görünür.. Savaşı seyrederler.»
Zülkifl şaşırdı:
«Karasakız Boğazında değiliz ey Haymel!...»
— 64 —
Biliyorum.. Orada değiliz, bu boğazda tertibat ala-ıı ve ava gelenleri avlayacağım.»
• Onları bu kadar yurdumuzun içine sokmak niçin-
•lu ' »
«Ey kardeşim!.. Sen müminlerin imanını beslemekle, RUrlarını artırmakla görevlisin, ben de idareleriyle.. Ba-ı■ 'm öyle vazife bölümü yaptı.. Belki ilerde duası kabul •dlllp peygamber dahi olacaksın.. Onun için beni serbest bırak.»
♦ Karışmadım kardeşim.. Öğrenmek istedim.» «Harp hiledir.. Düşmanı burada bastırmak daha iyi "lui. Memurlar görürler, ormana odun kesmeye, yahut IVİanmayâ giderken düşmana rastladığımızı sanırlar.. Her htngi bir iftiradan kurtuluruz. Eğer onlarm gözü önünde İm savaşı yapmazsak, boş kalmaktan faydalanıp sınırı ı.;lığımıza hükmederler.. Her imkân aleyhimize döner.»
Zülkifl, ağabeyinin fikrini akla uygun buldu.
Muvaffakiyet dileyip geriye, çeşme basma döndü.
Yalnız kalan Haymel ordusunu çevresinde topladı.
Onlara hakikati anlattı.
Müminler derhal değişip sevindiler.
Haymel, geleceklere tatbik edilecek plânı da söyledi:
«Ey mümin kardeşlerim!. İstiyorum ki asla kan akıtılmasın.. Sapıkları diri diri yakalayalım.. Bunun için boğazın iki yanında tertibat alacağız ve giriş çıkış ağızlarını tutacağız. Düşman boğaza girince ben boru çalacağım. Hepiniz ayağa kalkarsınız.. Yaylarınızı gerersiniz. Fakat atmazsınız.. Düşman sarıldığını anlar.. Onlara silâhlanıl: bırakıp teslim olmalarım söyleyeceğim.. Kabul ederlerse ne âlâ, etmezlerse o zaman savaşırız.»

m

SÜRÜ TOPLAR GÎBİ

Zülkifl çeşme başındaydı.

Oradan ağabeyi Haymel'in boğazda aldığı tertibatı görmüştü. Şimdi, herkes saklandığı için, meydanda kimse yoktu.

Zülkifl Asurlu memurların gelmesini bekliyordu.

Bütün endişesi gecikmeleriydi.

Yahut düşmanın uzaklarda oyalanmasıydı.

Bunlardan ikisi de olmadı.

Ünce memurlar geldiler yol üzerindeki tarlaları yaza yaza...

Çeşme başında Zülkifl'i görünce mola verdiler.

Keyifliydiler.

Sebebini Zülkifl'e izah ettiler:

«Sahipsiz tarla daha çabuk yazılıyor.»

«Muhakkak.. Fakat bilmeyerek hata yapmak da var.»

«Onu düşündük.. Nasıl olsa vergiyi okuyacak değil miyiz... İtiraz eden çıkarsa düzeltiriz.»

«İki zahmet olacak.»

«Sizde itiraz eden çıkmaz.. Bize gelince, dikkatli davranacağımızı sanıyoruz..»

*Bunu ümit ederim..»

«Dağarcıkh hükümdarınız Haymel nereye gitti?...»

— 66 —

ıı.ilki aldı şu istikamete götürdü.. Niyeti sanırım İlin loplatmak ve avlanmaktı... Fakat...» Evet?...» ulkifl kararsızdı. Hakikati söylerse, tatbik edilecek ■ı mı I tuzu cağından çekiniyordu. Nihayet karar verdi. Iı, işim geçmişti.. Plân bozulamazdı. Arıkladı: N.nıırım kuzey hükümdarlardan birisi yurdumuza

. Hattâ Karasakız Boğazı'nı geçmiş..» Neler söylüyorsun ey Zülkifl..» (Doğruyu.. Ağabeyim, oraya kadar gidemedi.. Şu lü tedbir alacağını söyledi..» Haber doğru mu acaba?.. Sanırım uydurmadır.» I'ek ihtimal vermiyorum..» Memurların başındaki subay keyifli keyifli gerindi: Şimdiye kadar hep savaşların içinde bulundum. Hiç • mi m seyretmedim.. Bu fırsat bir daha ele geçmez..» ■ ili ınra ilâve etti:

ıAyrıca, sizin halkın nasıl savaştığını göreceğim.

ıı haklarında inanılmaz şeyler duymuştum.. Kimse canla başla dövüşürlermiş.. Asla ganimet peşi-

■ ıiriinezlermiş.. Üç hükümdarlığın ordularını bozmak |J midir?.. Sırrını elde edeceğim.. Yurtlarında iş ve riyle çalışırlarken öylesine yumuşak, uysal olan leıin savaşta çelikleşmeleri hayret edilecek bir ndıır...

Ulkifl duyduklarından memnun olmuştu. Aiurlu memurlara acımıştı da... Ayrıca ümit beslemişti. Itelki bu kadar doğru düşünenler hidayete ereılerdi. Onlara bu çağrıyı yapsa mıydı?..

— 67 —

Ne kaybederdi!...
İlk adımı attı:
«Sır arama..» dedi.. «Göremeyeceksin.. Sebep başkadır.»
«Öyle mi?.. Öğrenmek isterdim.. Çünkü bir bakıma emir de almıştım..»
«Ne gibi?...»
«Büyüklerim, hakkınızda haber topladıkça meraklandılar. Sebebi öğrenmek vazifeleriydi.»
«Hakkımızda neler duydular?...»
«Gördüklerimizi yetiştiriyorduk..»
«Meselâ?...»
«Yurdunuzda, yol kesme, hırsızlık, ev basma, yankesicilik, çocuk ve sürü kaçırma, ırza tecavüz olmuyor.. Dt| başları bile emniyetli.. Evlerin kapısı kapatılmıyor.. Ser vet saklanmıyor.. Bilhassa yüzü asık kimse yok.. Herkesin gözbebekleri ışıl ışıl gülüyor.. Yardımlaşma var.., Sanki bir anadan doğma ikiz kardeşlersiniz. Ormanda bir ağaç kesseniz on tane dikiyorsunuz.. Mecbur kalıp komşu bağından bir salkım üzüm koparsanız, parasını bırakıyorsunuz.. Bilhassa dilenci yok. Yoksula rastlanmıyor.. I ;M yaşlınız bile çalışıyor.. Yenilik peşinde koşuyorsunuz İcatları geliştiriyorsunuz. Sefahat, içki, kumar, yurdunu za girmiyor.. Daha sayayım mı?.. Halbuki...>
Zülkif 1, subayın sözünü kesti:
«Halbuki yirmi beş yıl önce burası bir yangmyeriydl değil mi?.. Babam peygamber Eyyûb (A.S.) çöplüğe atıl mışlı.. Ye bu halk vahşileşmişti...»
«Evet...»
«Siz sihir sanırsınız.. Babamın son anda çölde aya-ğmı yere vurmasıyla fışkıran sular, yıkanması, dertlerin den kurtulması, ancak mucizedir.. Halk gözleriyle gördü ve artık babam ne derse inanarak yaptı.. Bazıları, su fit*
,-6S~
İl m yere gittiler gizlice.. Araştırdılar.. Bulamadüar o 'i.r.ı.. Çünkü yine yok olmuştu...» ı-.aban niçin halkı böyle bir yolda tuttu?.. Bıraksay-İ\ ı ıı /.i m gibi yaşasaydılar.. Kendisi de gerçek bir hüküm-ı.ı hayatı sürseydi.. Halbuki halktan geri kaldı.. Oğlu ıiiii ıımdar Haymel de öyle. Ona dağarcıkh hükümdar dillin.. Tarlalardan çıkmıyor.» «Çünkü Allahımız böyle emrediyor..» • Anladım, bana yine görünmez Allahmı anlatacak-ııı
«Hiç konuşmadım.»
«Başkalarından duydum.. Kabul edemem..» «Kabul et demiyorum.. Sordun da.. Bize Allahımız. • ıtığı her şeyle, haykırıyor.. Bir olduğunu söylüyor.. Dünya hayatından ahiret hayatına döneceğimizi haber Virlyor.. Yani ölüm sonrası hayatına.. Buraya kendisine ı lılluk için gönderildik.. Kardeş kardeş yaşayacağız.. Iba-i' ı edeceğiz.. Yalnız mescidimizdeki kulluğumuz değil bu Ibtulct .. O, baş vazifemizdir ama, çalışmak, yardımlaş-ı, zekât verme, daha ileri bir hayata koşma da ibadet-i' ı imizdir. Gözbebeklerimizin ışıl ışıl yanması, ölümden Onraki ebedî hayatımıza döneceğimizdendir... Kim yâd filerden öz yurduna behemehal döneceğini bilir de sevin-..«Sus ey Zülkif 1!...»
«Hayhay...»
»Şimdi anladım.. Gerek sen ve gerekse ağabeyin il ıvmel, babanız Eyyûb'dan halkı sihirlemek usulünü öğ-■ milissiniz.. Bunu saklıyor, ancak birbirinize devrediyorum ı/... Fakat unutmayın ki, putlar sabırlıdır ama, bir 1111»[1] kadar...»
«Önce de söyledim.. Sihir değil.. Allah emir ve yasak-ı ıı mı tatbik..»

«Yeryüzünde niçin Allanınız yalnız size peygamber göndersin?.. Başka yerlerde yaşıyanlar insan değil mi? •
«Göndermez olur mu?.. En küçük topluluğu bile gözetir... Fakat sapık halk farketmez.. O peygamberleri rot eder, kovar.. Hattâ öldürür. Çoğunun isimlerinden haİMi siziz. Hikâyelerini dinlediklerimiz de var...»
«Evet... Duyduk.. Masal diye ilgileniyoruz...»
«Yanlış bir ilgilenme tarzı.»
«Demek bana açılmayacaksın?...»
«Göğsümü gferebilsen!... Sakladığım hiçbir şey kal« madiğim anlardın...»
«Öyle olsun.. Elbet gerçeği öğreneceğim.. Ben aldan mam.»
Zülkifl müteessir oldu.
Subay bunun farkına vardı.
Devam etti:
«Bütün bunlara rağmen, dostuz ey Zülkifl.. Çünkıı vazifemizi kolaylaştırıyorsunuz...»
«Sevindim.. O halde ergeç nura kavuşacaksınız...»
«Evet... Hazinelerinizin nuruna...»
«Hangi hazinelerin?...»
«Sakladığınız altın ve elmas yığınlarının...»
«Yok öyle şey... Her cevheri kullanmak, hayra sar-fetmek, işletmek zorundayız.»
«Kendimi zor tutuyorum. Gülmek, kahkahalar *a> vurmak arzusundayız.. Yakında^sana bu sözlerini hain lata cağım ey Zülkifl...»
«Mümkündür...»
«Mahcup olmayacak mısın?...»
«.Hiçbir zaman...»
Sustular...
Konuşurlarken, hepsinin gözleri, Haymel'in ve askcı lerinin bulunduğu boğaz istikametindeydi.
— 70 —
Subay dokunaklı bir şiir okudu:
Kör değilim.. Hele akılsız sanma beni. Görüyor ve düşünüyorum.. Mihenk taşına vuruyorum,
Kazancımın kaç ayar olduğu Hemen belli oluyor.
Sen bir karınca,
Bir arı,
Bir köstebek gibisin..
Çalışıyor, emeğini devşiriyorsun.
Götürüp gömüyorsun onlardan çok.
Kandırılmak mümkün mü?.
Fakat mademki direniyorsun,
Hazinelerinin kapılarına,
O iri ufak deliklere,
Kayalar arasındaki
Peteklere dayanacağım..
Merak da etmiyor değilim-,
Beni orada görünce
Dü-şeccğin şaşkınlığı.
Bakalım neler uyduracaksın o zaman?
Yhu masal anlatacaksın,
Hiç heveslenme.. ,
Kulaklarım sağırlaşacaklar.
Zülkifl, subayın dokundurduklarından çok şey anlaktı.
H Bilhassa kendisine inanılmamasma hayret etmişti.
Tekrar açıkladı :
«Bizde hazine nasıl olur!... Çünkü vergi kaçırmıyo-
— 71 —

ruz... Herkesten önce, Şam'a götürüp sizlere teslim ediyoruz-, Ayrıca, halkımız içinde, sürünen tabaka ve MİI süren tabaka yok.. Arada orta tabaka var.. Köle kullMy mıyoruz.. Dinimize giren herkes azatlıdır. Toprak, iş ıt> hibi oluyor.. Naçarlar var. Onlara da sadakadan, zekll tan pay ayırıyoruz. Kazandıklarımız nasıl birikir?.,.
Subay hâlâ inadındaydı:
«Göreceğiz..» dedi.. «Yakında göreceğiz.»
Zülkifl ancak o zaman anlayacağım anladı.
Bunu saklamadı:
«Yoksa, yurdumuzu yalnız başına taramanızın sebo> bi, vergi yazmaktan ziyade, umduğunuz hazineleri ar| mak mıdır?...»
«Evet...»
«Araym.. Elleriniz boş döneceksiniz.. Siz o haziiiclm toprakta, mağaralarda, kuyularda aramayın.. Göğüsleri mizde araym. Evet, hakikaten Uts Diyarında yaşayan her müminin hazineleri var. Hem de göz kamaştıran ht« zinelerdir onlar... Dilersen anahtarını verebilirim.. Han gisini açsan kavuşursun.. Belki senin de öylesine hazini lerin olur. Bu anahtar, evvelce anlattım. Allahımıza inan mak aşkıdır.. Vahdaniyettir, Kim ele geçirmeyi dilenil burada da, âhirette de o hazinlerin sefasını sürer.. Bi;-. hl zinelere cennetler diye isim vermişizdir[1].. Peygambeı İm miz onu tebliğ etmişlerdir..»
Subay sabırlıydı.
Kızmıyor, gazaba gelmiyordu.
Belki de kurnazdı..
Manalı manalı gülümsedi..
«Peki peki öyle olsun.. Artık susalım..» dedi. «Sıkıl ,dım.. Dağarcıklı hükümdarınız Haymel'de henüz bir bl reket yok. İhtimal yanlış bir haber aldınız.. Aldatıldım,

Zülkifl kabul etmedi:
«Hayır, yurdumuzun basıldığı gerçektir.»
**
Zülkifl, Asurlu subayla konuşurken, ağabeyi hükümdar Haymel, boğazı gözetliyordu.
Bütün tertibatım almıştı.
Fakat hakikaten, henüz boğaza hiç kimse girmeli 11:„ İİ.
Halbuki yaptığı hesaba göre, şimdiye kadar, düşmanın görünmesi gerekliydi.
Düşmanın gecikmesine sebep başkaydı.
Baskın veren yeni kumandan Kavuş ile, yardımcıları Irasında anlaşmazlık çıkmıştı.
Kavuş, hemen boğazı geçip, Besniye köyüne girmek ve Uts diyarı'nın kalbini ele geçirmek istemişti.. Yardımcıları ise, hem onu kıskandıklarından, hem de eski mağlûbiyetlerinin verdiği ürkeklikle, ihtiyatlı davranmasını ıklif etmişlerdi.
Şöyle diyerek ağır basmışlardı:
«Uts Diyarına gireli saatler oldu.. Hiç kimseye Taslamadık.. Tarlalar, bağlar, bahçeler, ormanlar boş.. Bunun sebebi açıktır.. Bizi gördüler ve kaçtılar.. Bir yerde toplandılar.. Pusuya düşürüleceğiz.. Zaptettiğimiz yerleri koruyalım yeter.»
Kavuş, dinlememişti:
«Onlar toplanıp silâhlanıncaya kadar, Besniye köyünü basarız.. Aksi halde, tekrar hücumlarına uğrar, atılırız ...»
Münakaşa uzayınca, Kavuş, son çareye baş vurmuş. kılıcı konuşturmuştu..
Cellatlar, Kavus'un üç yardımcı kumandanım öldürünce, ortalık yatışmış, herkes sinmişti. Yeni tayin edi-

len yardımcılar, rütbelenerek sevinmişler ve askerleri, Kavus'un fikrine zorlamışlardı.
Şimdi, Kavuş, kararını tatbik için, iki saatlik bir gecikmeden sonra, yürüyordu boğaza doğru.
Keyifliydi.
Yeni yardımcı kumandanlarına neler vaad etmiyordu ki!...
Hayalden ileriydi bunlar.
Şöyle diyordu:
«Ey kumandanlar!. İşte son boğaz göründü. Onu go cince Besniye köyü ile karşılaşacağız.. Kurtlar gibi saldırın. Hükümdar Haymel, kardeşi Zülkifl, anneleri Rahmet bilhassa diri yakalanmalılar... Çünkü onlarda sihıı ilâçları var. Ayrıca hazinelerin saklandığı yerlerin bilgisi.. Şöyle dönüşü düşünün.. Onbinlerce üzerleri ganimet yüklü küçük ve büyük baş hayvan.. Yüzlerce erkek, kadın, kız, oğlan köle.. Bunlar peşimizden gelecekler.. Bilhassa Şam pazarı bizim olacak.. Zeno tepesindeki mescidi yine tapmak yapacağız.. Yanına hükümdarımız için bir saray kuracağız.. Diğer hükümdarlar şaşıracaklar.. Kuvvetleneceğiz.. Belki sırayla onları da dize getireceğiz. Daha no isteriz!.. Elbette hükümdarımız, bizi armağanlara boğacak.. Sefamıza bakacağız.»
Askerlere de böyle anlatıyor, bir çok vaadlerde bulunuyordu..
Kapılmayan, ümitlenmeyen kimse kalmamıştı.
Herkes dünyasını süslüyordu için için.
İhtiraslarını doyuruyordu.
Saldıranlarda kadınlar da vardı. .
Yol boyunca, oynanıp şarkı söyleyerek, erkekleri 'coşturuyorlardı.
Erkekler naralar atıyor, «Tekrar... Tekrar...» diye bağırarak kadınları yine söyletiyorlardı.
— 74 —
Neler yoktu ki bu şarkılarda!...
Meselâ şimdi üç kadın birden şunları söylüyorlardı:
Ey avcı!...
Yoruldun, dizbağlartn gevşedi,
*Nefesin kesildi^*
Soluyorsun ama
Sabret-
Az kaldı..
Havayı koklasa na..
Islak esintiler
Yüzünde gezinmiyor mu?..
Demek subaşına yaklaştın.
Ceylanlar orada.
Ağını savurman yetecek. „
Ey avcı.'...
öyle olacak şüphesiz.. Ceylan beğenmekte Zorluk çekeceksin.. Ve artık o subaşı Daima senin olacak. Keyfince avlanacaksın..
Hükümdar Haymel, nihayet arzusuna kavuştu. Kumandan Kavus'un askerleri görünmüştü. Yanındaki yardımcılarına gösterdi:
«Geliyorlar.. Hazreti Allah bize zafer ihsan etsin.
«Amin!...»
«Daha iyi saklanalım...»
— 75 —

Hükümdar Haymel, bulunduğu ça!ılığa bir az dahıı gömüldü.
Yardımcıları da öyle yaptüar.
Kumandan Kavus'un askerleri aynı tedbirsiz durum la, hattâ kadınlar şarkı ve oyunlarını kesmeden, boğaza girdiler.
Hükümdar Haymel, diledi:
«Inşaallah askerlerimiz sabrı elden bırakıp, vakitsiz silâha sarılmazlar..»
Yardımcılarından birisi hatırlattı:
«Şimdiye kadar böyle yapam görmedik..»
«Evet görmedik.. Fakat gönül rahat durmuyor.»
«Haklısın...»
Haymel'in korktuğu olmadı.
Kavus'un ordusu boğazın ortalarına kadar geldi.
Tam vaktiydi.
Hükümdar Haymel boynuz borusunu-çaldı.
Askerleri ayağa kalkıp, yaylarını gerdiler.
Boğazın giriş ve çıkışı tutuldu.
Tabandaki Kavuş ordusu derhal durmuştu.
Şaşkın şaşkın kayalara bakıyorlardı.
Hepsi perişandılar.
Hükümdar Haymel hemen ihtarını yaptı:
«Ey talancılar!... Görüyorsunuz.. Bir kuyu içindesiniz.. Sakın kıpırdanmayın.. Boğaz mezarınız olur.. Yaşamak isteyenler üzerlerindeki silâhları yere bırakısınlar ve ellerini kaldırarak şu yayvan tepe üzerine çıkıp beklesin ler. >. •■'.
Başka çare yoktu.
Askerler bunu yapmaya başladılar.
Kavuş önlemeye çalıştı:
«Durun!.. Köle olup pazarlarda satılmak mi istiyor sunuz?... Ölmemiz daha iyidir. Hem henüz kurtuluş ümi-

— 76 —

•ımuz var.. Birbirimize sokulup geriye çekilelim.. Ok atılım da ancak bir kaçımızı yaralar.. Silâh menzilinden Çilin rız..»
Kim dinlerdi!...
Bazıları cevap verdiler:
«Sanki köle değil miyiz?.. Ha emrinde yaşamışız, ha (»ıskasının emrinde...»
Bu yetti.
Silâhını bırakan, yayvan tepeye koştu.
Kumandan Kavuş, sona kadar sabretti.
Yardımcıları da kaçmca, onlara uydu.. Silâhlarını İH »yundu peşlerinden yürüdü.
Hükümdar Haymel, onları doğruladı:
«Akıllı davrandınız., merak etmeyin.. Canınıza dokunulmayacak.. Hattâ dinimizi kabul edenler serbest bırakılıp/kardeş muamelesi görecek.. Yere çökün ve bekleyin.»
Esirler bunu yaptılar.
Hükümdar Haymel işaret verdi.
Askerleri kuşatma çenberini sıklaştırıp, daraltıp, boğaza indiler ve esirleri çevirdiler.
Bir kısmı silâhların bırakıldığı yere gidip onları topladı.
Hükümdar Haymel de boğaza indi.
Esir edilen ordunun yanma vardı.
Sert konuşmadı.
Hâttâ gönüllerini aldı şöyle diyerek:
«Üzülmeyin., sizler emir kulusunuz.. Talihiniz böy-leymiş. Allah takdiridir bu.. Ey Kavuş, sen de üzülme!.. Askerlerin akıllı davrandılar... Neden sebepsiz kan aksın?.. Oturun ve istirahat edin.. Aynı zamanda düşünün.. İki yol ağzındasınız.. Dileyen dinimize girer kardeş olur,

— 77 —

dileyen serbesttir.. Onu köle diye satarız.. Çünkü yurdumuzda köle ve cariye kullanmıyoruz.. Herkes hürdür.»
Fakat Hükümdar Haymel'in teklifi itibar görmedi.
Esir -alınan beş yüzü aşkın insan içinde bir tanesi bile putundan kopmadı. Köleliğe razı oldu.
Yapılacak başka şey yoktu. , Hükümdar Haymel, öne düştü.
Ordusu ve esirlerle birlikte, hareket etti.
Belki zafer heyecanından, belki ilâhi takdirden olacak, askerler esirlere pek dikkat etmediler.
Genç esirlerden birisi, ustalıkla geriye kaldı ve ilk fundalığa kendisini attı.
Kurtulmuştu.
Gidenleri bir zaman izledi yüzü gülerek.
«Kurtuldum.. Kurtuldum..» diyordu. «Dönebilirim artık.. Hükümdarıma olanları anlatırım.. Kumandan Kavuş pek acemi davrandı. Bu hezimete sebep odur... Hükümdarım, onun nesi varsa, ailesine kadar alıp bana vermelidir.. Bıkmıştım sıradan subay olmaktan.. Başkumandanlığa tayinim mümkündür.. Mümkün değil, muhakkaktır.. Kim kaldı önümde?...»
Soğukkanlıydı kaçabilen genç subay. O kadar ki sanki zaferi kendisi kazanmışcasına şarkı mırıldanıyordu:
Bana- yardım eden,
Canımı, hürriyetimi bağışlayan,
Putumu tanımak isterim.
Ona neler kurban etmek dilerdim!.. Oğul ve kızlarım bile Karşılığım ödeyemezler.
_ 78 —
Fakat nasıl öğreneceğim o putu?. Yüzlercesinin içinden Tanımam mümkün mü?..
En doğrusu kâhinlere baş vurmaktır.
Onlar bilir,
Hiç değilse yol gösterirler.
Genç subay, şarkısında böyle düşünerek, rahatlattı.
Sustu ve artık görünmez olan askerlerden başmı çe-
III, h
Daha duracak mıydı?..
Çılgınlık olurdu bu.
Geriye döndü ve gizlene gizlene, geldiği istikâmete < ■ kildi...
Bu esnada düşünüyordu:
«Eğer başkumandan olursam, hükümdarımı, sınır lı muşumuz hükümdar Balum aleyhine 'kışkırtmalıyım.. Paha doğrusu, Kavus'un basma gelen hezimette onun eli lldugunu söylemeliyim.. Hâttâ baskını haber vermiş ve yardım etmiş olsun.. O zaman inanır ve saldırmama izin vur. Böylelikle hükümdar Balum'un kızı Fana'yı ele ge-'.ıı nim..»
Muvaffak olacak mıydı bu plânında genç subay?., öyle düşünüyordu. Belki olurdu.
**
Çeşme başında bekleyen Zülkifl ile Asurlu subay ve mamurlar, olanları görmüşlerdi. Zülkifl sevinmişti.
— 79 —

Asurlu subay ise bir hoştu.
Nihayet sebebim açıkladı:
«Dilediğim, hayal ettiğim gibi, bir savaş seyredeım-dim. Ne korkak şeylermiş gelenler!.. Hemen silâhlanın atıp teslim oldular.»
Zülkifl saklamadı:
«Böylesi daha iyi oldu... Allah bizi yeryüzüne bil birimizin kanını akıtalım, canımızla oynayalım diye gön dermedi.» dedi.
Asurlu subay aldırmadı:
«Kazandınız diye böyle konuşuyorsun..» cevabını
verdi.
Sonra gelenlere doğru bağırdı:
«Yazıklar olsun sizlere!. Sürü toplar gibi toplanmu-mza müsaade ettiniz.. Onların içinden bile kaç koyun il:ı at etmezdi çobanlara ve köpeklerine. Kaçarlardı hiç değilse...»
Zülkifl bu «Sürü toplar gibi» cümlesini birkaç kere kendi kendine tekrarladı. Sonra aym sesle devam etti içinden: «Asıl sürü toplar gibi, insanları yaka paça eden sizlersiniz.. Zincirlere bağlar savaşlarda ön safa yığarsınız. Hangi biri kurtulur?.. Aklmıza, bir yuvası olduğu, çolul; çocuğunun beklediği bile gelmez.. Biz ise bunların, hiç, değilse yansını dinimize sokup azat edeceğiz.. Niçin ya-ral'l'ihklanm anlayacaklar, kulluklarına başlayacakla | Şimdiden onları dinin direği olan namazda görüyorum pırıl pırıl.»
Zülkifl, şüphesiz ağabeyinin onları dine davet çağrı-'sını ve ret ettiklerini bilmiyordu.
Artık Asurlu subayın sözlerini unutmuştu.
Gelen esirleri hidayete erdirmek kendi göreviydi.
Heyecanlandı..
Onlara güzel, tesirli sözler söyleyecekti.

— 80 —

Ilımları sıralamaya başladı aklından. Fakat çok geçmeden Asurlu subay sordu: «Ey Zülkifl!.. esirleri ne yapacaksınız?..» «Bunu kendileri bilir...» « Nasıl ?...»
«Ben göğüslerinin açılmasında aracı olacağım.. Uya-ıiMıılur kazanacak.. Diğerlerini ağabeyim Haymel dü-fünür.»
Asurlu subayın yüzü gölgelendi., dudaklarını ısırdı v«<: «Ağabeyin bakalım benim düşündüğüm gibi hareket edecek mi?..» dedi. «Çünkü ben en doğru karan veririm.»
«Belki.. Onun yanıldığını hiç görmedim.»
Asurlu subay güldü.. «Babil'de şu atasözü çok söy-Itnir, dinlemek ister misin?,.» diye sordu.
Cevap beklemeden tekrarladı:
Göremescn de
Her gizlenen şeyin sakladığını,
İzleriyle bulabilirsin.
Ceviz içind-c portakal,
Serçe kursağında koyun
Düşünebilir misin?..
Hayır değil mi?..
Hattâ artık
Oğul veya kızın olacağı da
Bir meçhul değil..
Çaresi bulundu.
Doğum olmadan öğreniyorsun.
Ancak birisi var ki *Dilemedikten sonra Sırrını vermez..*

Başındır o.
içinde sakladıklarını
Bir ömür boyu götürebilirsin.
Zülkifl, atasözü altında söylenen bu şiirde bir olay üstü hal görmedi. Sadece aklı doğacak çocukların cini ' yetinin bilinmesine takıldı.
Merakını yenemedi, sordu:
«Demek artık doğacak çocukların kız veya or.l olacağı sır olmaktan çıktı, meçhul değil öyle mi?...»
«Evet...»
«Bunu yeni işitiyorum.»
«Ey Zülkifl!. Kaç yaşındasın?...»
«Yirmi beş...»
«Ben senin iki katındayım.. Demek henüz çocuksun
«Başka türlüsünü iddia etmedim.»
«Konuşmamız biraz uzun sürecek sanırını.. Her se, iyi ki esirler molaya geçtiler. Gelinceye kadar mı zuu toparlarım.>.
«Memnun olurum..»
«Evli de değilsin sanırım?..»
«Hayır...--'
«Hiç seyahat ettin mi?...;:■
«Fırsat bulamadım.. Ancak bir kaç kere Şam pı na gittim.. Lâkin arzum var.»
«Ben çok gezdim.. Son kere Mısır ile yapılan sı ta esir de düştüm.. Tam sekiz yıl köleydim.»
«Geçmiş ölsün',..»
«Bir çiftlik sahibine satılmıştım orada.. Hamili• i- | dınlar dört aydan sonra, yere bir arpa ve bir buğday *m* İçiyorlardı.. İdrarlarıyla suluyorlardı.. Eğer arpa çabul boylanırsa kız. buğday çabuk boylanırsa oğulları olıtı ğım anlıyorlardı. Çok tecrübe edilmiş ve tutmuş.»

Mümkündür.. Ne var ki şimdilik iyi bir buluş de-
ı 'i
«Neden?..»
«Kadınlar, erkeklerinin arzusuna uyarlar. Korkula-ı imlan gizlice çocuk düşürürler.. Belki hayatlarından ulurlar, yahut sakatlanırlar. Sanıyorum ki hazreti Allah ■İl vadeye kadar bunun sırrını insanlara fâş ettirmeye-I ı ı Buldurmayacak.»
«Bu vadenin hududu nedir ey Zülkifl?..»
-İnsanlar iyice akıllanıp, oğlan kız ayırmayana kail M Biliyorsun nice kız çocukları öldürülüyor yahut ta-luııklarda yakılıyor.»
• Söylediklerin aynen Mısır'da oluyor.. Yalnız çiftlik-E| belki yirmiye yakın hamile kadın can verdi çocuk dü-I m inken.;:
«Hem bunu yaymak doğru değil.»
«Çoktan yayıldı...»
«Tabiî, bazan düşürülen çocukların oğlan olduğu gö-ı uluyor?...»
«Hiç incelemedim..»
«Yan yarıya esasen kız veya oğlan doğacağı ihtimali var. Buna rağmen buluşu ret etmiyorum.. Belki idrardadır bu sır.-
«■Elbette.»
«Fakat, erkendir kanaatimi değiştirmedim.»
«Ben bu buluşu anlatarak çok para kazandım.»
«Kimlerden?..»
«Henüz seyahat etmediğime göre anlatmak güç.. l il.at elimden geldiği, dilimin döndüğü kadar anlatayım.-
Asurlu subay önce kuzeyde bir bölgeyi tanıttı.
Tanıttığı bölge şimdiki coğrafya adlarına göre Araş Nehrinin İğdır kuzeyinden geçtiği yerdi.. Tam Araş üze-

rinde de Cennetabat vardı.. Cennetabat ile İğdır arasındaki dağlık bölge konuya hikâye olmuştu:
Zülkifl, Asurlu subayın tanıtması üzerine derhal ilgilendi :
«Bu yeri babam Hazreti Eyyûb (A.S.) anlatmıştı.. Nehir vadisinde cennet güzelliğinde irem denilen bir yer varmış.»
«Tamam, orasıyla güney dağları arasını tarif ettim.»
«Hazreti Adem (A.S.) Serendip'ten gelirken buraya uğramış.. Pek sevmiş.. Hattâ sonraları Kabe'yi inşa eder ken, gelmiş taş götürmüş.. Derler ki, oradaki nehir cennetten çıkan dört nehirden birisidir.. Bazıları da yurtlarının kıymetlenmesi için, Ad ve Semûd kavimlerinin oradn olduğunu yaymışlardır.. Babam ret ederdi..»
Asurlu subay sinirlendi. «Yine bana dininden vo peygamberlerden bahsedeceksen susacağım.. Halbuki ben sana gördüğüm bir topluluğu anlatmak istiyordum.. IVİt ilgi çekicidir..»
«Dinliyorum..»
«İşte o nehir ile güneydeki en yüksek dağ (Ağn) arasında vazifeli bulunuyordum üç yıl öncesi. Bir hükümdarlığa tesadüf ettim... Fakat hepsi kadındı.. Yurtlarıuı erkek almıyorlardı.. Küçükten iyi yetiştirildikleri için, biniciydiler ve silâh kullanıyorlardı. Sağı solu kervanları basarak geçiniyorlardı.. Kılıçlarını rahat kullanmak için sağ göğüslerini dağlıyorlardı.»
«Sebep neymiş bu erkek düşmanlığıım?..»
«Bilen yok.. Çünkü bu hale gelişlerinin üzerinden yüz yıllar geçmiş..»
«Nasıl ürüyorlar o halde?..»
«Senede bir gün halkm arasına karışıyor ve kiralık kocalar bulup evleniyorlar.. Çocukları doğunca kızsa yan-

laıında bırakıyorlar, erkekse ya babasına veriyorlar, yadı ıi öldürüyorlar.»
Asurlu subayın anlattığı bu topluluk amazonlardı.
Sonradan Ege sahillerine ve güneye hicret ederek MHliıımüşlerdi.. Bir kısmı da Trabzon taraflarına çıkmıştı.
Zülkifl öğrenmek istedi:
«Sanırım oraları hükmünüz altındadır..»
«Evet..»
«Neden önlemiyorsunuz bunu?.. Yazık değil mi ö kadınlara, kızlara, öldürülen, annesiz bırakılan oğlanlara?..»
Asurlu subay güldü:
«Bize bir zararı yok.. Hattâ fayda sağlıyorlar..» «Bilirim, toplulukların küçük küçük kalması sizler İçin iyidir..»
«Bu kadm hükümdarlığı ayrıca hoş bir şey..» «Niçin gittin?..»
«Kiralın emrini götürdüm.. Her gördükleri kervanları yağma etmemelerini tenbihledim.. Çünkü Asya ticareti aksıyordu.. İşte o esnada bir dertlerini öğrendim.. Ne de olsa anneydiler.. Oğullarını babalarına gönderirken İçin için üzülüyorlardı.. Hele öldürürken..»
«Acı!..»
«Evet.. Onlara Mısır'da öğrendiğim usulü anlattım. Sevindiler.. Hiç değilse, çocuklarını dört aylıkken, doğurmadan düşürmek, daha üzüntüsüzdü onlar için.. Ayrıca bir tehlike de önlenmiş oluyordu.. Bazan' çocuklarını babalarına vermeye gidince, babalan onları kaçırıyor-lardı.»
Bu kadın hükümdarlığı Zülkifl'e pek dokunmuştu. İlerde oralara kadar gitmek, onları insanların arasına çekmek dileğinde bulundu kendi kendisine.

Asurlu subay anladı anlayacağını, ihtar etti:
<;Ey Zülkifl!.. Sakın aklına uyup oralara kadar fiil me. Kadınlara akıl vermeye, imparatorluklarım parçalı maya kalkma. Linç edilir yahut ateşe atılırsın.. Kargılı saçağın kadınları buradakiler gibi hayal etme.. Tamamen vahşidirler.. O kadar erkek düşmanıdırlar ki, ba> zan avladıklarını yerler..»
Zülkifl cevap vermedi.
Moladaki esirlerden tarafa baktı.
Esirler kalkmışlardı.. Yürüyorlardı.
Haber verdi:
«Geliyorlar.. Hem de buradan geçecekler.»
Asurlu subay şimdiye kadar onları beklediği halde, karar değiştirdi.. Adamlarına: «Biz vergi yazma işimize bakalım..» dİ3'erek çeşme başından ayrıldı.. Korunun arkasında kayboldu.
Zülkifl buna memnun oldu.
Belki ağabeyi Hükümdar Haymel ile başbaşa konuşmadan karşılaşırlarsa esirler için alınacak karar değişebilirdi.
Buna rağmen Zülkifl, Asurlu subayın niçin ayrıldığını anlamakta gecikmedi.
Asurlu subay: «Ağabeyin bakalım benim düşündüğüm gibi hareket edecek mi?..» demişti.
Ne düşünmüştü o?..
Her gittiği yerden para alan. şimdi bile Kadınlar devletine doğum sırrını verip zengin olduğunu söyleyen subay ne düşünürdü?..
Açıktı.. Esirleri hediye diye isteyecekti.
Zülkifl'i yalnız bırakmasında, onun ağabeyine bu teklifi yapmasını dilemiş olacaktı.

IV
KARIŞIK HESAPLAR
Zülkifl, yol kenarına yürümüştü kafile yaklaşınca.
Oradan ağabeyi Hükümdar Haymel'e seslendi:
«Zaferin mübarek olsun..»
Halka da bağırdı:
«Zaferiniz mübarek olsun.. Allah'dan kopmadıkça 1111-1:1 yüzünüz ak kalacaktır.. Nurla parlayacaktır.»
Esirlerin de gönlünü almayı unutmadı:
«Geçmiş olsun.. Suç sizin değil, bir ihtiras küpü olan ilmi hükümdarınızın..»
Kafile durmadı.
Besniye Köyünün yoluna saptı.
Zülkifl, ağabeyine danıştı:
«Ey ağabeyim, benimle kalman, yahut arkadan bugbaşa yürümemiz mümkün mü?..»
«Niçin mümkün olmasın ey Zülkifl!. Sanırım bana yerecek haberlerin var?..»
«Evet..»
«Asurlu heyet nerdeler?..»
«Durumu seyrettiler ve işlerine ayrıldılar.» «Peki..»
Haymel bir az bekledi. Kafile uzaklaşınca. Zülkifl'le beraber, arkadan ağır ağır yürüdü.
Zülkifl, ağabeyinin halini beğenmemişti.

Göz ucuyla yüzünü inceledikçe, kuşkusu arttı.
Niha}ret sabredemeyip sordu:
«Sende zafer kazanmış bir kumandan veya hük dar hali yok ey ağabeyim!. Sanki yüzüne don vurmuş bi.. Böyle görmek istemezdim seni.. Niçindir bu?..»
Haymel durdu.
Zorla gülümsemeye çalıştı.
Yapamadı.
Kestirip attı:
«Karışık hesaplarla başım uğulduyor.»
«Ama, yüz aşıklığı biz müminlerin yabancısı < malı değil midir?.. Çünkü Allaha teslim edilmiş bir yün ancak sahibinin dışına ışık saçar.. Asla bedbin olma/..*
«Haklısın.. Ne var ki bu karışık hesapları çöznıcy doğru sonucu bulmaya, çalışırken ister istemez bede geriliyor. Bu, karamsarlıktan, naçarlıktan değildir.»
«Beni sevindirdin..»
Haymel hatırlattı:
«Geçen panayırda Şam'dan bir bilgin gelmişti.. N nice hikmetli sözler söylemişti!.. Bunlardan birisi anda benim üzerime yakılmışa benziyor..»
«Hangisi?..»
Haymel tekrarladı onu:
Ağaç altındaki adamın Kucağına ceviz düğmekle Scı^inmemeli o adam. Bir başlangıçta olduğunu Düşünüp tedbir almah.
Belki o cevizi kuş düşürdü.
Yahni saman sapım inceltti, kopardı.
İhtimal jırtına var..
— 88 —
Siyırdı dalları.
Çevreye düşenler çoktur.
Bulmalı sebebi. Gecikirse, Doluya tutulur.. Artık kucağına değil, Başına yüzlercesi iner..
Zülfikl: «Sem anlıyorum..» diyerek Haymel'i susturdu.. «Gelenlerin kimler tarafından gönderildiklerim araştırıyorsun. Gerisi var mı diye düşünüyorsun..»
«Öyle değil mi ey kardeşim?.. Karasakız ötesindeki komşu hükümdar yalnız başına mıdır?.. Yoksa kışkırtılmış mıdır?. Olanları işitince ne yapacak?.. Belki yurdumuzun diğer köylerine saldıranlar da oldu.. Biz nasıl casuslar kullanıyorsak, düşmanlarımız da kullanıyorlar.. Bunlar kimlerdir?.. Haber için koşuştular mı?.. Bu hidayet davetimizi kabul etmeyen esirleri ne yapacağız?.. Asurlu memurlar neler düşünüyorlar?.. Gelişleriyle saldırış arasında bağlantı var mı?.. Daha da bir çok sorular.. Cevapsız kalıyorlar hepsi.>-
Zülkif 1, Haymel'e hak verdi:
«Kucağına düşen cevizi kırıp yemek saadetine ermeden,, peşinden gelecek tehlikeye başını çevirdin.. Güzel.. Benim sana verecek fikrim yoktur.. Çünkü ne harp sanatından anlarım, ne de siyasetten.. Tek bir teklifim olacak.. Esirleri bana ver.. İnançları üzerinde gayret göstereyim.. Belki göğüslerini açarım..»
«Bunu çok yaptın.. Yüz kişide ancak üç kişi kazandık.. Diğerleri ya direndiler, yahut yalandan iman ettiler.. Bence esirleri tutmak hiç doğru değil.. Aramızda kalırlarsa halkı bozarlar..>:
— 89 —

Zülkifl o zaman hatırladı ve konuştu:
«Asurlu memurlar dolambaçlı yollardan esirleri inlediler..»
«Demek öyle?..»
«Onlara hediye edelim ey ağabeyim..»
«Kabul ederlerse memnun olurum.. Belki böylelikle yurdumuzdan çabuk uzaklaşırlar.. Niçin daha önce müjdelemedin?..»
Fırsat bırakmadın ki..»
«Haklısın.. O halde kafileye yetiş ey Zülkifl.. Ben Asurlu memurların yanına gideyim.. Ayrıca köylerimize adamlar yollamak istiyorum..»
«Peki..»
Esir kafilesi köye girip meydana doğru giderken, her evden kadınlar, kızlar çıkıyor, hayretle bakıyorlardı.
Sevinen kimse yoktu.
Aralarında fışıldamıyorlardı:
«Düşman baskın verdi demek?.. Acaba niçin?.. Kan döküldü mü?.. Döküldüyse kimleri kaybettik?..»
Haklıydılar bunda.
Hepsinin erkekleri, kardeşleri vardı.
Şüpheleniyor ve tasalanıyorlardı.
Zülkifl bunu çabuk farkeiti.
Bir kaç kıza durumu anlattı ve müjdeci olarak evlen dolaşmasını söyledi.
Yolu üzerine annesi Rahmet de çıkmıştı.
Ona da macerayı tekrarladı.
Rahmet bir damla kan dökülmeden tehlikeyi savu:; turduklarını öğrenince. Allahma şükretti.
Fakat seyirci kalmadı.
Ona göre. dost düşman birdi.
Hepsi Allah'ın kullarıydılar..
Hele esirler. Naçarlar..
Kadınlara haber saldı.. Esirlere su ve yiyecek götür-, İİH Irrini istedi.
Kadınlar, Rahmet'in emrini iki etmedileı. ESsir askerlerin kumandanı Kavuş, öldürüleceklerini beklerken, ağırlanmalarına şaştı. Yine de ihtiyatlıydı. Besiye çekiliyorlar sandı kendilerini. O halde tavlanınca yakılacaklar, yahut yeneceklerdi. Çünkü onlar esirlerine öyle yaparlardı. Düşünceleri gibi çirkin bir şarkıyı çiğneyip duruyordu, ister istemez, dişleri arasında:
Toprak vn nimet beşiğidir?.. Yalan/..
Alabildiğine tarlaları, Kırları, ormanları beslemesi.. Güneşi davet etmesi, ^M Suyu göndermesi,
Bulutlara yalvarması, Bizi sevdiğinden değil. Aç gözlülüğünden, Canavarhğındandır.
Tarla, orman ve Turlardaki
Boylanan nimetlerle besleneceğiz.
Bu doğru..
Sonra o da,
Bizi yutacak..
Hep bıı oyunu oynadı..
Doymak bilmedi..
Ağzı mağara karanlığından
Daha korkunç..
Kapanmak bilmez.

Kumandan Kavuş, bu inkâr kokan şarkıdan somu, belki boşaldığı için ümitlendi.. Söyledi:
«Bizi canlandırıp Şam pazarına götürüp satmaltl da mümkündür..»
Devam etti:
«Acaba ne zaman gideriz?.. Muhafızlara üzerimde ne varsa versem beni azat ederler mi?.. Fakat o zammı nereye giderim?.. Yurduma dönsem, hükümdar beni aı< rıklara gerer.. Asurlular ve komşu hükümdarlar kimliği mi öğrenirlerse daha beter ederler.. Başım öyle zonklll yor ki.. Pek karışık hesaplarla sancılıyım..»
Kumandan Kavuş, kendine göre haklıydı.
Düşündü düşündü..
Çareyi ölmekte buldu.
Lâkin can tatlıydı.. Karar veremedi.
Hattâ uzatılan suyu, yiyeceği aldı.
Zülkifl meydandaki söz taşma sırtınr vermiş, kadın ların esirlere yemek dağıtmalarını izliyor ve atlanan olursa ikaz ediyordu.
Kendi yurdunun erkekleri, uzaktaydılar.
Ayrı bir kümede guruplanmışlardı.
Onlar da çok şeyler düşünüyor, akıllarından geren hesaplarla zihinleri karışıyordu.
Kısacası, herkes, kendine göre doluydu.
Nasıl boşalıp rahathyaeağmı bilemiyordu.
O anda hükümda-' Haymel göründü.
Yalnızdı.
Önce ZülkiiTc haber verdi:
«Köylere adam saldım.. Asurlu memurlar, esirleri kendilerine vereceğimize pek sevindiler.. Hemen alıp gidecekler.*
«Vergi yazmayacaklar mı?..;-

«Bize bıraktılar.. Belki vaz geçeriz diye kuşkulandı-r nanırun..»
«öyledir.. Esirleri ne yapacaklar?..»
«■Şam uzak değil.. Götürür aracılarla satarlar.. Ken-leri görünmezler..>-
«Mümkündür...-
Haymel, başkâhyayı çağırdı.
Acele ediyordu..
Esirleri birbirlerine bağlamalarını emretti.
Bu iş yapılana kadar Asurlu memurlar geldiler.
Başlarındaki subay hazırlığı görünce memnun oldu.
Esirlerin kalkmalarını söyledi ve yola vurdu.
Ayrılırken, Haymel'e tekrar hatırlattı:
«Unutma ey hükümdar Haymel!. Bu iş aramızda ıı olarak kalacak.. Baskın yapıldığı yayılmayacak.»
Hükümdar Haymel teminat verdi:
«Sözüme güvenebilirsin...»
Asurlu subay rahatladı.. Rüşvet aldığı kafilenin perçinden gitti.
Hükümdar Haymel ile Zülkifl, en yakın tepeye çıkıp onları kaybolunca ya kadar izlediler.
Haymel eski halini bırakmış, gülüyordu.
Zülkifl ise mahzundu.
Giden esirlerle sanki konuşuyor gibi dertleşti yük-Hck sesle:
«Ey bedbaht insanlar!.. Akılsız kardeşlerim!.. Bütün başınıza gelenler kula kulluk etmenizdendir.. Yurdunuz bir masal oldu. Orada dul kadınlar, öksüz çocuklar bıraktınız. Hepsi büsbütün sapıtacaklar. Siz de satılacağınız yerlerde beter bir hayat yaşayıp çığırınızdan çıkacaksınız.. Hangi biriniz için dökeceğim gözyaşları yeler!..»
Zülkifl ansızın sustu.

Raymel'e dönüp yakasına yapıştı.. Sarstı:
«Bende bir ilham var ey Ağabey.. Sanırım iyi \.ı madın.. Hesaplarını büsbütün karıştırdın.»
«Nedir bu ilham?..»
«Asurlu subay, ihtirasına kul olmasın sakın.. B karsın esirleri azat eder.. Hazır elinde bir ordu varkfl yurdumuzu alır ve hükümdar olur..»
Haymel, bu fikir karşısında sarardı.
Güneşe baktı.
İkindi geçiyordu.
«Bunu bana daha önce hatırlatmalıydın ey Zülkifl dedi bir kaç kere.. Sonra ansızın sükûnet buldu. Bağırd
«Asurlu subay yapamaz, cesaret edemez.»
«Niçin?..»
«Bir kere esirleri azat edip saldırsa savaşırız mağlup ederiz onu..»
«Fakat başımız derde girer.»
«Ne yapalım., ikincisi, Asurlu büyükleri duyunc ona hükmetmek hakkı tanımazlar.. Bence, esirl< Şam'a bile götürmeden, yollarda rastlayacağı kervan la t satacak.. Parayı arkadaşlarıyla bölüşecek.. Tekrar b raya, vazifesini tamamlamaya dönecek.»
«En iyisi budur..»
«Fakat ben tetikte bekleyeceğim.. Ordumu alıp Şu
yolunun geçitlerini tutacağım.. Bütün gece uyanık kul I
cağım.. Gelirse pusuya düşer..»
Zülkifl, ahlâkı ve vazifesi dışı düşünüyordu artık: «Komşu hükümdarları da aklından çıkarma..»
«Çıkarmadım.. Onlar zaferi işitecekler ve gevşedijl
mizi sanıp hücuma kalkışacaklar.. Bir kısım askerleri!
hazır tutacağım..) I
«iyi olur.. Şu bağbozumu sırasında bir yıllık çalll

imimizin meyvasım devşirecek yerde bunlar olmamalıydı.. Fakat elbette takdirdir hepsi.. Hikmetle doludur.»
Haymel başka bir fikir de düşündü:
«Belki komşu hükümdarlar, bize değil, Ordusunu pu-Hııya düşürdüğümüz Zarama hükümdarına saldırırlar. askersiz kalışından faydalanıp...»
Zülkifl hak verdi:
*
Asurlu memurlar, esirlerle birlikte Şam'a doğru giderlerken, ilk molayı bir saat sonra verdiler.
Henüz bilinmiyordu ama, belki maksatları, mola verilen yerden geçecek kervanlardan birisine esirleri sat-ınakdı.
Başlarındaki subay pek neşeliydi.
Arkadaşları onun bu aşırı neşesine bir mâna veremiyorlar, fakat soramıyorlardı.
Asurlu subay, çeşmede yıkandıktan sonra, yalnız başına bir ağaç altına çekilip oturmuştu.
Bu sefer, ruh haletine uygun bir şiir söylüyordu:
Arkadaşlarım
Ellerinden gelse,
Beni tutup havalandıracaklar,
Sonra yere çalacaklar..
Çünkü bir sır küpü gibi Dilsiz ve sağtmn.. İçimde uc var meraktalar. Parçalandığım zaman, Dinecek ancak arzuları.
Fakat ne mümkün Beni kaldırmaları, Savurup kırmaları!'.. O kadar ağırını ki..

Esir kumandan Kavuş, Asurlu subaya uzaktan < *• l« katle bakıyordu.
O da bağlıydı diğer esirlere.
Kararını verdi ve bağırdı:
«Ey kumandan!.. Yanma gelmeme izin ver.. Sanft söyleyeceklerim var.»
Asurlu subay öğrenmek istedi:
«Sen kimsin?..»
«Bu ordunun başkumandanı..»
«Hâlâ o rüyada mısın?..»
«Ey kumandan?. Çağır.. Kazanırsın.»
Asurlu subay çok düşünmedi!
Emir verip Kavus'un iplerini çözdürdü ve yanımı gelmesine müsaade etti.
Kumandan Kavuş gelince, yere kapandı.
O haliyle içini döktü önce.
Belki yurtlarında âdet böyleydi.
Şunları söyledi:
Talih kuşu
Pek dönektir..
Uzun zaman ne elde kalır .
Ne kafeste
Bütün hüner,
Ondan çabuk faydalanmaktadır.
Zor da değil bu.. Dilediğini söylemek yeter. Arzun, anında yeserip boylanır Dolduracak etek bulamazsın.
Asurlu subay emir verdi:
«Kalk ve anlat bakalmı ey Kavuş, nedir aklına gelenler?)

Kavuş hazırlıklıydı.. Anlattı:
«Hir hükümdar olmak az şey midir .. Hele böyle !>ıı (İlkenin hükümdarı.» «Nasıl olacağım?..»
«Pek kolay.. Gece yaklaşıyor.. Dönelim ve Uts Divanın İmsalım..»
«Sonra?..» «O kadar..»
«Değil.. Bir kaç günlük saltanata hayatımı veremem. Benim bir Asurlu subay olduğumu ve cezalandırılmağımı unutuyorsun.»
Bunları Kavuş da düşünmüş olacaktı, ikinci teklifini yaptı ?:
«O halde bana izin ver ve bekle.. Ben Uts Diyarını ele geçireyim.. Bütün hazineleri senin olsun.. Bizi pazarda yahut burada kervanlara satmakla ne kazanacaksın?. lOlbet arkadaşlarının da hakkını vereceksin..» Asurlu subay buna da yanaşmadı: «Hepsi bir.. Yerin kulağı vardır.» «Hazineyle birlikte Mısır'a kaçarsın.» «Uts Diyarında yok öyle bir hazine.» «Var.. Bütün kırallar bunda söz birliğindedir.» «Ben değilim.. Ne yapacağımı biliyorum.» «Ne yapacaksın?..» «Görürsün..»
Asurlu subay ayağa kalktı. Adamlarına seslendi. Kavus'u tekrar bağlattı ve gönderdi. Sonra şu emri verdi:
«Bu adam başkumandanmış.. Diğer subayları da bulun.. Götürüp şu kaya gerisinde öldürün.»
Memurlar şaşırdılar ve ilk defa karşı geldiler:

«Bu olmaz.. En azından bir torba altın kaybeden Satsak ne çıkar?..»
«O halde kararımı dinleyin.. Ben bu esirleri kcn hükümdarlarına götüreceğim.. Ordusunun kumandanımı ı nın beceriksizliğinden yenildiğini söyleyeceğim.. Kemli sini sevdiğimi ilâve edeceğim.. Ve askerlerini vereceğim Elbet hükümdar bu iyiliğim karşılığı bize hazinesinin kn pılarını açar.. Ayrıca milletimize de iyilik etmiş ol&ci ğım.. Çünkü Zarama hükümdarı zayıf düşmeyecek.. **Dijjt** hükümdarlıkla olan denge bozulmayacak.»
Asurlu memurlar bu fikri beğendiler.
Derhal kumandanlarının emrini yapmaya koştular,
O gün akşama doğru, Karasakız vadisinde bir adafl koşarcasına yürüyordu.
Bu, baskın verip esir düşen ordudan kaçan genç subaydı.
Henüz kararı değişmemişti.
Yurduna dönecek, hükümdarına durumu anlata «ılı başkumandan olacaktı.. Ve komşu hükümdar BaJum'n saldırıp kızı Fana'yı alacaktı.
Hayal tatlıydı.
Karanlık basana kadar onunla avundu.
İlk yıldızlar göründüğü zaman, Karasakız vadisin den çıkmıştı.
O anda aklı basma geldi.
Alnını yumruklayıp sö3ˈlendi:
«Uyan ey Muyan!.. Yurdunda asker mi kaldı ki HU* kümdar Balum'u mağlup edeceksin?.. Ordu şimdi belli i satıldı bile.* \ Bu yetti. '
— 98 —
"ubay Muyan'm emelleri söndüler. Ansızın bitti.. Yorgunluk dağ gibi çöktü üzerine. ı e oturdu..
Akarcasına söylendi jane:
Asma köprü sanıp
Gökkuşağına tutunmuşum..
Yağmur dindi..
Hava açtı..
Kuşaktaki renkler eridiler.
Düşüyorum,
Göğsüne ok saplanmış
Sülün hızıyla.
Tutunacak bir şey yok.
Hele yıldızlar öyle uşak ki!..
Akıbetini geciktirecek,
Hiç değilse oyalayacak,
Hayal ve Ümit'lerden de yoksunum.. Başım,
O karanlık torba, Yine pek kısır.
Subay Muyan, sustu.
Lâkin çabuk toparlandı.. Yalnızlığını unutup bağırdı
«Hayır, kısır değil.. Buldum..» Kalktı hemen. Yürüdü. Ne bulmuştu?..
Bu sefer tutunduğu gökkuşağı değil miydi?.. Sağlam bir asma köprü müydü?..
_ 99 —

• Ona göre öyleydi.
Subay Muyan şu kararı vermişti:
Niçin kendi hükümdarına gidecekti?..
Onda asker kalmamıştı ki.. Kiminle Hükümdar B*> lum ülkesini basacak ve kızı Fana'yı elde edecekti?..
En doğru hareket, Hükümdar Balum'a gitmek v« şöyle demekti:
«Ey hükümdarım!. Sana hiç kan akıtmadan bir Ulkt kazandıracağım.. Karşılığında kızın Fana'yı istiyorum..»
Nitekim bunu yaptı.
Gün ağarırken Hükümdar Balum'un saraymdaydı.
Huzuruna çıktı öyle konuştu.
Hükümdar Balum sordu:
«Bana vaad ettiğin yurt neresidir?..»
«Zarama'nm yurdudur.. Ordusu Uts Diyarında ealr düştü. Şimdi askersizdir ve başına gelenlerden habersia* dir.»
Hükümdar Balum tedbirliydi.
Sevindi ama, durumu tahkik etmek istedi.
Ha!buki subay Muyan acele ediyordu.
Hatırlattı:
«Zarama yurdunun toparlanmasına fırsat verme ey hükümdarım!..»
«Bir kaç günden ne çıkar?.. Toparlanamaz.»
Burada da hesaplar karışıktı..
Herkes kendi yararına düşünüyordu.
Hükümdar Balımı, subay Muyan'ı istirahata yolladı,
Subay Muyan, sarayda dört gece kaldı.
Tek avunduğu, sevdiği hükümdar kızı Fana'yla aynı yerde yaşamasıydı.. Onu görmemişti ama, avunabil!-'yordu.
Dördüncü günün akşamında, hükümdar Balum subay Muyan'ı çağırdı ve beklemediği haberi verdi:
~ 100 —
«Ey oğlum!.. İyi ki sana uymamışım.. Hükümdarın «»körlerine kavuşmuş..»
«Nasıl olur?.. Bağlanıp esir pazarına götürüldüklerini gördüm..»
«Asurlu subaylara rastlamışlar, onlar da getirip hükümdarlarına teslim etmişler.. Tabiî karşılığında diledik-Itrlni almışlardır.»
Subay Muyan hâlâ inanamıyordu.
Tabiî perişandı da.
Hükümdar Balum ona ümit verdi:
«Sen kızım Fana'ya kavuşmak istemiyor musun?..»
«Evet..»
»O halde yurduna dön.. Hükümdarını kandır.. Uts Diyarına tekrar saldırsın.. Ben de onun yurduna girerim aynı anda.»
Subay Muyan sevindi.. Fikrini söyledi:
«Bu olur..»
«O halde hiç vakit kaybetme..»
Subay Muyan cesaretlendi:
«Kızınızı görmek bana saadet verecek.»
«Gör ve konuş.. Fakat bu gece yola çıkacaksın.. Uts Miyarına saldırma haberini bekliyorum..»
«Çabuk alacaksın bu haberi..»
O akşam, Subay Muyan, hükümdarın kızı Fana'yla v<-ınek yedi.. Konuştu.. Kalbini döktü ve yola çıktı.
Sabahleyin kendi yurdu olan ülkedeydi.
Yolu üzerindeki ilk tapınağa uğramadan edemedi.
Tapmağın ihtiyar bir kahini vardı.
Onunla konuştu.
Putlara sığınıp yardım dilendi.
Kahine, ordunun basma gelenleri de anlattı.

Tekrar ayrıldı.
İhtiyar kahin gün görmüştü.

En küçük ip uçlarını değerlendirmesini biliyordu Subay Muyan gidince arkasından söylendi: «Ey çocuk, kimi aldatıyorsun?.. Sen Uts Diyarında değil. Hükümdar Zarama yurdundan geliyorsun.. GÖİİI rinde, yapacağın ihanetin kıvılcımları var.. Bunu hüküm darıma haber vermeliyim.. Böylelikle sürgün hayatım l>i ter.. Tekrar saraya yerleşirim..»
Demek ihtiyar kahinin de hesaplan vardı ve birim ı ne karışmışlardı.. Şimdi fırsat çıkmış, çözmeye çalışı* yordu.
*
Aradan bir dört gün daha geçmişti.
Subay Muyan, hükümdarına çıkmış, durumu anltı m iş ti.
Hükümdar, Asurlu memurlardan da aynı bilgileri al dığı için inanmıştı ona.
Ve karar vermişti.
Yarın gece tekrar Uts Diyarını basacaktı.
Lâkin ihtiyar kahinin gelişi kararını alt üst **etmi|ij**
Kâhin, Subay Muyan'dan şüphe ediş sebeplerini a" latmış, sonra sözlerini şöyle bağlamıştı:
«Ey hükümdarım!. Sen sanırım Uts Diyarına yal.I raeaksm. Subay Muyan bunu Balum'a bildirdi.. Tajılfl ğm açığından dün iki kişi hızlı hızlı gidiyorlardı. îhtimi ordun Uts Diyarına gidince, Balum da meydanı boş b lup buraya saldıracak...>
Hükümdar Zarama, durmadı.. İzleri takip ettirdi.
Kâhin doğru söylemişti.
Yine ordusunu hazırladı ama, Uts Diyarı'na de " Balum'un yurdu yakınındaki boğaza sürüp pusuya y tirdi.
Fazla beklemedi.
— 102 —
Kilesi sabah, Hükümdar Balum kuvvetleri boğazda ,"n ıdüler ve pusuya düştüler.
Kimse sağ bırakümadı.
Hükümdar Zarama, Subay Muyan'ı da öldürttü.
Niyeti, hemen sıcağı sıcağına, Uts Diyarına gitmek vı dillere destan olan hazinelere sahip olmaktı.
Onu bu kararından ihtiyar kahin vaz geçirdi.
Çok şeyler ileri sürdü.
Şöyle dedi:
«Ey hükümdarım!. Uts Diyarı başka hükümdarlıkla-ıı benzemez... Ben o yurtta çok gezdim.. İnsanları birbirine kenetlenmişler.. Sanki bir kayalar.. Kim çarparsa parçalanır.. Sertlik doğru değildir... Sabır ister.. Görmez mı in ki kayaları ince bir su yıllarca öpe seve eritir an-ı ık.. Biz de öyle yapmalıyız.»
« Neler düşünüyorsun ?...»
«İşi bana bırakırsan, nihayet on sene sürmez kazamı İZ.»
« Çok...»
«Değil.. Uts Diyarı halkı görünmez bir tanrıya tapı-vmlar... Bilhassa gençler arasında bu inancı bozmalıyız, '/ana, sefahat, içki, zulüm, çapulculuk nedir bilmiyorlar.. Mal hırsları yok. Kardeşten ileri yardımlaşıyorîar.. Bütün lamlar değişmeli. O zaman Uts Diyarı içinden kendi kendine yıkılır.. Aksi halde, onlar her an başları ucunda o ■örünmez tanrının bulunduğunu sanırlarsa, hiç bir değişiklik yapmazlar.. Korkarlar..»
Hükümdar Zarama, bunları esasen biliyordu.
Hak verdi kahine.
Karannı söyledi:
«Sarayda kalacaksın ve düşündüklerini yapacaksın.>-
«Yaparım elbet.. Lâkin yardımcılara ihtiyacım ola-
— 103 —

«Hükümdarlığınım her insanından faydalanabil! sin.»
«Ben de söz veriyorum.. On seneye kalmayacak, II Diyarı bir zamanlar hükümdarları Eyyub'un başına || tirdikleri azgınlıklardan daha beterine düşecekler.»
«Göreyim seni ey kahin Toras...»
Kahin Toras bir şey daha diledi:
«Plânımız ikimizin arasında kalsın.. Çünkü görü; rum ki burada Uts Diyarı hükümdarı Haymel'in casus! rı var... Eğer kulaklarına giderse, tedbir alırlar...»
«Olur.. Ben artık bu mevzuu unutuyorum.»
Kahin Toras ayrıldı.
Kendisine verilen odasına yerleşti.
Yaşının verdiği engin bir tecrübeye sahipti.
Acele etmiyordu.
Önce, penceresinden Uts Diyarı dağlarına baktı.
Hain gözleri ışıl ısıldı.
Onun da karışık hesaplan vardı.
Bunları dile getirdi:
«Belki sonunda muvaffak olamam.. Ne çıkar?., ki kaç sene daha yaşayacağım?.. Hiç değilse bir zama lar beni buradan uzaklaştıran kahinlerin hakkından g rını ya.. Ye son yıllarımı sarayda geçiririm...»
Nereden öğrendiğini artık hatırlamadığı bir sözü mırıldandı, zayıf, kesik sesiyle:
Kim dcıttiş apakların Yürümek için yarat ildığiM?.
Bu, çan sizler avundun diy< Uydurulmuş Inr yalandır.
— 104
Ayaklar, başkasının sırtına binince Düşmemekte lâzımdır. Bele bir yengeç gibi dolanırlar.. Ordular kılıç sallasalar koparamazlar.
Artık ben de yürümeyeceğim. Yüzlerce kölem olacak. Hattâ hükümdar bile omuz verecek Sırtına çıkmam için.
— 105 —

V

YUDUMLANAN ZEHİR

Uts Diyarında, Besniye Köyü yakınındaki ziyıı tepesinde gün ağarıyordu.
Çevre aydınlandıkça, mescidin divan dibinde bir | san şekilleniyordu.
Bu, Zülkifl'di.
Daha yaşlanmıştı.. Ve bilhassa düşünceliydi.
Galiba bütün gece uyumamıştı.
Yaşlanması doğruydu.
Çünkü aradan beş **yıl** daha geçmişti..
Şimdi **otuzunu** aşmıştı.
Dıvar dibinde pek durmadı.
Kalktı., tepenin doğu kısmına yürüdü.
Orada iki tümsek vardı.
Birisi babası Hazreti Eyyûb (A.S.) m mezarıydı.
Diğeri ise geçen yıl kaybettiği annesi Rahmet'in.
Başlarında durdu.
Dua etti.
Hatıralarını yaşayarak, ibretlendi.
Sonra Besniye Köyü'ne doğru döndü.. Dondu sank
Mahzun bakışları yoldaydı hep.
Daha iki üç. yıl önce o yol, sabahla birlikte mesci gelenlerle dolup taşardı.
— 106
Şimdi ise, yine gelenler vardı ama, seyrektiler.
Çoğu da yaşlı kimselerdi.
Zülkifl, gelenlerin arasından birisinin hızla yaklaş-lığını seçince bir az olsun rahatladı.
«Ağabeyim hükümdar Haymel o.. Konulmalıyım uzun uzun.. Bu halimize bir çare bulmalıyız..» dedi..
«Dalın fazla gecikirsek büsbütün sapıtıp dökületeğiz...»
Ne olmuştu Uts Diyarında yaşayanlara?..
Yoksa kahin Toras plânında zafer mi kazanmıştı?..
Neler yapmıştı?..
Acıydı ama, gerçekti.. Her geçen gün kahin Toras ağır basıyordu.
Şüphesiz Zülkifl olsun, hükümdar Haymel olsun, onun beş yıl öncesinden işe başladığından habersizdiler. Yalnız onlar mı?.. Hayır, hiç kimse haberli değildi. Yalnız, plânını tatbikte kullanacağı insanlar müstesnaydı bundan.
Kahin Toras pek fazla adam seçmemişti. Yıllardan beri binbir tecrübeden geçirdiği yedi genç kahini toplamış, önce onlarla sanki dertleşmişti. Şöyle söze başlamıştı:
«Ey putların gözbebeği evlâtlarım!.. Ben putlarımıza bütün bağlılığımıza rağmen, gelecekte onların gazabına uğrayacağımızdan korkuyorum..» Ürpererek sormuşlardı : «Sebep nedir?.. Canla başla çalışıyoruz.» «Yetmez.» «Neden?...»
< Henüz dikkat etmediniz öyleyse., sınır komşumuz Uts Diyarı, putlara inanmıyor.. Görünmez bir tanrıya bağlanmışlar. Ne korkunç hastalıktır bu!.. Çekirge saldırışından beter tehlikelidir. Ben çok çalıştım.. Ora halkından pazarlara gelenleri uyandırmak istedim.. Aldırmadı-
— 107 —

lar.. İşin en fenası da inançları genişlemektedir.. Hı-nı fol zim yurdumuza, hem diğerlerine yayılıyor.. Gün gel<*o#k hastalık tam bulaşacak.. Putlarımız ve puthanelerimt* yi» kılacak.. Siz görmediniz, lâkin duydunuz, yirmi bej MM önce, Uts Diyarı sahibi Eyyûb, hastalığından kurt »im kurtulmaz, bölgenin en büyük puthanesini devirmiş, y< 11| bir etmişti.. Aynı hal bizim de başımıza geürse, hangi t>u tumuza sığınırız!... Baş suçlu da biz oluruz.. Çünkü halkı putlarda tutmakla görevliyiz... Biz kahinler, bir ülkenin değil, bütün ülkelerin inancından sorumluyuz..» Genç kahinler baş sallamışlardı. Onlar, putların gazabından ziyade, put ve putlnım-kalmayınca, kazançlarından ve itibarlarından olacakı»im
dan çekinmişlerdi.
Birisi akıl vermeye kalkışmıştı:
«Hükümdarlar birleşsinler, Uts Diyarını yerle bir «t>
sinler...»
«Bunu yaptılar.. Başaramadılar...»
«Çare nedir?...»
«Kolaydır çaresi.. Lâkin sabır ister.. Bir de gizD c»
hşmak...»
«Buna hazırız...»
«Ben de güvendim de sizleri topladım.»
«Şerefimiz arttı.»
«Ust Diyarı halkını yıkmak için her birimiz elimi»* bir zehir tası almalıyız ve bu tasdakini onlara yudumUt-.nalıyız.. İçindekileri zehir değil, şifa sanmalılar. O M> man Eyyûb günlerindekinden daha canavar olurlar.» «O zehir taslarını ver, başlayalım.» «Yereceğim.. Şimdi beni iyi dinleyin.. İnsanı çıpı m dan çıkarmak için eli iyi çare. onun ibadete gittiği yolu kesmektir. Çünkü ibadet inanç çadırının orta direğulu Bu direk kunduzlar gibi kemirilirse gizliden gizliye, çftdtl

çöker ve altında kalanlar mahvolurlar. İnsan da bir avdır.. Onu yakalamak isteyen kimse önüne dünya nimetlerini sermelidir.. İnsan bunlara karşı pek zayıftır.. Hemen gelir, ökseye tutulur. Bir toplulukta karışıklık çıkarmak için bilhassa gençleri kullanmak lâzımdır.. Onlar o • ••pluluğun geleneğine isyan ederlerse mesele kalmaz. Uts i Myarında eski Sahip Eyyûb'un koyduğu yasakların önemlileri şunlardır: Onların doğmamış, doğurmamış, tek bir Allahları var. Bu Allah her şeyi yaratandır. Yapılanı değil, düşünüleni bile bilir. Müminlere göre öldükten sonra hayat devam edecektir.. Yasaklara uyanlar mükafatlanacaklar, uymayanlar cezalanacak-I ardır. Buna inanan Uts Diyarı halkı korkuyorlar ve ne denirse yapıyorlar. Onlar birbirlerini kardeş biliyorlar.. Kazançlarından zekât veriyorlar.. Yalan söylemiyorlar.. Mal biriktirmiyorlar. Büyükleri dinliyorlar.. Allah yolunda savaştıklarım sandıklarından seve seve ölüyorlar. Zina yok.. İçki, kumar yok.. Daima yıkanıp temizlendikleri İçin sıhhatliler. Haset, kin yanlarına uğramıyor. Muhtaçlara, naçarlara yardım ediyorlar. Daha da bir çok şeyler...»
Sormuşlardı:
«Bunları putlarımız neden cezalandırmıyorlar?..»
Kahin Toras cevap vermemiş, sadece manalı manalı
gülmüştü.
Birisi de düşündüğünü saklamamıştı:
«Anlattığın şeyler pek güzel... Demek her insan böyle yapsa yeryüzünde kötülük kalmayacak.»
Kahin Toras onları kamçılamıştı:
«Ey oğullarım!.. Siz ve ben insanız.. Bir çok emellerimiz var... En başta da hürmet görmek, ağırlanmak gelir. Sonra para, kadın ve içki.. Eğer sanatımız elimizden alınırsa bunlara hangi yoldan kavuşabiliriz?.. İnsanların

durumu meydanda.. Bir hükümdarlar gurubu var, bıı di köleler.. Kahinler gurubu ise bazan saltanat sürer, **bazal}** sürünür..»
«O halde putların gazabı değil sebep..»
Kahin Toras baklayı ağzından çıkarmıştı:
«Bana hakikati söyleyin bakalım., hanginiz yürtk ten putlara inanıyor, onlarda kudret vehmediya sunuz?...»
Başlarını önlerine eğmişlerdi genç kahinler ve muşlardı... Kahin Toras ise gülmüştü:
«Gördünüz mü?... İtiraf ediyorsunuz., gösterilen *m»*> bep ve bahaneler hep uydurmadır.. Hiç bir insan yok l m ki, ancak kendi kazancını düşünmemiş olsun.. Açık konu saçağım.. Putları da bırakın, onların görünmez Allahlari m da.. İnsanlar da şu çevremizde gördüklerimiz gibi koli diîiğinden doğmaktadır.. Akıllı insan Allahtır. Bana uytl sanız, kısa zamanda, yeryüzünde herkesi kendimize Lap tırırız. Benim hedefim, budur.. Ne hükümdar kalacak, ı» peygamber. Bz kahinler saltanat süreceğiz.. Ben yaşlafl dım, lâkin sizi düşünüyorum..»
Bunlar ve benzeri sözler yetmişti genç kahinlere.
Saltanatlarının havasına girmişlerdi.
Kâhin Toras, yeteri kadar fit verdiğim anlayınca yi ne Uts Diyarı halkına mevzuu getirmişti:
«îşe *en* kuvvetli düşmandan başlamak zorundayız Bu da Hükümdar Haynel'in topluluğudur. Yedi kahini) niz.. Her birinize bir vazife vereceğim.. Uts Diyarına j," meye lüzum yok. Şam pazarı ve diğer pazarlar yeter Siz ve elde edeceğiniz adamlar dağılırlar. Uts Diyarından gelenlere o zehir taslarını uzatırlar. Kiminiz hürriyeti#f| üzerinde çalışırsınız.. Kiminiz kumara, içkiye, kadımı alıştırırsınız.. Sarhoş bir insan kadını benimser, kumardı» kaybeder.. Tekrar kazanmak ister.. Evine dönünce,

yüklerine yalan söyler.. Malını getirip yok bahasına salın.. O da kumarda tükenince, bu sefer çalar. Hattâ ana İKİ I >asmı, kardeşlerini öldürür.. Yol keser, kervan soyar. Arlık böyle bir insanda inanç kain- mı?...»
Yine Kahin Toras'a hak vermişlerdi.
Kahin Toras hatırlatmıştı:
«Bütün iş, bunları yaparken, hedefinizi ürkütmemek tedir. Tatlı dil, güler yüz ve bilhassa sabır ister.»
Ve hemen işe girişilmişti.
Geçen beş yıl içinde, genç kahinler zaman zaman gelip Kahin Toras'a tekmil veriyor, başarılarını anlatıyorlardı.
Kahin Toras, dinledikçe memnun kalıyor ve hükümdara sonucu rapor ediyordu.
Daha ne işteşindi!...
Saraydaydı ve hükümdar gibi bir hayat yaşıyordu.
Lâkin doymak bilmiyordu ihtirası.
Genç kahinlere söylediği gibi, bir kahinler saltanatı kurma hayali gittikçe benliğini sarmaktaydı.
Çok zamanlar, öyle bir yükseklikte görüyordu kendi;.mi ve ilhamlamyordu içi geçe geçe.
Şimdi anlıyorum
Dalın sivrisine taht kuran
Meyvadaki ç-ahmı.
Hangi dağın dikmeni, Gurur dumanlarıyla Sarhoş değildir!.
Deveyi çekenle, Üzerine oturan bile Başka türlü bakışırlar.

*Üstteki **kaş** çatar.*
Ycrdckinin ona baş sallamasından
Boynu tutulur.
Kısacası, meğer
Saltanat sürmek,
***Topluma** tepeden **bakmak** demekmiş.*
Zülkifl, Ziyaret tepesinde ağabeysi hükümdar **Hay-**mel'i beklerken, Uts Diyarına yaklaşan, hattâ homurdanmaya başlayan sim siyah bulutlan görüyor, lâkin kimin tarafından gönderildiklerini tahmin edemiyordu.
Ancak soruyordu kendi kendine:
«Bir sapıklık ağır ağır olur.. Müminlerin, hele gençlerin çeşitli yasaklan çiğneyip harama koşuşmaları birden başladı. O halde bizimle uğraşan var ve bu pek kurnaz. Çıbanın başını bulmalıyım.. Aksi halde, yurdumuz babamın hastalığı sırasındakinden beter bir küfre saplanır, kurtulamaz.»
Hükümdar Haymel, tepeye çıkmıştı.
Neşeliydi, Zülkifl'in aksine.
O haliyle konuştu:
«Ey Zülkifl!. neşeliyim evet, şaşırma.. Çünkü **karar** verdim.»
«Ne üzerine ey ağabey?...»
«Seni çoktandır düşündüren sapıklık üzerine.>
«Fakat.»
«Sus.. Biliyorum, aynı şeyleri anlatacaksın.. Beni gü-. zel hitabetinin tesiri altında bırakacaksın.. İstemez.. Ben. yarayı cesaretle deşeceğim.. Pek katı davranacağım.. **Asla** yurdumuza, babamızın îblis'le mücadele ettiği günleri
— 112 —
(•■■iirmeyeceğim.. Nerede bir sapık ve sapıklık görürsem " erine yürüyeceğim.. Günâh işleyenler öleceklerdir.» Zülkifl ürperdi ve bağırdı: «Olamaz, yapamazsın...» « Kudretli yim...»
«Biliyorum.. Böyle bir davranış daha çok zarar Verir. Sen ağaç budamakia onun zehrini keseceğini sanıyor-■ un. Hayır, hüner köklerine yürüyen kurtları öldürmekti r. Aksi halde budanan ağaç daha serpilir.. Sapıtanlar da öyledir.. Birisi var, zehir taslannı ustalıkla müminle-rc uzatıyor. İçen kuduruyor.. Ağaçların köküne yürüyen kurtlar gibidir bu zehir.»
«Fazla kötümsersin ey Zülkifl...» «Değil... Görüyorum.. Yasaklan çiğneyenler her geren yıl artmaktalar.. Zamanla hızlanacaktır sapıklık. Bir kaç gün bu gaye ile Uts Diyarını dolaşsan karşılaşacağın olaylarla bana hak vereceksin.. Hatırlarsan babamız pey-Kamber Hazreti Eyyûb (A.S.) hiç bir köyü boş bırakmazdı, hep gezerdi, vaaz ederdi. Çünkü her topluluk kom-'.II topluluğu kendisinden iyi yaşar sanır ve kıskanır.. < >nun hayatını sürmek ister.. Hele bu hayat ballandınla lı.-ıllandırıla anlatılırsa.»
«Dediklerin senin vazifelerindi.. Vaaz ediyorsun. Eğer gezmek isliyorsan gez.--
«Duruma gereken önemi vermedin ey Haymel.» «Ben kararımda inat ediyorum.. Bekleyeceğim ve kılıcımı konuşturacağım.. Esasen köylerin başkanlarına emir verdim.»
«Ağabey, yanlış yoldasın.. Dış düşmanları yenebilirsin ama, içdeki sarsıntı öyle değildir.. Altında kalırsın. Benim mihenk taşım burasıdır.. Her geçen gün mescide ^elen müminler azalmaktalar... Bir adamsendecilik var. Demek ki evlerinde bir şeyler dönüyor ve ağır ağır sendeliyorlar. Bana kalırsa, komşu düşmanlarımızın işidir bu. Düşüremedikleri kaleyi içinden kemiriyorlar.»
— 113 — Hazreti Bigr,— S

«Adamlarımdan böyle bir haber almadım.»
«Daha iyi söyledin.. Demek pek gizli tutuluyor.»
Hükümdar Haymel tekrar güldü ve mevzuu deği|' tirdi. Sordu:.
«Ey Zülkifl!. Güzel ve sevgili annemiz vefat edeli *m* kadar oldu?...»
«Pek yakm...»
«Bak orada yatıyor.. Fakat vasiyetini yerine getir medin hâlâ.. Nasıl ziyaret edebiliyorsun?...»
«Hangi vasiyetini?...»
«Evlenmeye söz vermiştin.»
«Elbet yapacağım.. Lâkin şimdi kendimi düşünecek halde değilim.. Müminlerin geleceği pek önemü.»
Hükümdar Haymel: «Öyle olsun..» dedi.. «Müjdeni bekliyorum.. Yalnız ben değil bütün halk beküyor.»
Yürümek istedi.
Zülkifl onu durdurdu:
«Anlattıklarıma pek önem vermedin.»
«Zamanı değil.. Sen benim dediğimi yap ey Zülkifl yurdumuzu gez.. Göreceksin ki, pek önemü olaylar yok tur.. Çıkanları da köy başkanları cezalandırıyor.»
«Bunlar öyle olaylardır ki gizli kalırlar. Meydan çıkınca da hiçbir tedbir kâr etmez.»
Hükümdar Haymel bir işe gidecekti galiba, acele <<lı yordu. «Bunları tekrar konuşuruz..) diyerek ayrüdı. Moı cide girdi. Sonra çıktı, o da anne ve babasının mezarları m ziyaret etti ve gitti.
Zülkifl yalnız kalmıştı.
O gün çok düşündü.
Öğle ve ikindiyi Ziyaret Tepesinde geçirdi.
Nihayet karanın verdi:
«Burada beklemek olmaz. Ağabeyim doğru konuşt Gezrrieliyim.. Gördüğüm sapıklıkların üzerine yürümol yim. Ağabeyim ne kadar iyimserse, ben o kadar kotıı
— 114 —
■irim.. Niçindir bu?.. Daima felâket ve musibet anlarında insanın basireti bağlanır.»
Henüz düşüncelerini toplamıştı ki arkasında ayak ileri duydu.. Baktı.
Gelen başkâhyaydı.
Selâmlaştüar.
Başkahyanm da yüzü gölgeliydi.
Zülkifl, ağzından söz alırım ümidiyle, sordu:
«Yine kaygılısın.. Sebep nedir?..»
Başkahya üzüntülü bir sesle ilhandandı:
Ufuklar,
Tepe araları,
Her zaman güneşle aydınlanmazlar.
Işıklar aldatmasınlar seni..
Bozan da yıldırımlar çakar oralarda.
Bunları birbirinden ayırmalı.
Tedbirini almalısın.
Vadileri dolanan yollar
Kervanlarındır..
Haklısın bunda.
Fakat daima kervan bekleme.
Niçin onların bir gece
Haydutlara rehberlik
Yapacaklarını düşünmezsin?..
Zülkifl anladı anlayacağını: «Allık konuşmana lüzum yok.» dedi... «Aynı görüşteyim.. Fakat hükümdc.n-mız değil.»
«Ben de üzülüyorum. Onu pek uyardım.. Sanırım bir düşündüğü var.. Endişelenmedi.»
«Sanıyor ki kılıcıyla haDedecek. Bu ona zaferlerinden gelen bir güvendir. Yanılıyor.»
«Ben sık sık diyarımızı geziyorum.. Halk da büyük bir değişme var.. Hayrdan kopup şerre koşuştur bu...»
— 115 —

«Dinlemek isterdim.. İsim verebilir misin?...»
«Bunu benden dileme ey sahibim.. Gez ve gör. Ancak açık değil, gizli yap.. Mümkünse kılık değiştir. Bir yolcu, bir garip ol. O zaman inanamayacağın hadiselerle karşılaşacaksın.»
«Gezmemi Hükümdar kardeşim Haymel de tavsiye etti. Fakat onunki başka gaye içindi.»
«O halde durma ey sahibim, gez...»
«Peki.. Bu gece yola çıkacağım.. Soranlara Şam'ıt
kadar uzandığımı söyle...»
*
**
Zülkifl başkahyadan ayrıldıktan sonra, köye inmedi. Hattâ Şam istikametine de gitmedi.
ilhamlarına uydu.. Kuzey sınırına doğru keseden yürüdü.
Niçin kılık değiştirecek, hüviyetini gizliyecekti ?.
Bu ona âr geliyordu.
Rastlayacağı sapıklıkların üzerine yürümeliydi.. AH1« çekinmemeliydi.
îmanına ve bundan kudret alan hitabetine, doğru fi-kirlerine, güveniyordu.
Yolu boyunca bağlar, bahçeler, tarlalar varaı.
Bunlara dikkatle bakıyordu.
Çobanların sürüleri de gözünden kaçmıyordu.
Ona, baktığı ve incelediği her şey verimsiz geliyordi
Eskiden aynı bağlar, bahçeler, tarlalar bereketle tıka basa dolu oldukları halde, şimdi kısırdılar.. Tabiî bunun baş sebebi iyi işlenmemeleri ve bakılmamaîarıydı.
Halbuki sahipleri aynı insanlardı..
Zülkifl'in bir şey daha dikkatini çekmişti.-. Bu yerlei de çalışanlar yaşlı kadın ve erkeklerdi.. Gençler pek yoktular.
Zülkifl dayanamadı, bir bağ çitine sokulup yakında lu ihtiyara seslendi:
— 116 —
«Selâm!.. Sana Allahundan hayrlar ve bereketler dili ı İm.»
İhtiyar baktı ve Zülkifl'i tanıdı. Elindeki çapayı bı-| tkıp yaklaştı.. Aynı dileklerde bulunup onu içeriye davet
elli
Zülkifl: «Gezeceğim..» dedi.. «Akşam oluyor, niçin lılılıi çalışıyorsun?.. Sanırım köyün de uzak.»
İhtiyar iki tepe boyunca uzanan vadiyi gösterdi:
«Doğru.. Şu dere arkasındadır.. Fakat günlük işimi İn t iremedim ki...»
«Oğulların, damatların, gelinlerin, kızların yok mu?.»
İhtiyar, canı yanarcasma dişlerini sıktı.
İç geçirdi cevap verecek yerde.
Gözleri buğulandılar.
Zülkifl müteessirdi.. Uyardı:
«Hiçbir şey söyleme.. Biliyorum.»
O zaman ihtiyar boşandı:
«Biliyorsun, hükümdar da biliyor.. Lâkin niçin çare-ıını bulmuyor, tedbirini almıyorsunuz?.. Çünkü gençler "/. dinlemiyorlar.. İtaatimizden çıktılar.»
«Bunu konuşabiliyorsun... O kadar mı sapıttılar?, lüyüklerin ellerinde çeşitli imkânlar var.. İsterlerse ev-lerindekileri doğru yoldan ayırmazlar. Bu ümitsizlik yakışmıyor müminlere.»
İhtiyar, cevap verecek yerde, vadinin başlangıcındaki küçük bir tepenin üzerindeki üç ağaç altına baktı. Belli belirsiz söylendi:
«Yine toplanıyorlar..»
Zülkifl öğrenmek istedi:
«Kimler?...»
«Kim olacak!.. Akşama kadar evlerde, çadırlarda uyuklayarilar.. Oğullarımız, damatlarımız, kızlarımız, gelinlerimiz.»
«Ne yapacaklar orada?...»
«Baykuşlar ve yarasalar ne yaparlar ey peygamberi -— 117 —

min oğlu?.. Güzel yurdumuzu harebeliğe çevirecekler.»
«Bunları. ağabeyim hükümdar Haymel'e anlatmadı ıuz mı?..»
«Çok.. Lâkin sanıyoruz ki Haymel eski Haymel değildir.. Saltanatından başka şey düşünmüyor.. îşi idare ediyor.. Kendisi gençtir, gençleri tutuyor.. Fakat yanılıyor.»
Zülkifl bu ithamı ilk defa işitiyordu.
Ret edemedi.
Merak da ediyordu.. Meselâ şu ihtiyarın evlâtlarının sapıtmasında bir başlangıç olmalıydı. Neydi bu?.. NaaU oniıuştu?..
Yine sordu:
«Rikâyeni dinlemek isterim...»
«Hikâyem pek kısadır.. Geçen yıl büyük oğlumu komşu pazara göndermiştim.! Her zaman malı satar vı< ihtiyaçlarımızı alır gelirdi.. Nihayet-ancak bir gece dışai da kalırdı. Son yü gidişinde epeyce gecikti.. Geldiğindi' tanınmaz haldeydi.. Yüzündeki nur uçmuştu.. Başı **düf*** uüş, dizleri titriyordu.. Sararmıştı.. Bilhassa üzerindi suç işlemişlerin hah vardı. Hastalandı sandım.. Lâkin İm, bir şey getirmemişti sattığı mallar karşılığı. Güya yoldl basılmış.. İnandım. Akşamı güç etti.. Tekrar mal aldı vı-gitti.. Yine elleri boş döndü. Bizimle uğraşanlar var •] Zülkifl.. Oğullarımızı ve kızlarımızı sapıtarak arzulunun kavuşmak istiyorlar.. Çünkü kısa zamanda öğrendim, oj> lum baştan çıkmıştı.. Yalnız o olsa, komşuların oğullan da öyleydiler.. İşin en fena tarafı, bu sapıtanlar yakınln rmı da felâketlerine sürüklüyorlardı...»
Zülkifl hayflandı: «Pek gecikmişsiniz.. Demiri tavın da dövmeniz gerekirdi...» dedi.
ihtiyar hakverdi ama, kendisini savundu:
«însan inanamıyor.. Evlâtlarının üzerine sapıklığı yakıştıramıyor. Böylece günler geçiyor. Uyandığı zaman da komşulardan utanarak oğullarının halini gizli tutuya

I laları doğru yola alırım sanıyor.. Fakat aksi oluyor...»
Zülkifl susuyordu...
İsteyerek değildi bu... Konuşmak diledikçe boğazı tı-ı mıyordu.
İhtiyar devam etti:
«Sen henüz pek gençsin.. Hattâ sapıtan evlâtlanmız-Itn bile genç.. Sakm ümit besleme.. Ağabeyin hükümdar' llaymel'e durumu bütün acılığıyla anlat.. Köylerin başlan larını toplasın.. Onlardan ne kadar sapıtmışlar varsa i[1] m illerini alsın.. Sonra ister sürsün, ister öldürsün.. Başlı .i yolu yoktur.»
Zülkifl buna da itiraz etti:
«Tıpkı ağabeyim gibi konuşuyorsun.. Müminim diyen (•anlara dokunulamaz...»
«Hayır, onlar mümin değildirler.. Ben sana durumu pek kısa anlattım. Mademki dolaşıyorsun, çok acı şeylere ıjahit olacaksın.. Yoksa ben ve diğer tanıdığım anne bahalar evlâtlarını feda ederler mi?...»
İhtiyar, Zülkifl'in konuşmasını beklemedi. «Şu sözlerde saklı hikmeti kim görmemezlikten gelir!..» diyerek pir şiir okudu :
İnsan doğuşunda
Bir pınar, bir kaynaktan
Fışkıran damlalar temizliğindedir.
Akıp gittiği yatağı temizlemezsen,
Ne olur bilirsin..
O mavi aydınlık bulanır.
Hayatımızdır im su yolu..'
Bulanıklığım
Gözyaşı temizlemez ömrümüzce ağlamk da.
Bağrımıza taş basıp,
JOudaklarımız susuzluktan çatlasa da
Yeni istikamet vermeliyiz dereye.

Zülkifl doğruladı ama, havapaylı konuştu: «Eğer dere henüz pek balçık olmamışsa, yatağı t mizlemek mümkündür.. Su süzülür ve damlalar doğuş a
dınhğına kavuşturulurlar.»
İhtiyar başını salladı ümitsizlikle:
«Demin de söyledim, gençsin ve bilhassa insan sevcı sin ey Zülkifl.. Kendine güveniyorsun.»
«Belki...»
ihtiyar derhal konuyu değiştirdi.. Sordu:
«Ey oğlum!.. Peygamberliğin daha ne kadar gecikc cek?... Bundan haberlisin sanırım...»
Zülkifl günâh işlemişcesine ürperdi:
«Bir kul nasıl bilir bunu?.. Sakın tekrarlama.»
«Fakat sevgili Allahımız baban peygamber Eyyûb' pek severdi.. Hepimizin kanaati, yaptığı duayı kabul *c*<\<-ceğinde toplanıyor. Ah bir rnüjdelensek!...»
«Peygamber, ancak emirleri tebliğ eder.. Toplum di lerse benimser, dilemezse benimsemez.. Nice peygambn ler çalıştılar da halk tarafından horlandılar.. En yakın misali babamdır. Mucizeye kadar ona ancak bir kaç kitfl inanmıştı.. Ve tekrar sapılmışlardı.. Mucizeden sonra *[§â* nihayet otuz yıllık bir bağlantı oldu.. O kadar. Şimdi *çfî* zulme devri başladı.»
«En çok neden korkuyorum biliyor musun ey Ztil kifl?... Asurluîardan. Şimdiye kadar vergilerini fazla: iv la ödüyorduk. Alıştılar.. Fakat artık yansını bile veri meyeceğiz.. Sebebi bilmeyecekler. Tarlaların eski tarlalar, ağılların,eski ağıllar olduğunu düşünerek bizi sıkış* tıracaklar.. İşkenceler, hapisler, köle diye satılmalar baş* layacak.. Belki de .yurdumuzu komşu hükümdarlar art* sında bölecekler.. Esasen fırsat arıyorlar.. Puta tapma yan bir topluluk onların daima düşmanıdır...»
«Aynı şeyleri düşündüm....»
<•() halde işi ağabeyine bırak.. Dilediği gibi harekt't

ftain... Başaklan daha fazla kurt sarmadan onları temizlesin.»
Zülkifl güneşe baktı.
İlk tepeler gerisine çekilmek üzereydi.
İzin isteyip ayrıldı.
İstikameti, vadiye girerken görünen üç ağaçtı.
*** * ***
Fakat oraya kadar gidemedi.
Köy görünmüştü ki, elli adım kadar solundaki funda İçinde bir hışırtı oldu.. Zülkifl ne olduğunu anlamaya çalışırken, yaşıtı bir genç yola çıktı.. Pek telâşlı ve heyecanlıydı. O kadar ki, Zülkifl'e bile bakmayı düşünemedi.
Anlaşılmaz kelimeler söyleniyordu.
Zülkifl ilgilendi.
Bağırdı:
«Ey kardeşim, bu halin nedir?.. Yardım istiyorsan hazırım...»
Genç Zülkifl'e baktı.. Tanıyınca durdu ve koştu... Nerdeyse diz çökecekti.. Zülkifl'in ellerine yapıştı.. Nefes ıii'fese yalvardı:
«Bir çare lâzım.. Gecikirsek her şey mahvolacak. Bunu sen bulabilirsin ey sahibim...»
«O halde bana anlat.. Niçin çare araştırıyorsun?... Neden gecikeceğiz?...»
«Bu uzun bir hikâyedir.. Köyümü görüyor musun?.. I'yan edecekler var bu gece... Köyü yakacaklar Asurlu vahşiler gibi ve ne varsa sürüp götürecekler...»
«Kimler?.. Komşu kabileler mi?...»
«Keski onlar olsa!.. Evlâtlar babalarının mülklerini yağma edecekler...»
Zülkifl anlayacağını anlamıştı.
Genci yolun kenarına aldı.. Fundaların arasına otur-dular. vPek heyecanlanma..» dedi. «Bana hikâye et.. Ona göre tedbir alayım.» «Söyledim ya...»

«Daha geceye çok var.. Adın nedir?...»
«Adım Maras'dır.. Yapılacak yağmaya ben de dahil dim.. Çabuk uyandım.. Gizlice başkana ve babalara haber verdim.. Lâkin inanan olmadı.. Belki senin bu tarafa gelişinde bir hayr vardır.»
«Demek sen de dahildin ha?.. O halde bana **epeyce** bilgi verebileceksin.»
«Şüphesiz.. Fakat nasıl anlatayım bilmiyorum.. Utanacağım., iki seneden beri o kadar günah işledim ki!.. Değil söylemek, düşünmek bile ölümden beter.. Ey ZU1-kifl, sen hepimizden iyi bilirsin, tövbe etsem kabul edj lir mi?...»
«Henüz suçunu, yahut günahının derecesini bilmiyorum ki fakat sevgili Allahımız o kadar bizi korur ki. teli rariamazsak elbet affeder'...»
< Beni sevindirdin ey Zülkifl.. Buralarda kalmak istemiyorum.. Köyüne gidelim.. Mescitin divan dibinde Örn rümü geçireceğim..» •
«O kadar nadimsin ha?...»
«Evet...»
«Lâkin gençsin, sağlamsın.. Çalışman, insanlımın hayrına didinmen lâzım...»
«Hangi yüzle!...»
«Hazreti Allah sana imkânını verir.. Önce hikâyeni konuş. Öğreneyim.. Köyünün tehlikede olduğunu söylü yordun.. Hazırlıksız gitmeyeyim...»
«Haklısın ey Zülkifl...»
Maras hikâyesini uzun uzun anlattı.
Özeti şöyleydi:
Maras bir önceki bağbozumu sonunda, ailesinin bütün ürününü almış, pazara satmaya götürmüştü..
Satışı tamamladığı bir sırada, yanma yaşıdı bir geni sokulmuş ve arkadaşlık etmişti.
Maras şöyle diyordu:
«Pek tatlı dilii ve güleç yüzlüydü.. Kalbim öylesin.' — 122 —
ısındı ki.. Bana satışımda yardım etti.. Ucuza alacağım inalların yerini gösterdi.. Belliydi o da benden haz etmişti. Konuştukça putlara taptığını anladım.. Kazanmak istedim. Lâkin tersi oldu muradımın. Meğer içi zehir dolu bir taşmış.. Güzel yüzü arkasında bir şeytan gizliymiş, tatlı dili yılandan çalınmışmış. Önce akşam olduğunu ileri sürerek yemeğe çağırdı.. Nasıl oldu bilmem, kıramadım.. İçki içtim. Gerisini sorma ey Zülkifl.. Rüya bile öylesine kısa sürmez.. Fahişeler, kumar ve bu arada devamlı şarap.. Sabah uyandığım zaman kendimi pazaryerinde çıplak denecek derecede buldum.. Yanımda o arkadaşım da vardı. Başım ağrıyordu.. Yaptıklarımı düşündükçe çıldırıyordum. Bilhassa, garip olacak günâhı değil, evime ne söyleyeceğimi düşünüyordum. Arkadaşım da kendisinin benim gibi olduğunu söyleyerek beni aldattı. Akıl verdi.. Ona göre yapılacak tek bir çare vardı.. Dönüp gitmek.. Baskına uğradığımız yalanını söylemek ve tekrar mal alıp gelmek.. Bu gece kumarda kaybetmiştik ama, niçin ikincisinde kazanmayalımdı ?... içime bir hırs da girmişti., öyle yaptım., ikincisinde şöyle dursun, belki elli gelişimde hep kaybettim., işin fenası, düştüğüm yola, en azından yirmi kişiyi sürükledim.. öyle bir hale geldik ki hepimiz, bir gece olsun içkisiz, kumarsız, kadınsız, eğlencesiz yapamıyorduk.. Akşamla birlikte sanki kurtlaşıyorduk.. Bu uğurda evlerimizde ne varsa çaldık.. Tabiî çalışamadık da...»
Zülkifl, Maras'm sözlerini tamamladı: «Nihayet götürecek bir şeyiniz kalmadı değil mi?..» Maras acı acı güldü:
'«Götürdük.. Köyün kadınlarını, kızlarını bile kaçırıp götürdük.. Kendimize benzettik.. Kimi orada kaldı.. Kimi döndü, fakat artık iffetin ne olduğundan habersizler...»
«Bunları da tahmin etmiştim.. Pazarda yolunu kesen, arkadaşlarını da sapıtan insanlar bir maksatla hareket ediyorlardı bana kalırsa.»
— 123 —

«öyle.. Çünkü bir hafta önce fikirlerini söylediltj Bizim üzüldüğümüzü görünce, doğru olmadığını, putlara taparak kurtulacağımızı, çünkü inançlarında bizim t;[11] nâh saydığımız herşeyin serbest olduğunu söyledi İn Bazı arkadaşlar bunu benimsediler.»
«Bu kadar mı ey Maras?...»
«Keşke bu kadar olsa!.. Köyümüzün gençleri o hali geldiler ki, her şeylerini kaybedince varlıklılara kirdef" tiler.. Şimdi köyde m-\l namına ne görseler diş biliyorlar. Düzeni değiştirecekler. Başkanı öldürüp, büyükleri süre-çekler.. Köyü yakacaklar.. Yeni ve kendilerini zengin edecek bir idare kuracaklar.. Sanırım diğer köylerde de ay m hava vaı.. Sahibimiz ve hükümdarımız Haymel'i, ba ban Eyyûb (A.S.) m şeriatını istemiyorlar....»
Zülkifl. yeni bir şey duymamıştı.
Hepsi tahmin ettiği şeylerdi.
Sordu:
«Ayaklanmanın bu gece olacağını kimden öğrendin ′/.<■
«Aralarındaydım ve ben de aynı yoldayım.»
«Ansızın bu dönüş nasıl oldu?...»
«Bizi baştan çıkaranlardan birisini aramızda görünce uyandım.. Bir arkadaşa para verdi.. Eğer bu köyün topraklarım Zorama hükümdarına kazandınrsak dalın çoğunu vereceğini ve hepimizin sarayda ağırlanacağını ı;'i söyledi.. Nasıl oldu bilmem, önce nefesim daraldı, sonu ezildim.. Gerçeği gördüm. Biz bunları yaptıktan sonra beklediğimize değil, köleliğe, yahut ölüme mahkûm edili' çektik.. Pazarlara gidegele örnekleri hikâyeleri dinlemiştim.. Hele bir köle bana en büyük yoksulluğun hürriyetsizlik olduğunu ağlaya ağlaya anlatmıştı.. Ona göre hu ğaz toprakla bile doyardı.. Susardı.. Fakat nefes öyle dfl ğildi. Behemehal hür hava isterdi..»
Zülkifl ekledi:
«Ye Allaha teslim olmuş vicdan.:
«Evet evet...»

VI
KONUŞAN CANAVARLAR
Zülkifl semaya baktı.
Yıldızlar doğmuşlardı..
Ayağa kalktı.
Maras da öyle yaptı.
Zülkifl ondan rica etti:
«Ey Maras!.. Seni tebrik ederim.. Kurtuldun. Güzel yurdumuzu sapıklara teslim etmek istemiyorsan, hemen Besniye köyüne koş. Ağabeyim Haymel'i bul.. Durumu anlat... Köylere aklı başmda hatipler yollasın.. Sapıtmak üzere olanları çevirsinler.. Ona söylemiştim, yine tekrar et, asla kan dökülmesini istemiyorum... Son ana kadar ümidimizi kesmeyelim..»
Maras hâlâ duruyordu.
Zülkifl gitmesini hatırlatınca, direndi:
«Seni bırakamam ey Zülkifl...»
«Beni merak etme.. Köyünüze gireceğim.. Gençlerle konuşacağım.. Hiç değilse bu gecelik fikirlerini değiştirirler sanırım. Yarın ise büsbütün değişirler...»
«Olmaz bu ey Zülkifl!...»
«Sen örneksin...»
Maras verecek cevap bulamadı.. «Korkuyorum.. Onlar konuşan canavarlardır.. Seni linç bile ederler..» diyebildi..
Sonra tamamladı:
«Fa-kat emrini yapmaya gideceğim.. Belki bu köy hanı p olur, hiç değilse ağabeyin diğerlerini kurtarır. O tam bir cengâverdir. Nasıl sertleşeceğini bilir.»
Maras fundalıklar arasında kayboldu.
Zülkifl, yanan ateşlerden köyün yolunu tayin etti.
İlerledikçe, bilhassa ağılların önündeki alevler irileş-tiler.. Sesler de duyuldu.

Lâkin, şarkılardı bunlar ve söyleyenler genç erkekler, yahut kadınlar değildi.. Neşeden eser yoktu içlerinde,
Yaşlı hançerelerden çıkan feryatlardı.
Zülkifl dinlemek istemese de kulaklarına çalınıyorlardı :
Hanidir içimde bir kuşku vardı..
Saadetin, bahtiyarlığın fazlası
Vehimlendirirdi beni.
Gün gelecek bu beyaz günler
İnsafsızca avlanacaklar,
Cehennem ateşinden beter
Bir kızıllıkta kavrulacaklar sanırdım.
Yanılmamışım.. Ufukları gözleyenler var. Tırnakları keskin, Dişleri sivri bckleşiyorlar.. Her doğan günüme saldırıyor. Yoluyor parçalıyorlar.. Uluyan değil, benim gibi, Konuşan canavarlardır onlar.
Sürüleri, kırlarda,
Yahut ağıllarda bekleyip korumak
Meğer ne kolaymış..
Bütün zorluk kendimi kurtarmada..
En küçük bir ümit parıltısı yok.
Aksine zaman geçtikçe
Ben güçten düşüyorum,
Onlar azıyor, semiriyorlar.
Zülkifl, bir ara çobanın yanına gitmeyi düşündü.
Fakat çabuk vaz geçti..
Vakit geçirmek istemiyordu.
Şimdi sırası değildi tek bir- kişiyi avutmanın.
Üç ağaca doğru hızlandı.
_ 126 —
Orada gürültüler duyacağım sanırken, hiçbir harekete rastlamadı.. O kadar ki, Maras'ın anlattıklarından .şüphe etti.
Köye inmeyi düşündüğü bir sırada, yanıldığını anladı..
Çünkü, gürültü etmemeye çalışan gölgelerin, sürünüp üç ağacın arkasındaki kayalara sokulduklarını farket-mişti.
Mehtab yükselince, onları iyice gördü.
Elliden fazla kendi yaşında, yahut daha küçük insanlardı... Aralarında kadınlar da vardı.
Hükmünü verdi:
«Maras doğru konuşmuş...»
Çekinmedi, üzerlerine gitti.
Bekleşenler, onu önce arkadaş sandılar.
Lâkin Zülkifl düz bir kaya üzerine çıkıp durunca ve mehtab üzerine düşünce, uyandılar.
Zülkifl esasen temiz güzelliğiyle göz alırdı. Şimdi daha da bakışları kamaştırıyordu. Sanki bir nur kümesiydi.
Bekleşenler, kısa bir şaşkınlık geçirdiler.
Hayran hayran bakıyorlardı ona.
Hattâ bazıları: «Bu sahibimiz Zülkifl...» dediler.
Neden sonra birisi bağırdı:
«Neden sahibimiz olsun?.. Mücadelemiz bunun için değil miydi?.. O da insan biz de.. En küçük farkımız yok. Hem niçin gecenin bu saatinde karşımıza çıktı?...»
Ürkenler de vardı...
Evet nasıl olur da Zülkifl karşılarına çıkardı?..
Yoksa ayaklanacakları malûm mu olmuştu kendisine?
Peygamber oğlu değil miydi?..
O halde hata ediyorlardı dinlerinden putlara dönmekle.
içlerindeki yabancı, ilk durumu kavrayan **oldu.. O — 127 —**

yabancı ki, kabin Toras hesabına çalışıyordu.
Bağırdı f
«Ne oluyorsunuz kardeşlerim?.. Gördüğünüz bizim gibi bir insandır...»
Cevap verenler çıktı:
«Fakat hükümdarımız Haymel'in kardeşi Bişr'dir O,. Lâkabı Zülkifl'dir.. Babası Eyyûb (A.S.), peygamber olması için dua etmiştir.. Galiba oldu ki bizi buldu.»
Yabancı genç bir kahkaha savurdu.
Bu kahkahada kuvvet yoktu.. Zavallılık vardı.
Sonra anlattı:
«Yine sihirbazlardan mı bahsedeceksiniz?.. Ham kurtulduğunuza sevinmiştiniz?.. Hani herkesi kurtaracaktınız?.. Size bütün dünya nimetlerini, zevklerim yasaklayanlardan kurtulmak böyle mi olur?.. Az gezmediniz, az görmediniz, buradan başka nerede var bu yasaklar?.. Her yerde her insan keyfince kıyasıya eğleniyor.. Kimse karışmıyor...»
Zülkifl dikkatle dinliyordu yabancıyı.. O tatlı yüzüyle gülümsüyordu.
Toplananlar bir az olsun kendilerine gelmişlerdi.
Birisi hatırlattı :
«.Zülkifl'in sihri dilindedir.. O pek güzel konuşur. Kurt dinlese kuzu kesilir.. Söyletmeyelim.»
Yabancı genç. korktu bundan.
Önlemek istedi ve Zülkifl'e bağırdı:
«Ey kayadaki adam!... Öğrendiğime göre, Uts Diyarının sahiplerindenmişsin.. Fakat artık o günler geçti.. Gece bile insanlara rahat vermiyorsun.. Sakın konuşma.. Eğer bize katüacaksan kabul. Seni baştacı ederiz.. Aksi 'halde çekil git.>
Zülkifl'e bu sözler yetti.. Yumuşak ve kabul eder göründü :
«Kardeşlerim!..? dedi. «Size nasıl katılmam!.. Elbette güzel, iyi şeyler yapacaksınız.. Çünkü öyle görüp yeti|

ıiniz. Benim de talihim varmış ki bir ilhamla yanınıza kadar sokuldum.»
Dinleyenler el çırptüar.
Birisi hatırlattı:
«Zülkifl Hükümdar Haymel gibi değildir.. Kardeşidir- ama, huyları benzemez.. Ondan bize zarar gelmez.. Hattâ belki de Zülkifl kardeşinden kaçmıştır..»
En kurnazları yabancı gençti.
Sordu:
«Öyle mi ey Zülkifl?.. Eğer kardeşinden yaka silki-yorsan makbulümüzsün.. Sen de gençsin.. Hayatının bu yıllarını boşa harcamak istemezsin...»
Zülkifl bildiği halde öğrenmek istedi:
«Ne yapmak fikrindesiniz?...»
Yabancı genç anlattı :
«Burada kafesteki maymunlar hayatını yaşıyoruz. A zad olacağız ve herkesi azat edeceğiz.»
«Fakat sanırım ki sen bu toprakların evlâdı değil-ın.. Yabancısın.»
«Doğru.. Buna rağmen mademki insanım, yardım ı-ileceğim hemcinslerime. Başka yerlerin mesut insanlarına tanınan hakları elde edecekler.»
«Nedir o haklar?...»
«Biürsin sanırım ama, tekrarlayayım.»
«Dinliyorum...»
«Biz gençler nasihatten bıktık.. Yaşlılar günlerini . I oldurdular.. Ateşleri söndü.. Çekilip dinlensinler. Meydan bize kalmalı... hâlâ beşikte bir çocuk muamelesi görmek ne acıdır!...»
«Fakat büyükler sizin iyiliğiniz için çalışırlar.. Tecrübelerinden verirler.. Bunun kıymeti öylesine büyüktür ki. Yaşlılığınızda elde edeceklerinize gençliğinizde kavuşmanız az şey midir?...>:
«Bu baskıdır.. Yaşlıların başlarından geçenler her

güneş batarken geçmişe gider.. Önde olan bizleriz.. Ayak uyduramayız.»
Zülkifl cevap yerine sordu:
«Başka?...»
«Niçin zorla herkesi bir ilâha tapmaya zorluyorlar?... İşte dünya açıktır.. Her yerde dileyen istediğine tapıyor. Oralarda peygamber çıkmıyor.. Mecbur etmiyor halkı.»
Zülkifl titredi üzüntüsünden...
Farkında olmadan başım güneye çevirdi.
Sanki Kabe'yi arıyordu.
KABE'YE DOĞRU bakarsa kuvvet kazanacağını umuyordu.
Nitekim buna kavuştu.
Sesi gürledi:
«Yanılıyorsunuz.. Allah her topluluğa, isterse pek küçük olsun behemehal peygamber göndermiştir ve gönderecektir. Lâkin toplum inanmamıştır.. Bildiğini yap mıştır. Şu az önce baktığım istikamette, iki aylık yolda kurulan Allahm ilk evi var.. Peygamberler toplumları Onun aracılığıyla Allah'a tesüme çalışırlar.. Şimdi mücadele çağlarıdır.. Fakat insan yeryüzündeki varlıkların sırlarım çözüp akıllandıkca, gün gelecek ona dönecektir. Hazreti Âdem yaratıldığı dört bin yıldan beri bunun h:ı zırhğı yapılıyor...»
«Hani o Allah?...»
«Görmeyi dile, yeter.. Derhal teslim olursun. İnsana eliyle yaptığı eşyaya, yahut gördüğü varlıklara tapmak yakışmıyor. Onlar ancak Allahın azametini haber veren vasıtalardır. Bir kum tanesinden güneşe kadar.»
«O nasıl Allahtır ki, insana her türlü zevk arzusunu verir de bunları yasaklar!...» «Neleri yasaklıyor?...»
«Niçin içki içmeyelim?.. Neden paramızı dilediğimi gibi harcamayalım?.. Canımız ister biriktiriz, canımız İH

ı<r eğlencede, oyunda harcarız...»
«Bunu yaptınız.. Ne oldu?.. Şu köyün gençlerinden hangi birinin malı kaldı?.. Gece sefahat hayatından uyu-yamadı ve çalışma gücünü kaybetti.. Yüzleri sapsarı. İkindiye kadar uyuyor, akşamla beraber kurtuluşu şarap taslarında arıyor.. Hayat bu mudur?.. Çalışmak eğlence değil midir?.. Helâlinden kazanmak kadar tatlı ne vardır? Sabahleyin yeni açan bir gonca tazeliğinde uyanmak zevklerin en bulunmazıdır.. Hele namaz!.. Hazreti Allah, biz insanları yeryüzüne kulluğumuzu yapmamız için gönderdi.. Ayrı topluluklarız ama kardeş kardeş yaşayacağız., imtihandan yüz aklığıyla çıkacağız.. Bu dünyadan başka hayat olmadığını düşünmek çok büyük bir zavallılıktır., insanda neşe mi kalır?.. Elbette hırslanır ve yeryüzünde ne görürse yolmak ister... Ölüm sonrası hayata inanmak huzurdur.. Nurdur.»
Yabancı genç sersemlemişti. «Akıllı olanlar yalnız Uta Diyarı halkı mı, niçin diğerleri böyle değil?.» diyebildi,
Zülkifl anlattı:
«Onların başındaki kamçılı zalimler fırsat veriyorlar mı?.. Bütün halk köledir. Bir karış toprağa, bir koyuna, tek ağaca sahip değillerdir...»
«Yanlış, yalan bunlar.»
Zülkifl, yabancının konuşmasını yeterli gördü.
Köy gençlerine hitap etti:
«Ey kardeşlerim!.. Bu adam bizden değildir. Sizin rılılâkınızı bozmak için vazifelendirilmiş.. Başka yerlerde de diğerleri var.. Bunları biliyoruz.. Maksat zorla alınmayan bu cennet yurdumuzu içinden yıkmaktır.. Parçalamaktır. Yıllardır sabırla çalıştılar. Bu yabancının daha neler söyleyeceğini biliyorum.. Zekat vermeyin diyecek.. Sadaka için sizinle alay edecek.. Yardımlaşmanızı önleyecek.. Paranızı saklamanızı, çalıştırmamanızı anlatacak.. Ana baba hürmetini gülünç bulacak.. Sizi idareye, zorluklarınızı gidermeye çalışan memurları birer

zalim diye tanıtacak.. Onun nazarında ağırbaşlılık, doğruluk, namus, yardımlaşma aptallıktır.. Halbuki bunları yaptığınız zaman duyduğunuz gönül rahatlığını hangi tas şaraptan, yahut sefahat gecesinden, kumardan, aldınız?.. Birlik için, bir Allaha tapmak şarttır.. Çok putlar, insanları da dağıtır.. Kuvvetten düşürür. Şunu bilin ki Hazreti Aüahın yasakladığı şeyler daima hayrımıza-dır.. Bunlar kısmen eski peygamberlerle tebliğ edilmişti, şimdi de ediliyor, yarın da edilecektir.. Hanginiz düştü günüz çamurlu hayattan kurtulmak istemiyor?.. Şöyle içinizi yoklayın.. Sanıyorsunuz ki, kurtulamayacaksınız. Hayır, gelin yanıma.. Arkamda sıralanın.. Hep birükte ibadet edelim.. Göreceksiniz ki sabahla birükte kabuslu geceleriniz tükenecektir.. Nimet denilen şeyler asla nurunuzu silen ameller değildir. Bu ve benzeri yabancüar, belli maksatları için doymayan nefsinizin iştahını kabarttılar.. Neler sürmediler o nefsinizin Önüne!.. Çügınc sefih, rezil eğlenceler.. Sarhoşluk.. Azgınlık.. Birbirinizle alay etme.. Vakti boşa geçirme.. Böbürlenme.. Gurur.. Cimrilik.. Çalım satma.. Fitne.. Hırsızlık.. Cinayet.. Is tifeilik.. Kötü lâkaplar.. Kin besleme.. Nankörlük.. Neme lâzımcüık.. Ticarette hile.. Sözde durmama.. Daha saya yım mı?...»

Yabancı genç işin kötüye gittiğini anlamıştı.

Bağırdı:

«Bunu hâlâ söyletecek misiniz?.. Yapacaklarımıza gecikirsek, diğer köylere gülünç olacağız.. Nasü ols oradakiler şimdiye kadar baş kaldırdılar.. Bir an öne idareyi ele alalım ve keyfiniizce yaşayalım..»

Zülkifl, bir uyarma daha yaptı:

«Bende üstün bir kuvvet var sanmayın.. Sizin gi bir kulum.. Sizi doğru yola götürmekle vazifelendirilin' de değilim. Bütün gayretim ziyan olmamanız içindir.. N kazancını olur?.. Hiç. Sadece bir vicdan huzuru.. Nihayet ben bir kişiyim, çekilir tek başıma yaşarım.. Yine söy-

İliyorum, inanmayın bu adama ve benzerlerine.. Nadim olup dönün.. Allah affedicidir.. Sanır mısınız ki, şu köyü ve kırlarını, dağlarını ele geçirirseniz size bırakacaklar? Hayır.. Komşu hükümdarlar ağızlarını açmış sırtlanlar gibi beklemektedirler.. Derhal elinizden alacaklar.. Sizi zincirlere vuracaklar.. Köle yapacaklar. Tehlikeli olanlarınızı öldürecekler.. Bu daima öyle olmuştur.. Çok muhtemeldir ki bir gün pazarlarda sizler satılırken karşılaşırız.. Lâkin artık nedamet bir fayda vermez,. Aldanmayın yapılan vaitlere.»

Fakat ayaklananların krizleri tutmuştu.

Kanları zehirlendiği için içki içmek vakitleri geçiyordu.

Söylenenleri anlamıyor, bir an önce zehirlerine kavuşmak istiyorlardı.

Yabancı genç pek kurnazdı.. Bunun farkına vardı ve arkasındaki kaya altına sakladığı üç şarap tulumunu önce çekti. Uçlarından deldi.

Bu yetti. ■ Gençler âdeta birbirlerini çiğnemesine, atıldılar.

Zülkifl, yarım saatten fazla süren bu sefih hayata iğrenerek bakıyordu.

Yabancı genç, herkesin yeteri kadar başını dumanladığını görünce, onlara hedeflerini bildirdi:

«Ey kardeşlerim!... Şu zavallı adam mademki hükümdarınızın kardeşidir.. Onu yakalayın..»

Sordular:

«Öldürecek miyiz?...»

«Hayır.. Esir alalım ve size saray hayatı vaad eden Hükümdarımıza götürelim. Kardeşi Haymel onu kurtarmak için, sanırım Uts Diyarının çok yerlerini verir.. Dövüşmeden ve ölmeden toprak kazanırız...»

Sarhoşlar: «Doğru, tamam..» diye bağrıştılar..

Harekete kalkıştıkları zaman kayaya baktılar.

Zülkifl'i göremediler.

Şaşırmışlardı.
«Nereye gitti?.. Şimdi ordaydı.. Yine sihre baş vurdu, yazık oldu..» diyorlardı.
Halbuki Zülkifl, çoktan başına gelecekleri anlamış, köye doğru kaçmıştı...
Yabancı genç onları yatıştırdı:
«Zülkifl esasen hesapta yoktu.. Biz köyü basalım., insanları ve malları talan edelim.. Evleri yakıp gidelim.»
Uyuştular ve aralarında işbölümü yapmaya koyuldular. ,^B
Zülkifl, köye girince, ilk dikkatini çeken şey, hiçbir evde ışık olmadığı halde, herkesin uyumadığıydı.
Halk belki her gece böyleydi.
Bir şeyler bekleyip duruyorlardı.
Zülkifl köy meydanına gitti ve gonku çaldı.
Umduğu oldu.. Kısa zamanda köy meydanı doldu.
Onlara durumu özetledi:
«Evlâtlarınızın yanından geliyorum.. Hiç bir öğüdüm kâr etmedi. Onların ihanetine uğramak üzeresiniz Köyü basmak üzereler, bağrınıza taş koyup savunun.» .
Halk bunu bekliyor olmalıydı.
Derhal kabul ettiler.
Tabiî üzgündüler... «Başımıza bunlarda mı gelecekti?.» diye söyleniyorlardı.
Köy başkanı çevrenin yabancısı olmadığından kumandayı üzerine aldı...
Halkı köyü savunmak için tertipledi.
işini bitirmişti ki, ayaklananlar geldiler.
Yakılan ateşler ve meşaleler ışığında amansız bir
savaş başladı.
Zülkifl köyün en yüksek bağ çardağına çıkmış, hem ibadet ediyor, hem durumu izliyordu.
Garip bir savaştı bu.
Daha düne kadar mümin olanların kardeş kavga-
3iydı.

Analar babalar, evlâtlanyla dövüşüyorlardı.
Hattâ kadınlar kocalarıyla, kızlar kardeşleriyle.
Ve bol bol kan akıyordu.
Saatler birbirlerini kovaladılar.
Nerdeyse sabah olacaktı.
Asiler köye girememişlerdi ama, köydekiler de onları püskürtememişlerdi.
iki taraf direnip duruyordu.
Zülkifl'e göre durum ümitsizdi,
Eğer bir fevkalâdelik olmazsa, gençler ergeç köyü alacak ve dilediklerini yapacaklardı.
Fakat o fevkalâdelik oldu.
Muhakkak ki hazreti Allah öyle emir buyurmuştu.
Zülkifl'in ağabeyi Haymel'e gönderdiği Maras ansızın çardağın altından seslendi: -
«Ey sahibim, ben geldim...»
Zülkifl baktı ve tanıdı:
«Demek döndün ey Maras?...»
«Elbette dönecektim.. Köyün tehlikede olduğunu biliyordum. Hükümdar Haymel'e haber verdim. O da şu tepe gerisindedir. Nerdeyse görünür.. Seni kurtarmaya koştu.»
«Beni mi?.. »
«Evet seni.. Öyle söyledi.»
«Peki ey Maras.. Koş köyü savunanlara haber ver, direnme güçleri artsın...»
Maras bu emri yapmaya seyirtti.
Zülkifl, artık Besniye Köyü istikametindeki tepeye bakıyordu.. Gün ağarmıştı.
Çok geçmedi, Hükümdar Haymel, askerleriyle tepeye çıktı ve oradan sel gibi boşandı.
Asiler de onu görmüşlerdi.
Köyü kuşatmaktan vaz geçip, sınıra doğru kaçtılar.
Haymel asileri kovaladı.. Köydekilerin bazıları da yardım ettiler.

Zülkifl öğleye yakın zamana kadar bağ çardağında bekledi.. Haymel geciktikçe, telâşlandı.. **Hakkı yok** değildi.
Sanıyordu ki Haymel, gençleri yakalamış ve Zülkifl' in görmeyeceği bir yerde öldürmüştü..
Gecikmesini başka şeye veremedi.
Nitekim Haymel gelince, yanında hiç esir görmedi ve sitemde bulundu:
«Ağabey, onların canıyla oynadm değil mi?.. Sana çok söylemiş, adeta yalvarmıştım..»
Haymel çardağa çıkıncaya kadar Zülkifl'e cevap vermedi.. Canı pek sıkılmış ve yorgundu.. Oturdu. O zaman dili çözüldü:
«Keşke dediğin gibi yapabilseydimî.. Bu hainleri! tekini bile yakalayamadım. Dereyi aşıp Zarama'nm yurduna sığındılar. Ey kardeşim, artık bize rahat yok.. Yurdumuzun her tarafında böyleleriyle uğraşacağız.. Cezalarını vermeden, köklerini kurutmadan, eski mesut günlere dönemeyiz...»
«Yeni doğanlar ne olacak ?.. Onlar da büyüyünce, aynı yolu tutacak değil midirler?.. O halde küçükten terbiye esas. Biz, yahut büyüklerimiz bunu tam yapamadık.. Açık göğüsleri, küçük bir kandırılışla hemen sıkıştı.»
«Eana öyle geliyor ki ey kardeşim, gözünü açar açmaz kendisini rahatlıkta bulanlar, hiçbir dert ve musibetle karşılaşmayanlar, şımarıyorlar. Nesiller arada Birada felâketlerle yüzyüze gelmeliler. Günlerinin kıymetini bilmelidirler... >-
«Belki öyledir.. Kaçanların yakında nadim olup birer ikişer döneceklerini ümit ediyorum...»
< Hürriyetlerine kavuşurlarsa.. Askerlerim yaşlıydı, yetişemediler.. Onları yakalamak pek iyi olacaktı.. Şimdi artık sınırlarda mütemadiyen rahatsız edileceği! Günlerimiz tedbir almakla geçecek.. Bu hal çalışmamıza fırsat vermeyecek.. Neticede Asurlulan kızdıracağız.»
— 136 —
O gün üç saat kadar köyde kalan hükümdar Haymel, Uts Diyarını taramaya devam etti.
Züîkifl'i Besniye'ye göndermişti.
Bir hafta so'nra döndüğü zaman, peşinde yüze yakın genç vardı...
Bunları ZülküTin karşısına sıraladı.
Bir garip gülerek haber verdi:
«İşte sana sapıkların elebaşıları ey Zülkifl.. Eğer is-temeseydin, hepsini öldürecektim.. Al bunları ve tekrar selâmete çıkar.. Birer temiz kul olsunlar.. Muvaffak olursan pek sevineceğim.»
Zülkifl kendisine güveniyordu.
«Allahım izin verirse elbette zafer bende kalacak.» dedi.
Haymel ümitsizdi.
Ayrılırken ilhamlandı :
Dilediğin güzellikte
Testiler yav.. Ne çıkar.'.
Onları ateşten geçirmedikten sonra'
Kıdlanman mümkün müdür?.
tik oynatışında dağılırlar.
Asılları toprağa karışır.
Kerpiç d(öyle dfğil mi?.. Hamurunu samanla kamnadıkca öreceğin dıvar yıkılır. Altında kalırsın..
Şaşıyorum şu kuyu başındaki adama.
Durmadan ip sarkıtır derine.
Korası boş iner, be>s çıkar..
Arada eğilir kuyunun
Kör olup olmadığım inceler.
Kovaya bakmayı akletme:z.
Zülkifl hâlâ güvenindeydi:
— 137 —

«Merak etme ağabey..» dedi.. «Testileri iman ateşiyle fırınlayacağım, kerpiçlere inanç nurunu katacağım. Kovanın delik tabanını kulluk harcıyla lehimleyeceğim.»

*** ****

Zülkifl, belki vakit bulsaydı, arzusunu gerçekleştirecekti. Fakat kader başka yolda koşturuyordu zamanı.

Daha iki kardeş, Hükümdar Haymel ile Zülkifl ayrılmamışlardı ki, başkahya koşarak geldi.. Haber verdi: «Asur ordusu sınırımıza dayanmış.. Öncüleri yurdumuza ve komşu hükümdarlıkların yurduna girmişler.. Etilerin Mısır'a inme hazırlıklarını haber almışlar.. Yollarını kesecekler. Yine pek büyük bir savaş olacak.. Bu sefer kuvvetimizi gizleyelim.. Boşu boşuna kâfirlerin emelleri uğruna müminleri kırdırmayalım.»

Hep öyle olurdu.. Büyük hükümdarlıklar, küçükleri savaşlarda rahat bırakmazlardı.. Barışta alınterlerini kıyasıya topladıkları gibi, harp başlangıçlarında insanlarını harcarlardı.

Gerek Uts Diyarı gerekse çevredeki hükümdarlıklar Asurlularla Etiler arasında sık sık el değiştirirlerdi. Diğerleri, kurnaz davranırlar, insanlarını gizlerler, ancak köleleri verirlerdi.

Hükümdar Haymel'in ilk defa basma böyle bir olay geliyordu.. Babası Hazreti Eyyûb (A.S.) zamanında Etiler ile Asurlular kapışmışlardı ama, Haymel pek küçüktü...

Ne yapacaktı şimdi?...

Zülkifl'e baktı...

Zülkifl kestirip attı:

«Doğruluktan ayrılma ey hükümdar kardeşim.. Mademki Asurlular himayesindeyiz. onlara haraç vererek emniyetimizi sağlıyoruz, sonuna kadar onlarla berabn olmalıyız.. İnsan ve mal kaçırmak bize yakışmaz.. Belki de bu musibet çığrından çıkan ümmetimiz için ibretime cek ilâhî bir derstir.»

Hükümdar Haymel, ilk defa Zülkifl'in fikrine karşı gelmedi. «Esasen Asurlular kazanacaklar..» dedi. «Onları tutarsak, bizi için için yıkan kuzey komşumuz hükümdarlıklardan iyi bir intikam alırız.. Onlar nasıl olsa iki orduyu idare etmeye çalışacaklar ve gözden düşeceklerdir...»

Başkahya duruyordu.

Hükümdar Haymel'in yakalayıp getirdiği yüzden fazla elebaşı genç meydanda oturuyorlardı. Konuşmayı işitince sevindiler.

Elleri ve ayakları bağlı olduğu halde, doğrulup birbirlerine sarılmak istediler... Bağırıyorlardı: «Kurtarıcılarımız geliyor.. Söz hakkı bize geçecek.» Fakat nedendir bilinmez, her an durum değişiyordu. Hadiseler şimşek hızıyla geliyor, birbirlerine yerlerini bırakıyorlardı..

Haymel, asi gençlerin sevinmelerine cevap araştırırken, karşıdaki sokaktan insan akını başladı.

Bunlar koşmaktan yorulmuş, kadın erkek, kız çocuk karışık ailelerdi.. Sırtlarına yükleyebildikleri kadar eşya yüklemişlerdi.

Geldiler, Haymel'in önünde yere serildiler. Dinlenen birisi güçlükle haber verdi: «Ey hükümdarımız!.. Baskına uğradık.. Uts Diyarı şimdi Etileri tutan kuzey hükümdarlıklarının işgali altındadır. Çok vahşi davrandılar.. Ellerine ne geçerse yaktılar, öldürdüler. Canımızı güç kurtardık.. En acısı da gelenlere kendi evlâtlarımızın kılavuzluk etmeleridir.. Eğer çabuk davranmazsan Şam yolu da kesilir.. Kaça-mayız.. Geceden faydalanalım...»

Hükümdar Haymel, ilk defa şaşkınlık geçirdi. Demek Etiler daha atik davranmışlar, Asurlularm yaklaştığını haber almışlardı.. Savaşı Şam doğusunda vermeye kalkışmışlardı.

Hangi tarafı tutacaktı?..
Aklı, şu kalan bir avuç müminle Şam'a gitmeyi emrediyordu.. Fakat gönlü baba yurdu toprakları bırakmak istemiyordu.
Ne gariptir ki, onun da dünya malı ve saltanat gözlerini almıştı.. Kopamıyordu.
Zülkifl bir anda anlayacağını anladı.
Ağabeyi Hükümdar Haymel'i bir tarafa çekti.. Uyardı:
«Ey Haymel!. kendine gel.. Biliyorsun ki dünya hayatı fanidir.. Her şey el değiştirir. Onlara esir olma.. Şanı veya başka bir yerde sıradan adam olmak, sapıtma uf runa saltanatında kalmaktan bin kere daha hayırlıdır.,*
«Böyle bir şey düşünmedim ey Zülkifl...>:•
«Ben yanılmam.. Yurdunu feda edemiyorsun..»
«Babamızın ümmetini kurtarmak için hileye bçl vurmaya mecburuz...»
«Naşı! bir hile?...»
«Etiler tarafından görünürüz..Hattâ putlarına söz de .taparız.. Lâkin kalbimiz Allahımızda olur...»
Zülkifl sarardı.. Neıdeyse düşecekti üzüntüsünden.
Zor konuştu:
«Demek ziyaret tepesindeki mescit yıkılacak.. Eski tapmak kurulacak.. Zeno putu dikilecek?.. Çok acı. Bu nu biz yapmamalıyız... Hele görmemeliyiz...»
«Başka çaremiz yok.. Gençler esasen çevre inançla rina ve sefahatine uydular.. Bir biz kaldık.. Kiminle yem bir ümmet kurabiliriz?...»
«Üç kişi bile yeter... Fakat sen hükmetmek istiyorsun... Unutma ki gelenler sana bunu yaptırmayacaklardır,. Komşu hükümdarlıklar eski intikamlarını alacaklardır.. Kaçan asi gençlerimiz de öyle... Dinledin, gelen lere kılavuzluk yapıyorlarmış.. Onun için artık bana uy Belki öldürüleceksin de.. İnancına iplikle mi bağlıydın" Sen bir peygamber oğlusun.. Hazreti Allah (C.C.) m fH

zabı pek acı olur.»
Hükümdar Haymel kendisini savundu:
«Sen sorumsuzsun ey Zülkifl!.. Bense bir hükümdarım.. Ailem ve çocuklarım olduğu gibi, bunca insanın hayatı bahis konusudur. Bir an için sapıtacağımı kabul et. Ne çıkar bundan?. Annemiz Rahmet bir peygamber ailesi ve kızıydı.. Fakat putlara tapardı mucize oluncaya kadar.. Daha eskilere git.. Hazreti Ya'kub'un kardeşi El-îs öyle değil miydi?.. Yüzlerce örnek vardır..»
Zülkifl'in gözleri yaş içindeydi.. «Keski babamız vefat ettiği zaman göçseydim başka bir ülkeye!..» dedi...
«Senin hükümdarlık uğruna Allahından kopacağını daima düşünür ürperirdim.. Belki de gençlerimizin azgınlığını önlemekte bu gayen vardı.. Nihayet hem kendine ettin, hem bu yeryüzünün en temiz yurduna...»
Hükümdar Haymel ansızın sertleşti.
Zülkifl'i âdeta payladı:
«Sana sorumsuz olduğunu söylemiştim.. Sus artık. bana düşünme fırsatı ver.. Haberleri kıymetlendireyim.. Belki Asurlulan tutarım yine..»
«Dilediğin tarafı tut, artık geçti.. Sıkışınca nurundan soyunacağım isbat ettin..»
«Demek sen gideceksin?...»
«Henüz kararsızım.. Fakat şu muhakkak ki burada kalacak değilim.. Gideceğim yeri düşünüyorum.. Daha bir gecelik zamanım var.. Gönlüm KABE'YE DOĞRU uçmak istiyor.. Mademki burada ümmet kalmadı, peşime takacaklarımla oraya giderim.. Belki böylesine yeşil değildir çöl toprakları, fakat göğsümüzdeki murat hangi dünya yeşilini gölgelemeyecek kudrettedir?...»
Hajrmel ısrar etmedi.. «Sen bilirsin diyerek başkah-ya ile ayrıldı.. Hattâ az önce getirdiği elebaşı gençlerin iplerini çözdürdü.. «Beraber çalışacağız» teminatını verdi,
Sonra sağdan soldan kaçanlara sokuldu.. Öğrenmek istedi:

«Bana itaat edecekseniz peşimden gelin.. Etmeyeceksiniz işte Zülkifl orada.. Takılın peşine.»
Kaçanlardan bir kısmı Hükümdar Haymel'e gitti. Diğer bir kısmı, ki kırk kişi yoktular, çoğunu da ihtiyarlar, kadınlar, kızlar teşkil ediyordu, Zülkifl'e sokuldular. Canları çıkana kadar hak yolundan sapıtmayacaklarına yemin ettiler.
Zülkifl onları aldı, Ziyaret Tepesine çıktı.
Birlikte ibadet ettiler mescitte.
Zülkifl, mü'minleri içerde bıraktı.. «Dinlenin..» dedi. «Ben hicret yerini düşüneceğim.. Gelir sizi alırım.. Gecikmem.»
Zülkifl dışarıya çıktı.
Ziyaret edeceği yeri biliyordu.. Bu yer babasıyla annesinin kabirleriydi. Gitti ve baş uçlarında çömeldi.
Uzun sürdü orada kalışı.
Çünkü adeta konuşmuştu, yardım dilemişti. Kardeşi için yakmmıştı. Hicret edeceği bölgeyi de sanki sormuştu.
Eğer birisi ona bağırmasaydı daha da kalacaktı.
Bağıran şöyle dedi:
«Ey Zülkifl, düşmanlar pek yaklaşmışlar.. Gecikirsek esir olacağız...»
Zülkifl, çaresiz Kaldı, cevap verdi: «Haydi toplanın geceden faydalanarak, tehlikeli bölgeyi çıkalım.. Sonnı yeni yurdumuzun neresi olacağım düşünürüz.»
Kafile hareket etti.
Zülkifl, canları ve inançları kendisine emanet edilen bu bir avuç has kulu en yakın güney ormanları içine gö« türdü.
Gece yarısına kadar bir hayli yol almışlardı.
Yorgundular.
Kuru canlarından başka hiçbir şeyleri yoktu.
Hattâ sabahleyin yiyecekleri bile.
Fakat hepsi hallerinden memnundular.
Allaha sığınmışlardı.
— 142 —
Hele bir selâmete çıkıp yeni bir yurt edinsinlerdi, çalışırlardı.. Kaybettiklerini fazlasıyla elde ederlerdi.
Zülkifl bir türlü KABE'YE DOĞKU gitmekten kendini alamıyordu.. Müminler ise: «Şam'a gidelim, orası ticaret şehridir, çabuk toparlanırız..» diyorlardı.
Zülkifl o şehirden korkuyordu.
Çünkü oraya her milletten insanlar gelir giderlerdi. Hepsi de sapıktılar. Uta Diyarının gençlerini bozan. Allah' tan uzaklaştıran, dünya nimetlerine kul yapan onlardı.
Zülkifl kendisini haklı görüyordu.
Eğer Şam'a giderse, büyük bir ihtimalle şu birbirlerinden aydın müminler gördüklerine kapılacaklardı.
En acı örnek kardeşi Hükümdar Haymel'di.
Saltanatı söz konusu olunca, çekinmemiş, sapıtmıştı.
Ayrıca Zülkifl, KABE'YE DOĞRU giderken, esasen çıplak denecek derecede yoksul olan müminlerin büsbütün perişan olarak isyan etme ihtimallerinden de çekiniyordu.. Şam'a gitmek istemelerini başka bir sebebe veremiyordu.
ilk orman bölgesi geçilmişti.
Zülkifl'in önünde iki yol vardı.. İki istikamet.
Güney ile doğu.
Zülkifl, müminlere uyku molası verdi.. Niyeti hem zaman kazajunak, hem de dinlenmekti.
Müminler, kaya altlarına sığındılar.
Uyumaları gecikmedi.
Zülkifl bir kayaya sırt verip önce yıldızlara baktı.
Sonra daha yücelere...
Ellerini açıp yalvardı:
«Ey Sevgili Allahım!.. Durumu ve şu bir avuç müminlerini benden iyi görüyor ve biliyorsun.. Bize selâmet yolunu göster... İlham et...»
Zülkifl, duasını yapmıştı ki hiç rastlamadığı derecede uyumayı arzuladı.. Hemen yaslandığı kaya dibine adeta düştü ve ruhu dünyadan rüya âlemlerine gitti.
-— 143 —

VI

SÜRÜŞÜZ ÇOBAN **GİBİ**

Zülkifl'in derin uykusu sabaha yakın zamana kadar devam etti... Sonra hafifledi.
Yine uyuyordu ama, yarı uyanık yarı uykulu bir haldeydi.
Aydınlık rüyalar görüyordu peşpeşe.
Sıkıntılı durumuyla tezat teşkil ediyordu bu rüyalar.
Rahat nefes alıyor, gülümsüyordu.
Havası portakal çiçekleri yağmuruna tutulmuş gibi kokuyorlardı.
Bir ses duydu o halinde.
Bu sesi dinledi bir kaç kere:
«Ey Zülkifl!... Peygamberliğini müjdelerim... Ümmetini Şam şehrine götür... Allah'ın senden razıdır.. Vazifeni tebrik ederim.»
Zülkifl nihayet gözlerini açtı.
Hâlâ rüyasında dinlediği sözlerin tesiri altındaydı.
Sevinmekle beraber şüphedeydi.
«.İblis beni yanıltmasın, yahut müminlerden birisi baş ucuma gelip böyle konuşmasın Şam'a gitmek için.,» diyordu.
Doğrulup etrafına bakındı.
Hiç kimse yoktu yakınında.
Müminler, sahalım alaca karanlığı içinde uykudaydılar.
Zülkifl tekrar Allahını aradı:
«Allahım, kalbimden vesvese ve şüpheleri gider..»
Bu niyazı kâfi geldi.
Cebrail (A.S.) görünüp aynı emirleri tebliğ etti.
Zülkifl (A.S.) öğrenmek istedi:
«Şeriatım ne olacak?...»'
< Baban peygamber Hazreti Eyyûb (A.S.) in şeri-_ 144 __
atiyle iş göreceksin.. Hazreti Allah yenilerim benimle ulaştırır.»
Zülkifl (A.S.) bir kuş gibi hafiflemişti.
Derhal yerinden fırladı.
Kendi kendine: «Vazifemi canla başla yapacağım..» diyordu.
Bakındı, Cebrail (A.S.) tatlı bir hışırtı çıkararak önünden kaybolmuştu.
Fakat peygamberliğini müjdeleyen sesi başında ve göğsünde sıcak sıcak dolanıyordu.
Zülkifl (A.S.): «Nihayet babamın duası kat- . bu-yuruldu.. Kimbilir babam ne kadar sevinmiştir?..» diyordu için için.
İsmail'i, İdris'i, Zülkifl'i de (yâdet. Bunların) her biri de sabr (ve sebat) edenlerdendi.
(Enbiyâ': 85)
Laıail'i, Elyesa'ı, Zülkifl'i de anî İşte bütün bunlar hayırlı (insan) lardı. (Sâd: 48)
Zülkifl çok aramadı.. Bir kaynak bulup yıkandı.. Ab-dest aldı... Sonra müminlerin baş ucuna gidip onları uyandırdı.
Her kalkana haber veriyordu:
«Şurada bir pınar var.. Gidin temizlenin ve gelin namazımızı kılalım..»
Kalkanlar önce hayranlıkla Hazreti Zülkifl (A.S.) in yüzüne bakıyorlar, sonra derin derin nefes alarak pınara koşuyorlardı.
Böylece yıkanıp namaz kılmaları yarını saatlerini doldurmadı.
Hazreti Zülkifl (A.S.) ikinci bir emir verdi:
«Ormanın şu tarafından dağ yemişleri var.. Pek açılmayın, devşirip gelin.. Sıcağa kalmadan yola çıkanın.»
Bu da yapıldı.

Toplanan yemişlerden Hazreti Zülkifl (A.S.) a da getirildi.. Birlikte yediler.
Bu sırada hemen hemen herkes gözlerini Zülkifl (A.S.) dan ayırmıyordu.
Nihayet birisi dayanamadı.. Şiirle söze girdi:
Kimisi insanlığını kaybeder,
Yabanlaşır,
Konuşan canavar olur..
Yüreğinin kızültğı
Gözlerine vurur kan kan.
Kimisi güzeldedir.. Solmaz güzelde. îman askıyla beslenir, yaşar. Bakmaya doyulmaz.. Gideceğinden korkulur.
Kimisi ondan da ileridir. Hele bu sabah!... Yüzü sanki güneşle yarışır. Nurlanmaz, nur saçar. Sebep nedir bilemeyiz.
Hazreti Zülkifl (A.S.) gülümsedi.
Ayağa kalktı.. Haber verdi:
«Ey mü'min kardeşlerim, sanırım hepiniz aynı ilhamdasınız.>•
Bağrıştılar :
«Evet... Ey Zülkifl, bu sabah hakikaten yüzün bir başka... O kadar nurlu ki, gözlerini, ağzını, alnını seçemiyoruz. Güneşten başını çevirsen de değişmiyordun.»
«Haklısınız.. Beni nasıl tanırsınız?...»
«Doğru, bilhassa Allatılan korkan, ibadetini hiç aksatmayan, bizim hayrımıza çalışan bir insansın...»
«Kaç. yaşındayım ?... >•
«Otuzunu geçtin ey Zülkifl...» — 146 —
«Doğru.. O halde size inandığınız o Zülkifl söylüyor, bu gece sabaha karşı Cebrail gelip beni Allahımın peygamberlikle görevlendirdiğini müjdeledi.. Sevinelim.. Bundan sonra sık sık Allahımızm emirleri yolumuzu aydınlatacak ve asla sapıtmayacağız...»
Müminler secdeye kapandılar.
Hazreti Allah'a borçlu oldukları şükranlarını sundular.
Hazreti Zülkifl (A.S.) ikinci müjdeyi de verdi:
«Sevgili Allahımız arzunuzu uygun buldu. Şam'a göçeceğiz.. Elbette bundan engin bir sır, hikmet vardır.»
«Allah büyüktür...»
«Şüphesiz... Fakat belki bizi Şam'a hicret ettirmesi bir imtihandır.. Orada dünya sapıklık ve sefahatinin türlüleri vardır. Çünkü kervanların uğrak yeridir.. Pek işlektir.. Sakın ola ki gördükleriniz sizi aldatmasın.. İblis her an peşimizdedir.. Ondan kurtulmanın tek devası namazdır.. Her sıkıldığınız anda namaza durun, iblis ve onun şahlandırdığı ihtiraslarımız namazla defedilir.»
«Bize güvenebilirsin ey peygamberimiz...»
«Eskiler hep böyle dediler peygamberlerine.. Sonra sözlerinden döndüler.. Yapılmasını diledikleri mucizeler bile gerçekleşince bir bahane uydurdular, sihre verdiler onu. İnsan kadar çabuk dönen bir yaratık yoktur ve pek zalimdir. Şu anda merak ettiğim tek şey, benden de ilerde nasıl bir mucize isteyeceğinizdir.. Çünkü mucize göstermeye mecbur edilmeyen peygamber yoktur.»
Müminler pek üzüldüler.
Bazıları: «Bize güvenemiyorsun, daha vazifenin başlangıcında pek acı konuştun..» dediler.. Bazıları: «Yüzündeki şu nurlar yeter...» cevabını verdiler. «Bilhassa devamlı ibadetin, oruç tutman.. Uykusuz ve gıdasız bir insan yaşayabilir mi?.. Muhakkak ki sen sürekli mucize sahibisin.. Bunlara sabr ve sebatını da katabiliriz.»
— 147 —

Artık konuşulacak bir mesele kalmamıştı. Zülkifl (A.S.) ileri geçti, yürüyecekti. Gerilerden bir ıslık sesi duydu., döndü. Gelenler vardı. Üç kişiydiler..
Birisini tanıdı, başkahyaydı. Hareket etmemeleri için el sallıyordu. Zülkifl (A.S.) bekledi.
Başkahya, yamndakilerle beraber, uygun mesafeye sokulunca selâm verdi ve derhal konuştu:
«Ey sahibim, kardeşin hükümdar Haymel dönmeni
istiyor...»
«Artık çok geç.,.»
«Geç değil.. Biz kuzeylileri yanlış tanımışız. Geldiler, fakat bir arpa tanemize bile dokunmadılar.. Canımızla oynamadılar. İnancımıza karışmadılar.. Meğer vahşi olan Asurlularmış.. Hattâ isyan eden gençlerimizi payladılar.. Ağabeyin yine hükümdarlığında kaldı... Hicret lüzumsuzdur. Dönmenizi istiyor. Dönmezsen Ziyaret tepesindeki mescitte bize kim namaz kıldırır ve vaaz eder.»
Zülkifl (A.S.) Şam'a gitmek emrini Allahından almıştı. Elbette dönüşü emrini de ondan alacaktı.. Böyle bir emir gelmedi kendisine.. Tekrar direndi:
«Gideceğim...»
Müminlere güveniyordu. Onları serbest bıraktı:
«İsteyen dönebilir.»
Çok şeyler bekliyordu onlardan... «Hayır, biz senin peşinden geleceğiz.. Uçuruma insen, mağaralarda yaşa-san senden çözülmeyeceğiz.» diyeceklerini umuyordu.
Daha ilk adımda davranışları karşısında şaşırdı.
Konuşan yoktu içlerinde.
Hepsi düşünüyorlardı...
Birisi cesur çıktı ve Başkahya ya sordu:
«Seni biz yalan söylemez biliriz.. Doğru mu konuştukların?.. Mal ve canımız emniyette mi?...»

«İşte size iki kuzeyli getirdim.. Onlar söylesinler. Yalnız mal ve canınız değil, inancmız da emniyette.»
Müminler gurup gurup baş başa verdiler.. Tartıştılar aralarında.. Sonra guruplardan birer kişi toplandı.. Onlar da tartıştılar. Nihayet kararlarını açıkladılar:
«Ey Zülkifl, biz döneceğiz.»
Zülkifl (A.S.) sordu:
«Hani siz benim peygamberliğime şehadet etmiştiniz?... Hani uçuruma insem, mağarada yaşasam çözül-meyecektiniz?...»
«Sebebsiz hicret niçin?...»
«O halde bana inanmadınız.. Menfaatiniz için peşime takıldınız.. Yüzümdeki nur, sabır ve sebatım.. Devamlı oruç tutmam, ibadetim mucize değilmiş size göre. İçiniz başka, dışınız başkaymış.»
Utanmadılar.. Gülüştüler.
Birisi her şeyi ret etti:
«Yüzündeki nura alıştık.. Bütün gece yürümekten ve uykusuzluktan kanın çekilmiş de ondan rengin açıldı... Diğerlerine ise alışıksın ..»
Zülkifl mahzun oldu.
Konuşacaktı ki. Başkahya onlarm mal hırslarını canlandırdı: ,
«Ey kardeşlerim!. Zengin olmanız da mümkündür. Çünkü gelenlerin içinde bir kaç meraklı var.. Hazreti Eyyûb (A.S.) a ait bir hatıraya karşılık kucak dolusu altın veriyorlar.»
«Nasıl bir hatıra?...»
«Dertli iken kaşındığı çömlek parçası, içinde taşındığı küfe, ayağını vurunca su çıkaran çarık, hırkası, yahut çamaşırı ve benzerleri.»
Dinleyenler el çırptılar:
«Böyleleri var bizde.. Eyyûb (A.S.) ziyaretlerinde yatar, yer, içerdi.. Yatağı, su içtiği kap, yemek yediği sahan, oturduğu iskemle evlerimizdedir...»

Başkâhya ile gelenlerden birisi doğruladı:
«îşte bunlara çok para vereceğiz..»
Alüminlerin gözleri açılmıştı.
Fazla düşünmediler.. Döndüler.
Zülkifl (A.S.) arkalarından ihtar etti:
«Aldatıldınız ey kardeşlerim.. Başkâhya doğruyu konuşmadı.. Düşmanlar köylerimizde taş taş üstünde bırakmadılar.. Bizi aramalarının sebebi Asurlulara kılavuzluk yapmamız içindir. Mademki her şey yerli yerinde duruyor, hükümdar Haymel'den isterlerdi babam Ey-yûb'a ait hatıraları.. Sizin çanak çömleğinize kadar inmezlerdi... Vaz geçin, unutun Uts Diyarını.»
Zülkifl (A.S.) cevap yerine taş yağmuruna tutuldu.
Güçlükle korunup kayalardan aşağıya, siper ola ola kaçtı.
Eteğe vardığı zaman pek yorgundu. , «AUahım sen bu sapıtan mümin kullarına hidayet nasip et...» diyerek bir küçük mağaraya girdi, uyudu.
Tekrar uyandığında ikindi yaklaşıyordu.
Mağara ağzına gelmişti ki, pek yakından söylenen bir şarkı kulağına çalındı.
Sahibini aradı.
Görmekte gecikmedi..
Tanıdı da.
Bu, kendisinden yirmi yaş büyük bir adamdı.
Uts Diyarında doğmuştu ama, daha çok Şam'da kalır, ticaret yapardı.. Putlardan kopmadığı, vahdaniyete gönlünün açılmadığı söylenirdi.. Pek zengindi.. Şam'da çiftliği olduğu biliniyordu.
İşte bu adam keyifli keyifli şarkı söylüyordu.
Adı da Vatta'ydı.
Zülkifl (A.S.) onu dinledi: *Buğday ku unlarım Yanyana dizen zengin Gihı geüp avuç açınca*
— 150 —'
Talihine sitem etmesin. Akılsızlığına, Cimriliğine hayflansın.
Kuyuları ayrı yerlerde açsaydı
Sele hepsini kaptırmazdı.
Yahut hırsızlar
Birkaçını hulur
Talan ederlerdi.
Bu misali çoğaltabilirsin..
Sürüler, köleler,
Mallar, mülkler..
Zenginliğini veren ne varsa,
Menzil menzil serpilip korunmalıdır.
Hazreti Zülkifl (A.S.), Vatta'nın bu sözlerinden, hele yalnız başına orman kıyısında gezinmesinden, Uts Diyarı'na çöken felâketi anladı.
Tahminleri doğru çıkmış olacaktı.
Vatta, şarkısıyla kendisini teselli etmekteydi.. Uts Diyarındaki mal ve mülklerini elden çıkarmış, kaptırmıştı ama, başka yerdek ilerle avunuyordu.. Bilhassa servetini bir yerde biriktirmemek, dağıtmak akıllılığını gösterdiği için övünüyordu.'
Hazreti Zülkifl (A.S.) kendi durumunu düşündü.. Akşam, müminler mal uğruna sapıtıp gittikleri zaman, yarası henüz sıcak olacaktı ki üzülmeye vakit bulamamıştı. Şimdi ise hatırladıkça başını önüne indiriyor ve yüzü kızarıyordu.
Peygamberlikle vazifelendirdiği ilk günde, değil kimseyi Allaha teslim olmaya inandırmak, aksine inananları kaçırmıştı.
Niçindi bu?[...
Yoksa onlara neler anlatacağım bilememiş miydi?.
Artık Tüccar Vatta'yı unutmuştu.
Teselli olacak bir şeyler arıyordu.

İlk aklına gelen oabası Hazreti Eyyûb (A.S.) oldu. Az mı çekmişti babası!.. Yıllarca ailesi Rahmet bile inanmamıştı ona. Ancak ömrünün sonlarına doğru, mucizeden korkanlar, inanmışlardı.. Bu da işte otuz" yıl kadar sürmüştü.
Belki de...
Evet belki de çoğu münafıktılar...
Menfaatleri icabı öyle görünüyorlardı.
Yoksa ne can, ne mal dinlerler, Zülkifl (A.S.) ı takip ederlerdi...
O halde çocuklarını da böyle hasta, bir inanç içinde büyüten yine onlardı... Pek düşmemişlerdi üzerlerine... Ye cezalanın bulmuşlardı. .
Hangi bahçe devamlı bakım görmezse, bereketinden olmazdı!.., Meyvalan bile yabanlaşırdı.
Hangi sürü koruyucu köpeklerle güdülmezdi!...
O köpekler yalnız canavara karşı değildiler.. Sürüden kaçmaya çalışanları da çevirirlerdi.
Sürü ile çoban kelimeleri Hazreti Zülkifl (A.S.) a çok şeyler ilham ettiler.
O da bir çobandı.
Diindenberi bu vazifeyle görevlendirilmişti.. İnsanları Allahm birliğini haykıran sahalarda, aydınlıklarda gezdirecckti.. Bu yerler kurtuluş meydanlarıydı.
Hani, yoktu sürüsü Hazreti Zülkifl (A.S.) in?..'."
Sürüşüz bir çoban gibi kalmıştı.
Belki de Allahı ondan daha ilk adımda razı değildi.
Bunu öğrenmeyi pek istiyordu.
O anda da Cibril (A.S.) göründü.
Ona sabır ve sebat etmesini. Şam'a gitmesini tekrar söyledi.
Hazreti Zülkifl (A.S.) rahatladı.
Belki de Allah öyle dilemişti, sıfırdan başlayacaktı. Hazreti Zülkifl (A.S.).
Bir hikmet vardı.
— 152 —
Eğer Uts Diyarı'nda kalsa ihtimal öldürülecekti. Bu önlenmişti.
Hazreti Zülkifl (A.S.) tekrar huzurunu bulunca, tüccar Vatta ile ügilendi.
Tüccar Vatta hâlâ yerindeydi.
Niçin sıcak bastırmadan yoluna gitmiyordu?..
Onunla konuşmak ihtiyacını duydu.
Çekinmeden yürüdü yanma.
*** Tüccar Vatta, Zülkifl (A.S.) ı çabuk gördü.
Koştu, eski hürmetini göstermekte gecikmedi.
ilk selamlaşmadan sonra, söze tüccar Vatta başladı:
«Geçmiş olsun ey Zülkifl» dedi.. «Sana artık bir sahip gözüyle bakmadığım için böyle konuştum..»
«Haklısın ey Vatta.. Ben esasen sahip kelimesini asla sevmem ve benimsemem.. Tek bir sahip vardır ki o da ancak Hazreti Allahtır...»
Tüccar Vatta beğenmedi:
«Hâlâ o yolda mısın ey Zülkifl?.. Eğer içime baskı yapacaksan derhal aynlalım..»
«Buna mecburum. Bilhassa bundan sonra mecburum.»
«Hayret edilecek bir şey...»
«Çünkü dünden beri peygamberim.. Her önüme çıkan insanı Allaha teslime çağıracağını...»
«Kabul etmezse?...»
«Kendi bilir... Zor yok.»
«Bu iyi.. O halde şimdiden haber vereyim, benim için asla nefes harcama.. Ben bukalemun gibiyim.. İdarecilerime, yararıma göre, renk değiştiririm.. Şam'da Asur-luların hakimiyeti var.. Onların putları baş taamdır.. Kuzeyliler gelsinler, bu sefer onlarınkini sırtlarım.. Yalnız şunu sana haber vereyim ki ey Zülkifl, hayatın boyunca sen sürüşüz bir çoban gibi kalacaksın.»
«Bunu ancak Allahım takdir eder.»
Tüccar Vatta, mevzuu değiştirdi, Zülkifl (A.S.) in — 153 —

buralarda ne aradığını sordu. Zülkifl (A.S.) hiçbir şey saklamadan başından geçenleri anlattı.
Tüccar Vatta, dün akşam müminlerin sapıtıp yurtlarına döndüklerini öğrenince canı pek sıkıldı..
«Yazık oldu hepsine..» dedi. «Düşündüklerin doğrudur.. Kuzeyliler yurdumuzu aldılar.. Köyleri, çadırları, ağıllan ateşe verdiler.. Taş taş üstünde bırakmadılar. Mescit yıkıldı.. Bütün insanlar öldürüldü.. Bunda sınır komşularımızın kininin pek büyük rolü oldu.. Seninle birlikte kaçanlar: bulunduğunu haber alınca, Asurlulara rehber olmasınlar diye hileyle geri çevrildiler.. Behemehal onlar da başkahya ile birlikte şu anda çukurlardadırlar..»
Zülkifl hatırlattı:
«Bana dokunmadılar ama..»
«Zorla seni de alsalardı müminler şüphelenir, peşlerinden gitmezlerdi.. Esasen zararsız bir insansın..»
«Beni en çok düşündüren babamın hatıralarını istemeleridir.. Bu hile nereden akıllarına geldi?.:.»
«Hile değil.. Bir gerçekten faydalandılar.»
«Hangi gerçekten?..»
«Gelen kuzeyliler içinde Antakya tarafından askerler de vardı.. Yani gönüllüler.. Bunlar bilhassa eski sahibimiz Eyyûb (A.S.) in eşyasıyla ilgilendiler. Nereye baş vurdularsa yakıldığını gördüler. Pek üzüldüler. Hattâ ayağını vurup su çıkardığı mucize yerine giderek kum aldılar.»
«Kim bunlar?.. Demek mümin kimseler ki, peygambere ait eşya arıyorlar?..»
«Ben de merak sardım.. Anlattılar. Bunlar ayrı bir kabileymişler.. Antakya doğusu dağlarında yaşarlarını^ Katta peygamber bildiğiniz Nuh (A.S.) in iki oübbesiyle İdris (A.S.) ui hokkası bunlardayınıs..»
(Dört bin sene kadar önce Şam ve Antakya seldr-leri bu isimlerle anılmıyorlardı. Antakya şehri yeni kurulmuştu.. Tarihler bu şehirde veya yakınlarındaki tapınaklarda Hazret i Nuh'un iki cübbesi ve Hazret! lâris'iıı

hokka ile kaleminin bulunduğunu haber verirler.)
Hazreti Zülkifl (A.S.), bunları sevinçle dinledi.
Kendi kendine karar verdi:
«Demek Antakya yakınlarında Allaha teslim olan insanlann yaşadığı düşüncem doğru.. Peygamberleri de vardır. İlk fırsatta onlan ziyaret etmeliyim..»
Hazreti Zülkifl (A.S.), öğrenmek istedi:
Ağabeyim Hükümdar Haymel'i gördün mü ey Vatta?.
«Gördüm, lâkin konuşmak kısmet olmadı.. Esir alıp götürdüler.. Önce Besniye'nin yanışım seyrettirdiler, sonra uzaklaştırdılar..»
«Acaba kaçabilecek mi?.. Beni dinlemedi..»
«Yaşadığına ihtimal vermiyorum..»
Zülkifl (A.S.) biran sustu.
Kardeşiyle olan hatıralarım şimşek hızıyla yaşadı.
Kurtulunca, bir şey daha öğrenmek istedi:
«Ey Vatta, ben seni köyde görmemiştim, ne zaman geldin?.»
«Sen ayrıldıktan az sonra geldim..»
«Büyük bir savaş yapılacağını biliyordun.. Şam'dan ayrılman doğru değildi.»
«Mallarım çektiler beni.. Bir de.»
«Evet?...»
«Bilhassa seni düşündüm..»
«Beni mi?.. Niçin...»
«Şimdiden anlatayım mı?..»
«Sen bilirsin.. Hiç kimsenin sırrım merak etmem *ve* deşmem..»
«Güzel bir huy.. O halde anlatayım. Benim ne kadar varlıklı olduğumu bilirsin ey Zülkifl. Fakat varlık insan ihtirasını durduramıyor.. Aksine kamçılıyor. Uç yıl öncesinden beri soyumda bir hükümdarın bulunmasını istedim. Aklıma kardeşin Haymel geldi. Hem hükümdardı hem peygamber oğluydu.. Lâkin geç kaldım, çünkü evlendi. Seni de düşünmedim değil.. Kendi âlemindey-

din. Mescitten çıkmıyordun.. Gece gündüz namaz kılıyor, oruç tutuyordun. Tek kızımı bedbaht edersin diye düşündüm.. Esasen açılsam ihtimal kabule yanaşmayacaktın.»
«Şimdi de öyle değil miyim ey Vatta?..»
«Öylesin ama, henüz yeni öğrendim, meğer annen evlenmeni vasiyet etmiş.. Onu kırmayacağım düşünerek koştum..»
Zülkifl (A.S.) cevap vermedi.
Tüccar Vatta gülümsedi:
«Dediğim çıktı.. Hele şimdi bir peygambersin de.»
«Sususumu buna verme., insan peygamberlikle görevlendirilince, hiçbir şeyden el etek çekmez. O da her insanın muhtaç olduklarına muhtaçtır.. Yiyecek, içecektir.. Uyuyacaktır.. Evlenip çoluk çocuğa karışacaktır. Ve yaşaması için çalışacaktır.»
«Güzel!.. O halde Şam'a göçmeyi düşünmüyorsun.. Sususun bundandır..»
«Hayır.. Bana Şam'a gitmem vahy edildi.»
«Kızımı mı beğenmiyorsun ey Zülkifl ?...»-
«Onu küçüklüğünden tanırım.. Böyle bir fikrim yok.»
«Geriye ne kalıyor?.. Uyuştuk sanırım.»
«Var ey Vatta. Ben bundan sonra yoksul sayılırım. Sana yüzgörümlüğü bulamam..
«Bir çaresini buluruz..»
«Nasıl?..»
«Sana sermaye veririm.. Çalışır kazanırsın.»
«Ticaretten anlamam..»
«Çobanlık?!..»
«Pek beceremem.. Ziraati severim.»
«Kabul.. Şam'da tarlalarım, bağlarım var. Beş sene bana hizmet etsen, borcunu ödersin.?.
Zülkilf (A.S.) m aklına Hazreti Ya'kub (A.S.) geldi. Dayısı Leban ona az mı oyun oynamıştı!..
Gülümsedi..
Tüccar Vatta bunu başka sebebe aldı: — 156 —
«Bir hoşsun ey Zülkifl!. Yoksa talime mi yanıyor-sun?.. Bir hükümdar oğlu ve kardeşiyken, sıradan bir tüccara köle gibi çalışmak mı ağrına gidiyor?,.»
«Hiç düşünmedim.. Ben insanların derecelendirilmelerine karşıyım.. İğrenirim.. Hepsi Allahın kullarıdırlar. Peygamber Hazreti Yakub (A.S.) in başına gelenleri hatırladım da..»
Hazreti Zülkifl (A.S.) anlattı bunları.
Tüccar Vatta nihayete kadar dinledi.
Bitince teminat verdi:
«Ey Zülkifl!.. Benim en sevilen huyum sözümde dur-mamdır. Bu yüzden ticarette ün yaptım, itimat kazandım. Hiçbir zaman aklına sana oyun oynayacağım gelmesin.»
Bir ata sözünü de tekrarladı:
Köprü yıkılınca İkincisini aynı yere kurma. Yolcular başlarına gelen Musibeti hatırlarlar... Adım atmazlar köprüye. Sen de ücretinden olursun.
Elbet bilirsin, ■ı Ya-şamışsındır. Annen bir kere yemeği yaksa, Artık her önüne sürülen tabağı Koklar, incelersin içindekini. Pek haksız da sayılmazsın.
Hazreti Zülkifl (A.S.) yine gülümsedi. «Doğru» dedi. «Ne var ki güneş bir hayli yükseldi, yolumuza gitsek.»
«Anlaştık mı ey Zülkifl?..»
«Evet..*
«Hepimize uğurlu olsun.. Nişanınızı ilân edeceğim. Ne var ki hiç değilse on beş gün kadar Şam seferinden vaz geçelim.»
«Bu niçindir?...»
— 157 —

«Asurlularla Kuzeyliler bugün yarın karşı karşıya gelecekler.. Kimin mağlup olacağını, kimin kazanacağını, bilmiyoruz.. Belki şehrimiz de yakılır ve harcanırız.. Şimdilik tenhalarda oyalanalım.»
«Fakat orada ailen, oğulların, kızların var.. Hayatları emniyette değil.»
«Haber yolladım.. Gizlenecekler.»
«O halde artık sana uyabilirim.»
**
Hazreti Zülkifl (A.S.) ile Tüccar Vatta bir haftadan beri Şam güney bölgesinde, daha çok yolculuğa elverişsiz yerlerde, geziniyor, vakit öldürüyorlardı.
Tüccar Vatta pek konuşkandı.. Zülkifl (A.S.) ı sıkmadan oyalıyordu.. Bazan Zülkifl'i bir mağarada bırakıyor, sonra yakındaki kuyubaşlarından birisine giderek, oradaki çobanlardan savaş hakkında bilgi topluyordu.
Henüz kesin bir şey öğrenememişti.
Yine bir gün erkenden ayrılmıştı..
Hazreti Zülkifl (A.S.) onun hiç değilse öğleden sonra geleceğini tahmin ederek, saklandıkları taşlı ve bilhassa mağaraları bol tepenin güneye bakan tarafına gitti, ufka kadar uzanan çöle karşı oturdu.
Tüccar Vatta ile işbirliği yaptığından beri hiçbir vahy almamıştı.. Bunu diliyordu. Bilhassa Şam yolculuğunu mecbur kalarak geciktirmesinin Allahı katında nasıl karşılandığını öğrenmek istiyordu.
Uts Diyarını, orada olanları, ki ilâhî gazaptılar, unutmuştu.. Hep insanlardan kendisine terbiye edilmek üzere takdir edileceklere ne yolda vaaz edeceğim düşünüyor, sanki onlar karşısındaymışlar gibi konuşuyordu.. .Elbette bu hazırlıkların büyük faydası vardı..
O gün de öyle yaptı.
Lâkin, Tüccar Vatla düşündüğünden pek erken döndü.
Yüzü neşeliydi.

Haber verdi:
«Ey Zülkifl. Asurlular kazandılar. Şam'a gidebiliriz.»
«Yurdumuz?...»
«Artık onu düşünme.. Asurlu kabileler yerleşmişlerdir.. Bırak bir az da o bereket yatağından başkaları faydalansın.»
Fakat Tüccar Vatta sözünü tamamlayamadı.. Güney ufuklarına baktı ve başını salladı:
«Asıl düşman şimdi geliyor.. Bay ey Zülkifl ortalık nasıl karardı.. Emniyetli bir mağaraya girelim..»
Hazreti Zülkifl (A.S.) görmüştü ve anlamıştı olacakları.. «Bunu kabul etmiyorum..» diye karşılık verdi..
«Nasü olur!.. Demek çekirgelerin bulut bulut gelişlerini, günlerce kalkamadıklarını,' tarlalarda, bağlarda, bahçelerde ne varsa sıyırdıklarını bilmiyorsun.. Göklerden yağacak olanlar rahmet değil, musibettir.. Topraktan fışkırmış ne varsa iskelete dönmeleri ne demektir!.. Düşünülmesi bile korkunç...»
Hazreti Zülkifl (A.S.) kalktı.. Yakındaki mağaraların birisine doğru giderken anlattı:
«Çekirge bulutlarının geüşini bir kaç kere gördüm ve anlattığın şekilde kondukları yerleri kavurdukları da bilgim dahilindedir.. Ne var ki onları musibet kabul edemem.. Onlar zaman zaman dünya nimetlerini bölgeden bölgeye taşıyan Allahımın kervanlarıdır. Uçan kervanlar. Bereket ve rızkı zengin yerden fakir yere götürürler.>
Tüccar Vatta güldü:
«Nerdeyse onlara arı diyeceksin...»
«Belki.. Çünkü farkları yok.. Arılar topladıkları nimetleri bal yapıp peteklere doldururla!' ve bize ikram ederler.. Çekirgeler bu balı bedenlerinde bırakırlar.. Yani kendileri birer petektirler..»
«Daha da neler ey Zülkifl!...»
«Niçin böyle düşünüyorsun?.. Çekirgeler- ne ile beslenir?. Tarlalardaki, bağ ve bahçelerdeki en lezzetli ve

gıdalı, kokulu nimetlerle değil mi?.. Demek etleri öylesine şifalı ve lezzetlidir.»
«Bunu ilk defa senden işitiyorum.. Hiç çekirge ye din mi ey Zülkifl?...»
«İhtiyaç duymadım.. Çünkü yurdumuz yemyeşildir.. Lâkin babam Hazreti Eyyûb (A.S.) ile Annem **Rahmet** anlatırlardı.. Güneyde öyle çöller varmış ki yeşilden na-sipsizmişler. Orada yaşıyanlar, çekirge fırtınalarını musibet değil, bereket diye karşılarlarmış.. Tepeler misali toplar ezip toz yaparlarmış ve yerlermiş.. Ayrıca kızar-tırlarmış. Şu olay bile inanmadığın ve teslim olmadığın Allanmam ne kadar haksever ve âdil olduğunu gösterir.. Mülk sahibi insanlara her şey verir, lâkin kör gözlerimiz görmezler.. Faydalanırız o kadar.. Şükr etmeyiz...» ■
Tüccar Vatta, Zülkifl (A.S.) m sözlerinin sonunu dinlememişti.. Aklı başka şeylere gitmişti.
Zülkifl (A.S.)ı bekletmedi, anlattı:
«Ey Zülkifl!. Eğer sözlerin doğruysa, ki akla uygundur, her çekirge bir altındır, onlardan faydalanacağım.»
«Nasıl?...»
«Burada sanırım bir kaç gün mağaradan çıkamayacağız... Çünkü çekirgeler imkân vermeyecekler.. Fakat şu ağızları güneye dönük mağaralar o günler içinde, rüzgâr tesirimle çekirgelerle dolacaklar.. Çoğu da kayalara J çarpıp can verecekler.. Kısacası yalnız şu tepede bir kaç korvanhk çekirge ölüsü kalacak.»
«Muhakkak...»
«Şam'a döner dönmez söylediklerini inceleteceğim.. Eğer aklım yatarsa, kölelerimi buraya getireceğim.. Çekirgeleri dövdürüp çuvallara dolduracağım.. Sonra güneye götürüp çöllerdeki kabilelere satacağım...»
«Aklın rızkını bulması ne kadar doğruymuş».*,
«Bu ticarette umduğum kadar altın kazanırsam sen de payını alacaksın.. Çünkü fikir senindir.. Bana bir kaç yıl çalışıp yüzgörümlüğü biriktirmen gerekmeyecek...»
— 160 —
«İnşaallah!. Allahım ne kadar kullarını düşünür, sıkıntılarını giderici sebepler yaratır!. Ona binlerce şükür.»
Hava iyice çekirge bulutlarından kararmıştı.
Rüzgâr ıslık çalıyordu..
ilk çekirgelerden bazüarı Hazreti Zülkifl (A.S.) ile Tüccar Vatta'mn yüzüne çarptılar.
Tüccar Vatta onlardan bir kaç avuç topladı ve mağaraya girdi.. Mağara bükülüyordu ilerde.. O tarafa geçti ve haber verdi:
«Ey Zülkifl, burada su da var.. Eğer çekirgelerde dediğin lezzeti bulursam **ne** aç **kalacağız ne susuz...»**
Beklemedi, ateş yakıp getirdiği çekirgeleri **kızarttı** ve yedi.. Yutmaya fırsat bulamadan müjdeledi:
«Kazandık ey Zülkifl!.:.»

vm

BAKAR KÖRLER KARANLIĞINDA

Vadiyi ikindi gölgesi sarmıştı.
Vadinin kuzey çıkışında, sağ düzlükte bir adam ayakta duruyordu.
Gelişinde bahçe içinde bir kulübe vardı.
Daha geride de yeşermiş tarlalar.
Evin önünde bir kadm oturuyor. Oynayan çocuklarım kolluyordu.
Bir ara ayakta duran adama seslendi:
«Ey Zülkifl!.. Güneş başına işledi, gel artık.»
Bu kadın Zülkifl (A.S.) m ailesiydi.. Çocuklar da oğullarıyla kızları.
Zülkifl (A.S.), Tüccar Vatta ile uyuştuğu gibi, on yıl önce Şam'a gelmiş ve kızıyla evlenmişti. Yüzgörümlüğü ödememişti.
Çünkü Tüccar Vatta aklına koyduğunu yapmış, çekirge toplayarak kervanlarla güney çöllerine götürmüştü.. Pek ucuz fiyatla sattığı halde, çok kazanmıştı. Sözünde durmuş, Zülkifl (A.S.) in hakkını vermişti.

Hazreti Zülkifl artan parasıyla tarla, bahçe satın almış, görünen küçük evi kurmuştu.
Şimdi sene Hicretten Önce. 1750 (M.Ö. 1128) olduğuna göre, Zülkifl (A.S.) kırk yaşını aşmıştı.
Geçen on yıl içinde normal bir çalışmayla, geçimini tanzim etmiş, fakat bu uğurda asla peygamberlik görevini aksatmamıştı.
Esasen şehrin uygun bir yerinde vazife görebilmek için, Tüccar Vatta'nın pek rahat konaklarını bırakmış, bu sade yere taşınmıştı.. Kulübeye benzeyen ev, tarlalar, bahçe, hep kendi eseriydi.
Ailesinden de memnundu.
Henüz ailesi mümin olmamıştı.
Ona baskı yapmamış, kendi haline bırakmıştı.
Elbet bir gün göğsünün açılacağını umuyordu..
O zamanın şeriatine göre müminler müşriklerle evlenebiliyorlardı.
Hazreti Zülkifl (A.S.) ı en çok uğraştıran bu şehrin gelip geçici karışık halkıydı.
Yerliler pek azdılar.
Mısırdan, Hicaz ve Yemenden, Asya'dan, Anadolu'dan gelen ticaret kervanları burada uzun zaman konaklarlar, mallarını satar, yahut değiştirirlerdi.. Denebilirdi ki. o cağda yeryüzünün en işlek pazarı Şam'dı.
Fakat bu yer, Asurl uların hükmü altında bulunmasına rağmen, çeşitli dinlerin baskısı altındaydı.
Milletler, siyasetlerini yürütmek ve saltanatlarını bu yoldan sağlamlaştırmak için inançlara el uzatmışlardı..
Şam'a İran, Asur, Eti, Yemen ve Mısır pek çok din adamını göndermişti. Bunlar gizli açık hummalı bir faaliyet içindeydiler.. Gelip geçenlerin adetâ yakalarından yapışırlar, zorla putlarına taptırmaya çalışırlardı.. Birbirlerine de etmediklerini bırakmazlardı.
Hazreti Zülkifl (A.S.1 en çok bu din adamlarından bizar olmuştu.. Kendileri perde arkasında kalıyor, satın

aldıkları adamlanyla Hazreti Zülkifl (A.S.)ı rahatsız ederek kaçırmaya çalışıyorlardı.
Henüz Hazreti Zülkifl (A.S.) m bir kişi bile kazandığı yoktu... Fakat yılmıyordu.. On yıl onun için büyük bir zaman değildi.. Belki de hiç kimseyi hidayete erdire-meyişinin sebebi, herkesin gelip geçici olmasmdandı.
Hazreti Zülkifl (A.S.) yine öyle güzel, temiz ve tertipliydi.. Saçlarını ortadan ayırmaya devam ediyor, büsbütün uzatıyordu.
Hep ibadet ediyordu boş zamanlarında. Hep oruç tutuyordu.
Emir-yasakları nefsinde tatbiki büyük önem veriyordu. Peygamber olduğu için elbette bir çok ilâhî sıralar kendisine açıklanmıştı. Bölgesindeki insanların en bilginiydi. Rastladıklarını vahdaniyete çağırırken, ilâhî aşk ilmini öğretirken, onlara nefislerine uymamalarını, çalışmalarım, işten bıkıp yılgınlık getirmemelerini, kendilerine güvenmelerini, zorluklara katlanmalarını, dünya malına tamah etmemelerini tavsiye ediyordu.
Bunlara kul olanların ne îlâhî aşktan nasip alacaklarını, ne de yeryüzünde huzura kavuşacaklarını, söylüyor, hele asla tekamül etmeyeceklerini sözlerine ilâve ediyordu.
Günün münasip zamanlarında evinin önündeki bu yere çıkıyor, bir nur sütunu halinde duruyor ve çağırıyordu yoldan geçenleri. Geliyorlardı. Dinliyorlardı dikkatle..
Sonra kimi ses çıkarmadan gidiyor, kimi para atıyor, kimi sinirlenip susmasını istiyordu. Bazan taşlandığı, kovulduğu da oluyordu.. Bunları yapanlar diğer din adamlarının insanlarıydı.
Hattâ geceleri evine bu din adamları geliyor, kendisiyle tartışıyorlardı.
Hz. Zülkifl (A.S.) daima onları mağlûp ediyordu. Fakat o kadar yüzsüzdüler ki, bağırıp çağırarak ce

haletlerini, dinlerinin sapıklığını gizlemeye çalışıyorlardı.
Hazreti Zülkifl (A.S.) onların bütün taşkınlıklarını uysallıkla karşılıyordu. Gülümsemediği, yumuşak konuşmadığı bir zaman yoktu. Hep sakindi. Hep sabırlıydı.
Halk için diyecek hiçbir şey bulamıyordu.
Âlim geçinen ve hükümdarlarının ihtiraslarına sakallarını kaptırmış bu adamlar böylesine bakar körler karanlığında olurlarsa elbette halkın gözü dahi açılmazdı.
Hazreti Zülkifl (A.S.), on yıl önce Asurlular ile Etiler arasında ceryan eden büyük savaştan beri bir ikincisini görmemişti. Zaten tecrübeliler, daha yirmi sene kadar savaş olmayacağı kanaatindeydiler.
Tabiî bundan kabile kavgaları, küçük hükümdarların dövüşmeleri hariçti.
Hazreti Zülkifl (A.S.) baba yurdu Uts Diyarına da
gitmemişti.
O bereket yatağı yemyeşil ülkeyi paylaşanlar, kıraç bir hale koymuşlardı.. Zaman zaman gelenlerin Şam pazarından erzak almalarını Hazreti Zülkifl (A.S.) hayretle ve ibretle karşılıyordu.
Savaş günlerinde Uts Diyarı halkının öldürüldüğünü duymuştu. Lâkin asi gençlerin ne olduklarından habersizdi.
Acaba sapık düşmanlara yurtlarını teslim etmelerinden yahut onlara sığınmalarından sonra, diledikleri gibi mesut olmuşlar mıydı?.. Nefislerinin baskısı altında düştükleri ve artık kurtulamadıkları sefahat çirkefi sinirlerini tatmin etmiş miydi?..
Elbette hayır. A
Zülkifl (A.S.), ailesinin ikinci kere çağırmasına: «geliyorum...» dedi.
Hakikaten başına ikindi güneşi işlemişti.
Evine dönecekti.
Fakat kısmet olmadı..
Yoldan bir köle kafilesi geçmeye başladı.
Bunlar kendisi yaşlarındaydılar.
Çırıl çıplaktılar...

Esmer değildiler ama, pek yanmışlardı.. Afrikalı sanılırlardı...
Yirmi kadar vardılar.
Hepsinin göğüsleri, sırtları, bacakları kamçı yara-larıyla, yahut ateşle dağlanmaktan oluk oluktu.. Ya yanmış, yahut kan oturmuştu.
Pek zayıftılar.
Kemik ve damarları sayılıyordu.
Gözleri fersizdi ve kurbağa gibi ileriye fırlamışlardı.
Kir ve pislik,4çindeydiler.
Uzayan saç ve sakalları, hele tırnakları aylardan beri temizlik görmemişti.
Bel ve boyunlarından birbirlerine zincirlerle bağlıydılar.. Ticaret malı eşyayı başlarında taşımaktaydılar.
Ağırdı bunlar, ter bedenlerinden akıyordu.
Kimbilir bu malı nereye kadar böyle taşıyacaktılar!.
Her menzilde üçü beşi ölecekti.
Kimin umurundaydı.'...
Deve, at, eşek. öküz bile bu kadar esir değildiler.
Hz. Zülkifl (A.S.) onlardan bir türlü kendisini alamıyordu. Şimdiye kadar başkalarını görmemiş miydi?.. Görmüştü. Lâkin şu anda nedendir bilinmez, kopamıyordu.
Köle kafilesi yüz adım kadar yaklaşınca farketti.. İçlerinde kadınlar da vardı.. Aynı yükleri taşımaya, erkek işini yapmaya mecbur tutulmuşlardı.
İşin en acıklı tarafı, onları idare eden iki kamçılı muhafız, emirlerini bağırıyorlardı avaz avaz:
«Şarkı söyleyin.. Sahibimizin köleleri neşelerini herkese ilân etmeliler.. Dostlar sevinmeli, düşmanlar hasetlerinden çatlamalılar...»
Ne söyleyeceklerdi !...
Düşünecek halde değildiler.
Bunu muhafızlar da biliyorlardı şüphesiz.
Nitekim birisi emir verdi:

«Ateşteki Güzelleri çağırın.*

Kimbilir bu şarkıyı kaçıncı çağırışlarıydı.'.. Kurulmuş makinalar gibi başladılar.. Dillerinden dökülenlerden habersizdiler.. Yahut kanıksamışlardı.

Hora tepesinde
Bir ateş var..
Gündüz güneşi,
Gece yıldızlan gölgeler.
Ölümsüzlüğe hasret çekenler
Ateşten geçerler meçhul ülkelere.
Hora tepesinde
Bir ateş var..
İçinde tükenmez eğlenceler yapılır.
Alevden elbise giyen güzeller
Yorulmak nedir bilmezler.
Hora tepesinde
Bir ateş var..
Beni yaratandır o.
Kıvılcım olup sıçradım toprağa..
Sönmeden yine ona dönmeliyim.
Güzellerin alev alev ağızlan
Açılmış beni bekliyor.

Zülkifl (A.S.), pek müteessir oldu.
İşte şarkılarda bile din propagandası yapılıyordu.
Ateşe tapanların işiydi bu.
Hazer Deniz'i güneyinden gelmişti. Asurlu ve Eti put ■ larını, küçüklü büyüklü ilâhlarını gölgeleyecekti hakikaten.
Şarkı bitmişti.
Kafile de Hazreti Zülkifl (A.S.) in önüne gelmişti.
Arkadan kuvvetli bir ıslık sesi duyuldu., iki muhafız durdular.. Geriye baktılar.
Birisi koşarak geliyor ve bağırıyordu:
«Şehre girmeyin, hele pazara görünmeyin.. Geceyi burada geçireceksiniz...>

Muhafızların canı sıkıldı.
Adam yanlarına gelmişti.. Anlattı:
«Sahibim öyle emir verdi.. Biliyorsunuz bu köleler artık çürüğe çıktı.. Mallan indirdikten sonra satılacaklar.. Bu halleriyle kimse almaz.. Bir gecelik uyku ve istirahat faydalıdır.»
Muhafızlar kabul etmediler:
«Bunlar 40 gün besiye çekilseler tavlanmazlar. En iyisi Oora tepesindeki ateşe atıp tanrımızın gönlünü almaktır.
«Siz hele sahibimizin dediğini yapın.. Yarın satılmazı arsa düşünürüz..»
«Başka çare var mı?... Mallar ne olacak ey kâhya?..*
«Ben şehre buradan taşıtacağım..»
Kâhya şehre doğru yoluna devam etti.. Muhafızlar, kölelerin yükünü yol kenarına indirdiler.. Birisi orada kaldı, diğeri köleleri Hazreti Zülkifl (A.S.) evinin yanı başındaki düzlüğe kadar aldı..
Oturmalarına izin verdi.
Köller oturur oturmaz, uzandılar ve derin bir uykuya daldılar.
Zülkifl (A.S.) yerinden kımıldayamamıştı.
Muhafızlar tekrar buluştular.. Kahya gelinceye kadar sohbete daldılar. Kâhya gecikmedi. Geldi. Getirdiği yeni adamlara mallan yükledi, muhafızların birisini alıp gitti. Diğei'ini sabaha kadar kölelerin başında bırakmıştı.
Kalan muhafız ancak o zaman Hazreti Zülkifl (A.S) la ilgilendi.. Adeta emretti:
«Bu nasıl yolcu Karşılamaktır?.. Bir tas suyun, iki dilim ekmeğin de mi yok?...i
Hazreti Zülkifl (A.S.) «Var..» dedi ve ailesine seslendi.. Muhafız isteklerini tamamladı:
«Şarap da isterim.. Bu yorgunluk başka türlü unutulmaz.>■
«O yok ey kardeşim...»
«Pek garip!...»

Hazreti Zülkifl (A.S.) muhafıza, ailsinin getirdiği

suyu ve yiyeceği verip evine çekildi.
Aklı hep kölelerdeydi.
Bir lokma yiyemedi.. Tesellisini ibadette buldu.. Orucunu bir avuç suyla bozduktan sonra namaza durdu.
Akşam geçmişti.. *"S»
Gökyüzünde yıldızlar kaynaşıyordu.
Hazreti Zülkifl (A.S.) bahçesinde çardaktaydı.. Hâlâ uyuyan kölelere bakıyordu.
Muhafız dıvara kadar geldi. Emir verir gibi konuştu:
«Ben şehre gidiyorum.. Kölelerim nasıl olsa uyanmazlar.. Hepsi sıkı sıkıya bağlıdır.. Anahtarları da bende. Sen yalnız köpeklerine göz kulak ol. Yarın nasıl olsa ya satılacaklar, yahut ateşe atılacaklar.»
Hazreti Zülkifl (A.S.) ne diyecekti!. Kabul etti.
Hiç değilse, muhafız yokken onlara ihtiyaçlarını sağlardı.
Ailesine yiyecek hazırlattı. Beklemeye başladı yine.
Ayrıca düşünüyordu
Şu köleler, doğruydu, müşteri çıkarsa satılacaklar. yahut ateşe atılıp ateş tanrısının gönlü hoş edilecekti.
Acaba kendisi satın alamaz mıydı ?...
Tekrar saydı onları.. Evet, yirmi kişiydiler.
Pek âlâ ailesinin babasından borç alabilirdi.
Başlangıcı halledince, Zülkifl (A.S.) tatlı hayallere daldı. Onları azat ederdi. Müslüman yapmaya çağırırdı. Böylesine cefa çekenler, musibet görenler, elbette gerçeği daha çabuk görecek Allahına koşuşacaklardı. Neşelendi.
Fakat hayalleri ve onlardan duyduğu huzur çabuk geçti. Nihayet ne türlü olursa olsun, kendisine minnettardılar.. Allah'a teslim oluşları böyle bir hava içinde başlayacaktı. İnanmadan hatır için: «Evet. diyebilirlerdi.
Sonra, günler geçip kendilerine geldikleri zaman, nankörlük edip kaçacaklardı.. Çünkü insan zalimdi.. Başta kendi nefsine zulmederdi.. Olaylardan ibretlenip onları inanç medeniyetine yükselmekte basamak yapmaz.
— 168 —
Bakarkör karanlığında uçuruma doğru alçaldıkca alçalırdı.. Halbuki Hazreti Allah (C.C.) insanlığın kendisine doğru yükselmesinde, O'nu arayıp bulmasında, nice nice kolaylıklar gösteriyordu ve gösterecekti!...
Bir köle uyanmıştı. İhtiyacını giderecekti. Kalktı, yürüdü.
Onunla beraber, mecbur kaldılar zincire bağlı oldukları için diğer esirler de uyanıp yürüdüler.
Döndüklerinde aynı yere, oturdular.
Uykuları bölünmüştü ama, ne de olsa üç dört saat dinlenmiştiler...
Hazreti Zülkifl (A.S.) ailesine seslendi.
Birlikte kölelere çorba ve ekmek götürüp dağıttılar.
Bilhassa sıcak çorba, köleleri ansızın diriltti.
Kendilerine bu kadar candan yakınlık gösterenlere, insandan gayrı mahlûklar gözüyle bakıyorlardı. Çekini-yorlardı hâlâ.
Hep öyle görmüşlerdi çünkü.. İnsan, menfaati olmadan hiç bir iyilikte bulunmazdı.. Yaptığı zaman, altında muhakkak bir maksat vardı... Bu karı koca da belki için için plânlar kurmuşlardı. Ne olabilirdi bunlar?...
Kötü düşünüyorlardı köleler. Haklıydılar da...
Dayak, ağır hizmet, ateşe atılma.. Hattâ pişirilip yenmeden başka şey görmemişlerdi.
Yollarda düşü]) kalan arkadaşlarını sahipleri kaç kere, hem de kaç kere, masraftan kaçınmak için onlara yedirmişti!. Sayısını unutmuşlardı.
Az önce sessiz sessiz konuştukları, yahut birlikte şarkı söylemeye mecbur tutuldukları bir arkadaşlarının bedeninden paylarına düşen eti çiğ çiğ yiyerek yollarına devam ettikleri çok olmuştu.
Hazreti Zülkifl (A.S.) henüz onlarla konuşmayı uygun bulmuyordu.. Esasen ne konuşacaktı!..
En iyisi onları kendi hallerine bırakıp daha iyi dinlenmelerini temindi.
— 169 —

Geçip eski yerine oturdu.
Mehtap üzerine düşmüştü...
O haliyle sanki nuru sönmemiş bir göktaşı gibiydi.
Işıl ışü yanıyordu.
Kölelerden birisi dikkatle Hazreti Zülkifl (A.S.) ı inceledi, sanki göz hapsine aldı.. Hazreti Zülkifl (A.S.) bu ısrarlı bakışlardan tedirgin oldu.. Sırtını verdi.
Fakat esirin söylediklerini işitti:
«Bu odur...»
Yanındaki sordu:
«Kim?...»
«Bulamadın mı?.. Böylesine temiz, güzel, pnü pırıl yanan, saçlarım ortadan ayırıp uzatan kimdir?...»
«Bilmem...»
«Pek unutkansın...»
«Ben dünden bile habersizim...»
«Pek uzağa değil, on yıl öncesine git.. Hani bir Uts Diyarı vardı... Yemyeşildi taşı kayası., Bereket kaynaşırdı.. İnsanları doğuş paklığmdaydılar.. Peygamberleri Hazreti Eyyûb (A.S.) m şeriatiyle amel ede ede kir, sapıklık tutmazlardı.. Bunlar analarımız, babalarımız, kardeşlerimiz, komşularımızdı.. Köle yoktu aralarında. Ateşe, taşa, oduna tapmazlardı.. Bütün bu âlemleri yaratan bir Allah'a teslim olmuşlardı.. Sonra...*
«Sus!...>
«Nasıl susabilirim!. Sonra bizler bu saadetin kıymetini bilememiştik.. Bir maceraya atılmıştık...?
Dinleyen esirlerin başkaları da bağırdılar:
«Sus!.. Sus !...>-
<■ Hayır, susmayacağım.. Biliyorum, sizler de benim gibi. yalnız uykularınızda değil, günümüzün her anında için için o hatıraları yaşadınız.. Artık ele geçmesi muhal o-l;:n hatıraları. Sarsıliyoı. ağlıyordunuz. Neye yarar!...; Yalvarıyorlardı: «Ne olursun süs!. .
—. 170 —
Konuşan köle sustu ama, bu pek az sürdü. Bu sefer ilhamlandı onların işitebilecekleri kadar yüksek sesle:
Hiçbir nimetine
Hasret değilim o günlerin..
Havasının, suyunun, renginin
Sılası genzimi yakmıyor
Keskin keskin,.
Esintilerde çocukluğumun
Kokusu yok..
Olsa da dermanımı,
Şifasını buluyorum.
Beni hıçkırıklara boğan,
Hasret vadilerinde bastıran
Başka hatıralardır..
Gündüz aydınlığıyla seyrederim hepsini,
Gözlerim kapalı olsa da.
Küfr girmeyen çatılar altında,
Yahut kırda.
Yanyana dizilen insanların
Allaha kucak açmaları,
Huzurunda toprağa kapanmaları..
Oh, seyrine kim dayanır.*
Bir çiçektim kulluk ağacının dalında.
Hamdım.. Pişmeden, olgunlaşmadan,
Meyva adım kazanmadan,
Dıştan değil,
içimdeki nefs jırtmalanyla
Koptmn. yere yıkıldım..

Hâlâ doğrulamadım..
Yine bağıranlar oldu ağlarlarken:
«Sus delireceğiz...»
Hz. Zülkifl ve ailesi de ağlıyordu sessiz sessiz.

J

Susmak imkân dışıydı.
Daha yüksek sesle konuştu o köle:
«Öyle değil mi, gençtik.. Nefsimiz bizi sapıklığa uçurdu. Kendimizden üstün kudret tanımadık.. Büyüklerimizi saymadık.. Onlardan yüksek gördük kendimizi.. Gittiğimiz yâd ellerde uzatılan şarap taslarını kapıştık.. Kumar meclislerinde, sefahat âlemlerinde zenginliğimizi bitirdik.. Mal zenginüği hiç kaldı.. Ruhumuzdaki inanç zenginliğini harcadık.. Öyle ki tırnaklarımızla kazıdık artıklarını. Düşmanlarımızla işbirliği yapıp yurdumuzu ve içindeki büyüklerimizi sattık. Ama işte şu adam, evet odur o. Zülkifl, bize az mı vaaz etmişti!.. Hattâ bugünkü hayatımızı haber vermişti.. Şam pazarında köleyken karşılaşacağımızı söylemişti'.. Aynen oldu bunlar.. Hanginiz, ne yüzle kendinizi ona tanıtabilirsiniz?...»
Yolda bir gürültü oldu.
Muhafız geliyordu.. Esirler uzandılar tekrar yere.
Zülkifl (A.S.) da içeriye çekildi ailesiyle
Muhafız sarhoştu.. O haliyle geldi, köleleri saydı ve az ilerilerinde sızdı kaldı.
Sabahleyin, Hazreti Zülkifl (A.S.) uyanıp bahçeye çıktığı zaman, köleler ve muhafız hâlâ uyuyorlardı.
Çok geçmedi, kahyaları göründü.
Hazreti Zülkifl (A.S.) onu "yanına buyuretti ve ağırladı.
Bir ara sordu:
«Köleleri ne yapacaksın ey sahip ?...>-
«Emir aldım, satacağım.. Fakat hiç ümidim yok. Kim cesetlere para verir?...»
«Ben vereceğim,..)
«Hayır, bu alış verişte aldanırsın.. Bırak götürüp
tapmaktaki ateşe atavım.. Ateşteki güzeller daha da gü-
zolleşsınler..>-
«■Gönül rızasıyla istiyorum... >
«Anladım.. Peki. Onları alıp sen kurban edeceksin
— 172 —-
o halde...>
Hazreti Zülkifl (A.S.) kahyayla şehre indi. Kayınpederini bulup ondan borç aldı ve kahyaya verdi.
Tekrar döndüler.. Muhafızı uyandırdılar.
Kâhya, muhafızdan kölelerin zincirlerinin anahtarlarını alıp Zülkifl (A.S.) ft uzattı, muhaf izm kulağına eğildi:
«Haydi buradan uzaklaşalım, belki bu adam cayar.»
«Doğrudur.. Aynı şeyi düşünüyorum.»
Kaçarcasına gittiler...
**
Aradan beş sene daha geçti..
Yine bir sabah Hazreti Zülkifl (A.S.) bahçede oturuyordu.
Kulübemsi evi gibi gerilerde otuza yakın ev, bağ ve bahçe vardı.. Sanki ormandı toprağı.
O kadar bereketlenmişti.
Daha gerilerde de bir çok ağülar.
Kadınlar süt sağıyorlardı.. Erkekler hayvanları tımar ediyorlardı. Pazara götürülecek meyva, ürün ve sebzeler küfelere doldurulmuştu.
Hazreti Zülkifl (A.S.) dayanamadı, kollarım yukarı kaldırıp dua etti:
«Allahım sana şükran!.. Yardımın olmasaydı bu ümmeti nasıl kazanırdım. Üzerimizden merhamet, nimet, şefkatini eksik etme! Kullarını nurunda tut. Onları artır.»
Kimdi bu ümmet?...
Kim olacaktı!.. Beş yıl önceki bir deri bir kemik köleler ve sonra kazanılan bir o kadarı daha.
Hz.ti Zülkifl (A.S.) köleleri satın alınca hepsini azat etmişti. Kendilerine toprak vermiş, iş bulmuştu. İsteyenin gitmesini söylemişti ama, hiçbirisi ayrılmamışlardı..
Hazreti Zülkifl (A.S.) onlara, bir zaman Uts Diyarının asi gençleri olduklarını da hatuiatmamıştı. İsrarları karşısında ancak: «Allah affedicidir.. Artık işlediğiniz günahlarınız silindi.. Bol bol sevab işlemeye bakın.> demişti. __ 173 —

O günden beri teki bile sapıtmamıştı.
Erkekler aralarındaki kadmJarla evlenmiştiler.
Sonraki günlerde, yine Uts Dij'arı'nın bahtsız gençlerinden başka bir gurup köleler de onlara katılmışlardı.
Hazreti Zülkifl (A.S.) in ailesi de mümindi artık.
Bu Allah yolunda giden küçük ümmet, Şam'da büyük ün yapmıştı...
Doğrulukları, tokgözlülükleri, emanete ihanet etmeyişleri, gelip geçen kervan sahiplerinin gözlerinden kaçmamıştı.
Gün olur mallarını onlara emanet ederlerdi.
Alış verişte aracı yaparlar ve paylarını verirlerdi.
Hazreti Zülkifl (A.S.) mesuttu..
Öyle bir ruh haleti içinde bahçesinde oturuyordu şu anda.
Fakat arkasını verdiği şehirde kaderiyle ojmamaya hazırlananlar vardı..
Geceden beri konuşurlardı.
Bir türlü karara varamamışlardı.
Bunlar, şehrin zorbalarıydılar...
Gelip geçen kervanları yerleştirip, mallarına alıcı bulan aracılardı.
Hasreti Zülkifl (A.S.) m ümmetinin tutumu onları ekmeğinden etmişti.
Ayrıca bu ümmetin topraklan, sürüleri pek bereketliydi.
Bunu halk, sapıklar, Hazreti Zülkifl (A.S.) m sihirbazlığına veriyorlardı.
Daha susarlarsa, ortadan büsbütün silineceklerini biliyorlardı.
İşte bu zorba aracılar hiç değilse Hazreti Zülkifl ' (A.S.) m Şam'dan kovulmasını istiyorlardı.
Lâkin Asurlu şehir kumandanının kabul etmeyeceğini biliyorlardı.
Geceden beri tartıştıkları, karar alamadıkları bunlardı. — 174 —
Nihayet çeşitli dinlerin ileri gelen kahinlerine rüşvet verip bu işi halletmeyi aklettiler.
Ne de olsa kahinler onlardan daha sözü geçerli kimselerdi...
Koştular kahinlere...
Kahinler demek böyle bir müracaatı bekleşiyorlar-dı. Hepsi birden şehir kumandanı Asurlu subayın karşısına dizildiler.
Yalan mı yoktu?...
Bire bin katıp Hazreti Zülkifl (A.S.) m tutar tarafını bırakmadılar.
Sihirbazdı o...
Putlanndan hiçbirisine tapmıyordu.
Köleleri satın alıp azat ediyordu...
Gizli niyetliydi.. Adamları çoğalınca hükümdarlığını ilân edecekti.. Çünkü babası ve ağabeysi hükümdardı.. Bunun tadını almıştı.
Kuzeydeki düşmanlara casusluk yapıyordu.
Daha da neler nelerî...
Asurlu şehir kumandanı kahinleri tutmak zorundaydı yerinde kalmak için..
Fakat karan kendi kendine veremezdi.
Her ne kadar Şam Asurlu hakimiyeti altındaysa da komşu devletlerle yapılan anlaşmalara göre açık şehirdi. Serbestti. Böyle olmasa tüccarlann emniyeti kalmazdı.. Alış veriş dururdu.
Bu bakımdan Şam'da Asurlulann, Mısırülarm, Ye-men'in, Etilerin, İranlıların elçileri vardı.. Ortak işler hakkında başbaşa verir, karar alırlardı.
Asurlu Kumandan bu elçilere, kahinlerin anlattıklarını daha da büyüterek söyledi.
Elçiler pek düşünmediler.. Hazreti Zülkifl (A.S.) m tutumu onların da kazançlarına tesir etmişti.
Kovulmasını uygun buldular.
Daha o sabah beklemediler.. Hazreti Zülkifl (A.S.)ı — 175 —

çağırdılar.. Şam'dan çekilip gitmesini istediler.. Dilerse ümmetini bırakabilecekti.
Hazreti Zülkifl (A.S.) onlara uzun uzun vaaz ve nasihatlerde bulundu.. Yaşı henüz kırk beşti ama, bu taş yüreklilere bile sözlerini dinletebiliyordu.
Hiç bir öğüdü kâr etmedi.
Nihayet dayanamadı.. Belki vahy almıştı, yahut ilhamıydı.. Haber verdi:
«Allanın bir peygamberini yurdundan kovmak en büyük suçtur. Cezasız kalamaz. Bu ceza nasıl olur diye düşünmeyin. Size söyleyebilirim. Benimle birlikte, Şam şehri duracaktır.. Çünkü artık kervanlar işlemeyecektir. Ben ve adamlarım iyi, doğru emin insanlardık. Kervan sahipleri yaptığınızı haber alınca kendilerine başka bir pazar arayacaklardır.. Yahut öyle musibetler olacaktır ki, günlerce ufukları gözleseniz de hiçbir kervan göremeyeceksiniz.»
Kumandan ve elçiler bu sözlere katıla katıla güldüler.
Hazreti Zülkifl (A.S.) «Peki, gideceğim..» diyerek ayrıldı...
Niyeti ümmetini de beraberinde götürmekti.
Fakat yurduna dönünce, o bereket yatağı yeşili soymaya gönlü elvermedi.
Belki de Vahy almıştı.
Ümmeti gideceğini öğrenince peşine takılmak, onu korunak arzusunu gösterdiler.
Hazreti Zülkifl (A.S.) İsrar etti:
«Gidişim sürekli değildir.. Ailem ve çocuklarımı bile bırakıyorum.. Bilirsiniz ki peygamberler de insandır ve kuldurlar.. Öleceklerdir.. Beni ölmüş kabul edin.. O zaman ne yaparsanız onu yapın. Belki bu Allahın sizi bir imtihanıdır. Başınızda peygamberiniz olmazsa müminlikte devam mı edeceksiniz, yoksa sapıtacak mısınız?.. Şeriatı biliyorsunuz.. Sanırım ben gittikten sonra, sizlere baskı yapılacaktır. Her şeyinizi feda edebilirsiniz ama, imanı-
nızı asla. Gençliğinizde yaptıklarınızı ve nasıl daha yer-yüzündeyken cezalandığınızı -unutmayın... Bir dağ sivrisine çıkış pek zordur ama, iniş için ayağın sürçmesi yeter.. Sapıklık yarlarından yuvarlana yuvarîana parçalanırsınız.. Birbirinize kenetlenin.. Size başkan tayin etmiyorum.. Aranızdan seçin.. Allahım takdir buyurmuşsa belki yakında, belki yıllar sonra dönerim.. Yahut gelmem. Allahın göğüslerinizde en güzel goncalar halinde açan nurunu siz tutuşturmakta ve yaymakta, insanları kurtarmada devam edeceksiniz...»
Sordular:
«Biz de kovulursak ?...»
«Allahın mülkü pek geniştir.. Nimeti her yerde vardır., îş çalışıp elde etmekte...»
«Sen ne tarafa gitmeyi düşünüyorsun?...»
«Henüz kararsızım.. Çünkü artık peygamber olduğum için bunu ancak Hazreti Allah buyurur..»
«Bilsek de yolunu hep o taraftan gözlesek!... >
Hazreti Zülkifl (A.S.) ihtiyarsız bir hareketle güney ufuklarına baktı.
Müminler sevindüer.
Bazıları bilgiçlik tasladı:
«Bulduk ey peygamberimiz!.. Sen bize anlattığın ve daima hasretim' duyduğun KABE'YE DOĞRU gideceksin.. Allahın ilk evine.»
Doğruydu, o anda Hazreti Zülkifl (A.S.) tıpkısını arzuluyordu.
Fakat yine isteği olmadı.
Cebrail (A.S.) gelip haber verdi:
«Ey Zülkifl!.. Deniz yakınlarından kuzeye çık.. Sonra nehirler boyunca yüksel.. Seyahatte çok iüm vardır.. Akıl ve bakış aydınlanır.. Bereketlenir...1
«Peygamberliğime devam edecek miyim?...»
«Evet...»
Hazreti Zülkifl (A.S.) artık duramadı.

Ümmetine veda etti.
Ailesinin babasına gidip durumunu söyledi.
Kayınpederi ona yol gösterdi:
«Ey oğlum!. Vaz geç şu peygamberlik iddiasından.. Herkes gibi putlara tap.. Niçin rahatını bozuyorsun?.. Değer mi ?...»
Hazreti Zülkifl (A.S.) üzüldü.
«Sana Allahımdan kısa zamanda hidayet dilerim..» diyerek ayrıldı.
Şam'ın kuzey tepelerinin sonuncusuna vardığı zaman güneş batıya düşmüştü.. Şehri alev alev yakar gibiydi. Parlamayan hiçbir şey yoktu.
Bu nur içinde insanlar siyah karıncalar gibi sapıklıkta kaynaşıyorlardı.
Yalnız kendi ümmeti müstesnaydı.
Fakat ne kadar azdılar öyle!...
Hazreti Zülkifl (A.S.) a, o zehirli siyah karıncaların, bir avuç mümine doğru sürü sürü jürüdükleri vehmi geldi.. Tekrar tekrar gözlerini sildi ve Allanma yalvardı:
«Ey Allahım!... Mümin kullarım bir ikinci defa şu sapıkların pençesine teslim etme.. Bana tekrar onlarla buluşmayı nasip buyur...»
O kadar!...
Asasına geçirdiği dağarcığını düğümledi...
Tekrar yürüdü.
Az sonra tepenin düzlüğü bitmişti.. İniyordu.
Arkasına baktı, geçtiği kayalardan başka şey göremedi.

IX

GUKBETTE DEĞİLDİ

Hazreti Zülkifl (A.S.) bir yılı aşkın zamandan beri yollardaydı...
Önce Akdeniz sahiline kadar gitmiş, oradan kuzeye — 178 —
çıkmıştı.. Şimdi Eriha vâdisi'nden gidiyordu. Bölgesi ormanlık ve meyvalıktı.
Hazreti Allah (C.C.) bu bölgeye rızkını bol vermişti.
Lâkin insanlar kadir kıymet bilmiyorlar, bunları yaratan hakkında düşünmüyor, bilhassa anlatanları dinle-miyorlardı.
Hazreti "Zülkifl (A.S.) rastladığı her insanı, kabileyi cesaretle vahdaniyetteki aydınlığa çağırıyordu.
Aldığı sonuç hiçti.
Alaya almıyordu, deli gözüyle bakılıyordu, kovuluyor, ölümle tehdit ediliyordu.
Buna rağmen sabrediyor, azim ve sebatım eksiltmiyordu.
Nihayet o da bir insandı.
Bazan evini, çocuklarını, müminleri hatırlıyor, sıla-lamyordu.
Gurbette miydi?...
Çabuk toparlanıyor, bunu kabul etmiyordu.
Hayır, gurbette değildi.
Bir insan Allahım, o tek yaratanını, bedenin her zer-resiyle duyar, severse, havasında muhabbetini bulursa koruyuculuğunda yaşarsa nasıl gurbette sanırdı kendisini!..
Hele devamlı oruç ve ibadetini aksatmama!...
Yine birgün, akşama doğru mola vermiş, bulunduğu tepe eteğinde görünen bir köyde geceyi geçirmeyi düşünmüştü.
Etraf m a bakıyor, Hazreti Allahın insan kullarına ram ettiği güzelliklere doyamıyordu.
Solundaki kaya gerisinden bir öksürük duydu.
Baktı, sahibini göremedi.
Öksürük kesilince, kızgın bir ses söylendi:
«Yeryüzündeki en cimri topluluğa ne vardı uğrayacak?. Hele çabuk uyandım da canımı kurtardım.»
Sonra çıldırmış gibi kahkahalar savurdu.
Peşinden de hislerini döktü:
— 179 —

İnsan değil bunlar,
Bir çeşit canavar..
Kendimi Nü Nehrinin
Başlangıcında sandım..
Orada balıklar vardı cüce cüce.
Elini suya sokunca
İkinci nefese yetişemeden
Bir kemik parçası kalırdı parmakların.
öylesine sıyvrırlardı etini.
İşte buranın insanları
O balıklardan da beter.
Nerdeyse canları acımasa
Kendilerini kemirecekler
Malları eksilmesin diye.
Daha da neler!...
Yurduma dönünce anlatsam.
İnanmazlar..
Sapıttığıma verirler..
Yaka paça tutup
Ateş tanrısının önüne götürür.
Dilimi dağlarlar.
Zülkifl (A.S.) ilgilendi bu sözlerle.
Ayağa kalkıp kayanın arkasına gitti.
Orada yaşıdı bir adam Kuzeye doğru oturmuş başka şeyler de söylemeye hazırlanıyordu.
Fakat Zülkifl (A.S.)ı baş ucunda bulunca durdu, baktı ve yine ikinci bir kahkaha savurdu.
Durulunca sordu:
«Ey yolcu, sanırını benim yaptığım hatayı işlemek
üzeresin.. Sakın kuzeye çıkıldıkça karşılaştığın güzellik-
, lerin, nimet ve bereketin büyüsüne kapılma. Mahvolursun.»
«Pek yılgınsın.. Kurtuluşunu tebrik ederim.»
«Kendini de tebrik et.. Çünkü bana rastladın.. Adın nedir?...»

«Bişr... Fakat lakabım Zülkıfl'dır.. Lâkabım tutulmuştur.»
«Benimki de Sahha'dır.. Lut Gölü köylerindenim.»
«Ben, Şam yakınlarından Besniye Köyünde doğdum..»
«İyi.. Kuzeye ne maksatla gidiyorsun?...»
«Emir aldım...»
«Ben meraklı değilim. Sana emrin çeşidim sormayacağım. Fakat kim emir vermişse, senden bıkmış ve ölümünü arzulamış olacak.»
« Yanılıyorsun...»
«Canını alırlarken bana hak verirsin.. Her neyse ey Zülkifl. Ben deniz boyunca, içerden Körfez ucuna kadar kuzeye gittim ve döndüm.. Tam üç ay sürdü bu... Şişman bir adamdım.. Şimdiki halime bakıp aldanma.. Aç kalan bir insan ne yapar?.. Kendi kendini yer.»
«Çok garip şeyler konuşuyorsun..»
«Daha da konuşacağım.. Şu aşağıdaki köyü görüyor musun? Oradan başlar ta körfez ucuna kadar gider bura halkının cimriliği, aç gözlülüğü, mal biriktirme huyu, faizciUği, ticarette hilesi, yalanlarının çeşidi.»
Hazreti Zülkifl (A.S.)m yüzü karıştı: «Bunlar pek fena şeyler..» dedi.. <d3ir şey yapıp kurtarmak lâzım., içlerinde iyi insanlar yok mu? Doğru yolu göstermiyorlar mı?»
«Rastlamadım...»
Zülkifl (A.S.) duramadı. Bir ilham onu bu çığrmdan çıkmış insanları kurtarmaya zorluyordu.. Belki vahydi.. Yahut temiz vicdanın sesiydi.
«Ben gidiyorum ey Sahha» dedi.. «Karanlık basmadan köyde olmalıyım...»
«Bir kuyuya iniyorsun.. Çıkması muhaldir.»
«Dönemem...»

Zülkifl (A.S.) yürüdü.
Sahha arkasından üçüncü bir kahkaha savurdu.
Pek acı, diken gibiydi bu kahkaha...
.**

Zülkifl (A.S.), Sahha'nın anlattığı olaylardan **çok** daha fazlasını gördü kuzeye doğru yaptığı seyahati esnasında.. Besniye Köyü'nün asî gençlerinin yurtlarını kaptırmalarından, Şam halkının tutumlarından beterdi bunlar.
İnsan meğer Iblis'e kul olunca neler yapmaya **kadar** gidebiliyordu!...
Küfre sapmasını ve o yolda kalmasını sağlamayan pek yüz kızartıcı, asla insanlıkla bağdaşmayan şeylerdi bunlar.
Yalnız nefsini düşünme ve mal biriktirme uğrunda akla durgunluk veren buluşlara gitmeydi hepsi.
Hazreti Zülkifl (A.S.) daha Sahha'dan ayrılıp, tepe aşağısmdaki koy sınırına inince, nöbetçiler tarafından çevrilmişti.. Ona köylerinin havasını teneffüs ettiğini söyleyerek, karşılığında para istemişlerdi.. Vermeyince, borcunu ödeyene kadar çalışması gerektiğini bildirmişlerdi.. Pek garip bir borçlanmaydı bu.. Hattâ Zülkifl (A.S.) şaka ediyorlar sanmıştı.
Fakat gerçek olduğunu anlayınca, susmuştu.
Onu kabile başkanın karşısına çıkardıkları zaman, ikinci bir sürprizle de karşılaşmıştı.
Nöbetçiler, başkana: «Yolumuzu da eskitti.. Bir hafta çalışırsa ancak üzerinde yürüyerek eskittiği yolun borcunu öder.» demişlerdi. Kabile başkanı bu akla durgunluk veren sözlere bir yenisini ilâve etmişti: «Seni dinleyerek samanımı israf ettim.. Bunun da borcu üç gün çalışmadır.» emrini vermişti.
Böylece daha kabileye girişinin ilk saatinde on günlük köle olmuştu. Fakat nefessiz yahut yürümeden, konuşmadan, yaşanmazdı ki.. Demek ömrü boyunca kabileye köleydi.
Bir de bunun yeme içmesi, giyinmesi vardı.. Uyuyacak bir yer isterdi.
Hazreti Zülkifl (A.S. ı kabile başkanına hemen orada çok uyarıcı vaazlarda bulunmuştu. Lâkin kim dinlerdi!.. Zülkifl ıA.S.) i ali}) kabilenin ortak işlerinde ça-

lışan köleler arasına katmışlardı.
Hazreti Zülkifl (A.S.) Kabilede geçirdiği günler içinde bilmeyerek oradan geçen kervanların başlarına gelenlere de şahit olmuştu.. Onlarla kabile başkanı ma) alış verişinde bulunuyor, lâkin bir çok bölgesine giriş masrafları çıkararak hem malını bedava alıyor, hayvanlarından ediyor, hem de köle yapıyordu. Bütün bunlar haydutluğun, hırsızlığın, dolandırıcılığın, çalıp çırpmanın sözde meşrulaştırılmış usulleriydiler.
Yalnız yabancılara değil, birbirlerine de aynı şekilde davranıyorlardı. Hattâ taptıkları putlarını bile kandırıyorlardı.. Kurbanları canlılar değildi.. Önce onlarla doyuyorlar, sonra kemiklerini götürüp takdim ediyorlardı.
Hazreti Zülkifl (A.S.) birlikte işe gittiği kölelerle dost olmuş ve onları vaazlarıyla kazanmıştı. Hemen hemen hepsi Müslümanlığı kabul etmişlerdi.. Hazreti Zülkifl (A.S.) kölelerle bu çığrından çıkmış kabileyi elde etmeyi tasarladığı günlerde, ona köleler öldürüleceğini haber etmişler ve canları bahasına Zülkifl (A.S.) m zincirlerini keserek kaçmasını sağlamışlardı.
Hazreti Zülkifl (A.S.) korkunç günler geçirdiği kabileden sonra, yine yılmamış kuzeye doğru seyahatine devam etmişti.
Şimdiki Antakya şehrine kadar gitmiş ye şehre girmişti.
Gerek şehir, gerekse yakınları, kaçıp kurtulduğu kabileden beterdiler.
Yalnız bağ ve bahçelere değil, kırlara, dağlara nöbetçiler dizmişlerdi.. Toprağın, taşın, kayanın, bir yaban oıun çalınmasını istemiyorlardı.
Bahçelerde her meyva ağacını bir nöbetçi bekliyordu. Mevvalar sayılıydı.. Uçan kuşun gagalamasına bile fırsat bırakmıyorlardı.. Kimse kimseye yardımda bulunmuyordu.. Borç bile vermiyordu. Fazla bir zeytin yedi diye babanın oğlunu döverek, gözünü çıkardığına şahit

olmuştu Hazreti Züikifl (A.S.).. Her şahsın gizli kuyuları vardı. Ne kazanırsa oraya gömüyordu.. Bu gömüş de ebedî oluyordu. Kabilelerle, köylerde şehirde, hemen hemen herkes akşamla birlikte ortadan kayboluyor, hazinesinin bulunduğu yere giderek saatlerce parasını sayıyordu. Düğüm üstüne düğüm atıyordu. Hazinelerinden bir şey harcamamak için birbirlerine borçlanıyorlar, faizleri ödeyemeyerek, köleliğe razı oluyorlardı. Bir anne yahut babanın oğluna hizmet ettiği olağan şeylerdi.
Hazreti Züikifl (A.S.) onlara da çok vaazlarda bulunmuştu, istifçiliğin zararlarını anlatmıştı.. Çalışmayan, hele hayrda kullanılmayan hiçbir şeyin kıymeti olmayacağını söylemişti ama kim dinlerdi.'
Bazan hastalananlar olmuştu.. Can çekişirken bile yapılan bütün ısrarlara rağmen hazinesini nereye gömdüğünü söylememişti. Dedi kodu almış yürümüştü.
Hayalleri genişti. Çabucak çekiştirilecek konuyu buluyorlardı. Gururları dayanılır gibi değildi..Hele hasetleri.
Hazreti Züikifl (A.S.) birbirine baka baka, gözünü açtığı anda aynı şeyleri göre göre zehirlenen, çığırlarından çıkan bu insanlara öyle bir yaratık gözüyle bakmıyordu.. İğrenmediği zaman yoktu. Fakat vaaz etmekten, cesaretle peygamber olduğunu söylemekten çekinmiyordu.. Allaha teslim olmalarını istedikçe, kulluklarını hatırlattıkça daha ağır işlere verilerek işkence ediliyordu.
Nihayet bir buçuk yıllık gayretlerinin boş gittiğini görerek, canını kurtarmaya çalışmış, yine kölelerin feda-kârhğıyla kaçmıştı.
Şimdi bahara çıkılmıştı.
Şam'dan kaçışının altıncı baharına.
Hazreti Züikifl (A.S.) elli yaş; çevresindeydi.
— 184 —
Doğuya doğru gitmişti..
Yolu boyunca bu zengin Akdeniz bölgesinden çekildikçe, fakirleşen topraklara girdikçe, huzurunu buluyordu.
Neydi o yemyeşil, bereket hazinesi toprakların durumu?. Hâlâ gördüklerinin tesiri altodaydı. Sanki gerçeği değil, rüya yaşamıştı.
Yine bir sabah sığındığı mağaradan çıkmış, geride bıraktığı sahile dönmüştü.
Düşünüyordu.
Evet neydi oradaki hayat!...
İnsanlar böylesine mi maddeci olacaklardı!...
Hazreti Nuh (A.S.) m torunlarından Rum'dan üre-yen bu kavm pek çığrından çıkmıştı.. Ne zaman ve ne türlü Allahın gazabı başlarına yağacak ve uyanmalarını sağlayacaktı!...
Hazreti Züikifl (A.S.) düşünürken aklına bir şey daha geldi.. Ayrıldığı ülkede her şey insanlara dargındı. Ağaçlar[1], tarlalar, ormanlar, sürüler ve benzerleri.
Evet, bir akla hayale sığdırılamayan zenginlik yarışı vardı ama, o zenginlik hayra harcanmadığı için, insanlar pejmürde, sefil ve yoksuldular.
Nitekim Hazreti Züikifl (A.S.) oradayken bir akşam Üstü, kölelerin topluca mırıldandıkları şarkıda bu gerçeği dinlemişti.
O şarkı şimdi de başında geziniyordu aynı acılıkla:
Topraktan fışkırmayan yok.. Bir gecede yeşil boylanıyor, Ağülar taştyamıyor sürüleri. Ama nedir bu donukluk.. Resim güzelliği niçinf..*
Bereketin kası çatık.. Kırgın bakıyor uzanan ellere. İmkân bulsa tekrar toprağa karışacak. Hislendiği, içlendiği bir sey var. — 185 —
9

I

Kızarıyor, utanıyor.

Hangi emeği ödenmeyen kazanç. Yorgunluğu unutulan servet, Göze diken gibi batmaz!.. Rahmet yerini gözyaşı, ahnteri Döküldü sıcak sıcak..

Elbette karşılığında alınacak, Putlar hissizliğinde, Hareketsizliğinde olacaktt. Dışa gülemeyecek, İçin için kan ağlayacaktı.

Hazreti Zülkifl (A.S.) daha fazla bakamadı o ülkeye, başını çevirdi.. Düşündü.. Nereye gidecekti?.. Tekrar Samı özlemişti. Belki de orada ailesi, çocukları olduğu içindi.. Yahut müminleri özlemişti...

Fakat dönüş için bir vahy almamıştı.

Korkuyordu gitmekten de.

Şam kumandanının onu tekrar uzaklaştıracağından değildi bu korku.. Müminlerin sapıtmış olmaları ihtimalindendi.

Fakat buna rağmen yine doğuya yürüdü o sabah.

(Şimdiki Antakya bölgesi halkının yukarda anlatılan akla durgunluk veren hayatlarına ait olaylara Hazreti Musa bahsinde, Kur'an'ı Kerîm âyeflemh tekrar temas edilecek ve böylece insanların ibretlenmesi sağlanacaktır.)

İkindi üzeri bir tepeler silsilesini tırmandı.

Gerisi büyük bir ırmaktı.. Fırat nehri'ydi bu.

Hazreti Zülkifl (A.S.) tepelerin pek kayalık ve delik deşik olduğunu gördü.. En küçük bir hareket olmamasına rağmen, havaya is karışmıştı.. Şerlerde ayak izleri vardı.. Sürülerin dışkılarına raslıyordu.. Bazı çalılar kesilmişti.. Daha da bunlara benzer bir çok işaretler...

Hazreti Zülkifl tepede bir kaç gün oyalandı.

Aradı, bulamadı kimseyi..

— LSG —

'

Halbuki burada hiç değilse bir kabile kadar insanın yaşadığına inanmıştı..

Son günün öğlesinde, hiç beklemediği halde, yanından geçtiği kaya gerisinden iki çıplak adam çıktı, onu yakaladılar ve bir deliğe doğru çektiler..

Yeraltında merdivenlerden indirdiler.

Koridorlardan geçirdiler.

Nihayet geniş bir odaya soktular.

Orada yaşlı bir adam vardı.. Çıplaktı diğerleri gibi. Yanında mızraklı muhafızları bekieşiyorlardı.

Karşısında on kadar insan oturmuştu.

Hazreti Zülkifli (A.S.) ı yakalayanlardan birisi haber verdi:

«Ey sahibimiz!.. Bu adam dört günden beri tepedeydi.. Hep gezindi durdu.. Yoluna gitmedi.. Anladık ki varlığımızı haber almış.. Tutup getirdik..»

Ne başkanın ne de Zülkifl (A.S.) m konuşmasına fırsat kalmadan, oturanlardan birisi bağırdı:

<Ey sahibimiz.'. Bu zat sana yıllar öncesi haber verdiğim Bişr (Zülkifl) dir.. Uts Diyarında peygamberliğini ilân eden Eyyûb (AS.) m oğlu.. Putlarımız bizi nasıl seviyorlar ki aradığımızı ayağımıza getirdiler..>■

Başkan derhal değişti.

Odada kimler varsa helisini dışarı çıkarttı ve Hazreti zülkifl (A.S.) ile yalnız kaldı.

Ondan hikayesini dinledi.

Zülkifl (A.S.) hiçbir şey saklamadan, başından geçenleri anlattı..

Başkan da ona kabilesini tanıttı.

Buna göre, kabile yeryüzünde yaşayan insanlardan bıkmışlardı.. Hele savaşlardan, cinayetlerden.. Bu yüzden yerin altına çekilmişlerdi.. Bu tepe ve yanındakinir. içi bir kaç köy büyüklüğündeydi.

Nehre gizli yol açmışlar su temin ediyorlardı.

Kadınlar ve erkekler, çilelinden gelen sanatlarda ça-

lışıyor ve götürüp dışarda satıyorlardı.. Karşılığında hem kendilerine, hem hayvanlarına yiyecek getiriyorlardı.
Henüz varlıklarını haber alan pek kimse yoktu.
Büyük bir baskına uğramamışlardı.
Yakaladıkları kimseler hayatlarını benimseyip, yanlarında kalmışlardı.
Zülkifl (A.S.) onların hayatını kabul etmedi: «Fakat ölmeden mezara girmek doğru değildir.» dedi..
«Canınız bahasına da olsa yeryüzünün ve gökyüzünün her türlü nimetlerinden faydalanmalısınız.. Bu hortlak hayatı insana yakışmaz..»
Başkan, Hazreti Zülkifl (A.S.) ı inandırmak, yaşayışlarını benimsetmek için, ona kabilesini gezdirdi.
Bu yeraltı şehrinde Hazreti Zülkifl (A.S.) üç saatten fazla dolaştı.. Benimseyecek yerde büsbütün irkildi.
Hep anlattı, yeryüzüne çıkmalarını istedi.
Başkan reddetti.
«Bu hayatımızın en az üç *yüz* yıllık bir geçmişi vardır.. Atalarımızın izinden ayrılamayız..»
Hazreti Zülkifl (A.S.) gezişi esnasında, bir şey dikkatini çekmişti.. Hiç put yoktu bu yeraltı şehrinde.
Sordu:
«Siz bir şeye tapmıyor musunuz?...»
«Kime?...»
«Yaratanınıza?...»
«Tapıyoruz.. Bizi yaratan baba ye annelerimizdir.. Varlıklarda birbirinden olmadırlar. Onlara saygı duyarız.»
Hz. Zülkifl (A.S.), ilk defa Allahsızlara rastlamıştı.
O akşam gece yarısına kadar başkanla münakaşa etti. Onu ve kabilesini kazanmak istedi..
Başkan hep direndi. Ne Allaha teslim oldu, ne yeryüzüne çıkmaya..
Konuyu değiştirdi sonunda: «Seni niçin aradığımı henüz merak etmemişe benziyorsun ey Zülkifl..»
«Sırası gelince söylerdin.,»

«Sana bir sır vereceğim.. Bu üç tepenin adı ziyaret tepeleridir.. İnsanlar varlığımızdan haberliler hakikatte ve tepeleri, yani bizleri dışardan ziyaret ederler. Bir çeşit hepimiz yakın komşuların putlarıyız.. Tepeler de tapmak.. Putlardan tek farkımız canlı oluşumuzdur.. Bende atalarımızdan kalma emanetler var.. Hz. Nuh (A.S.) m cübbeleri ile, Hz. Idris (A.S.) m hokkası.. Ziyaret günlerinde bunları çıkarır gelenlere gösteririm.. Emanetlere yenilerini katmak istiyorum.. Seni bunun için yıllardan beri aradım.. Uts Diyarına adamlar göndermiştim ama, yetişemediler.. Bana baban *Hz.* Eyyûb (A.S.) in giydiklerinden, yahut kullandıklarından hatıralar vereceksin..»
«O halde onların peygamberliğine inanıyorsun..»
«Niçin inanayım?.. Yararlanıyorum o kadar.. Pek inanmamışa benziyorsun.. Sabah olsun gösteririm emanetleri.. Eğer dediğimi yerine getirirsen, dilediğin tarafa gidebilirsin..»
«Uts Diyarının basma gelenleri biliyorsun.. Babamın çöp kadar bir hatırası kalmadı..»
«Hele sabahı bekleyelim ey Zülkifl (A.S.)..»
Hazreti Zülkifl (A.S.) kendisine verilen hücredeydi bir saat sonra.. Uyuyamamıştı.
Çıkıp koridorlarda gezindi.
Nöbetçilerle konuştu..
Böylece dostluklarını kazandı..
Birinci nöbetçi onu dış nöbete giderken yanına aldı.. Aynı merdivenlerin benzerlerinden çıktılar.
Hazreti Zülkifl (A.S.) yıldızları gördüğü zaman Al-lahma şükran secdesinde bulundu. Fakat kaçmadı..
Söz vermişti.. Nöbetçinin kendi yüzünden cezalandırılmasını ■ istememişti.
Fakat ansızın yer sallandı.. Kayalar parçalandılar.. İçin için çöküntüler oluyor, bağrışmalar duyuluyordu.
Hazreti Zülkifl (A.S.) ile nöbetçi büsbütün dışarıya çıktılar ve düştüler *yüzü* koyun..

Bir saat sonra, ortalık durulunca, gezindiler üç tepede.. Ağızlar kapanmıştı ve içerde tanı bir mezar sessizliği vardı.
Şüphesiz bu olaylar hikmeti ilâhiyeydi.
Hazreti Zülkifl (A.S.) sordu:
«Ey kardeşim, yurtsuz kaldın, şimdi ne yapacaksın?.»
Nöbetçi umursamadı:
«Esasen gurbetteyim.. Bana dikkat edersen hiç bura halkına benzemem.. Kuzeyde, dağlık bölge çocuğuyum.. Bir ay yürümeliyiz ki varalım.. Orada senenin sekiz ayı yeryüzü karlıdır.. Esir edilip getirilmiştim.. Kaçtım. Kısmetimde burası varmış.. Uç yılımı aldı.. Şimdi ise kurtuldum.. Sıla burnumda tütüyor.»
Hazreti Zülkifl (A.S.) nöbetçiye yurdunu tekrar sordu, iyice anlatmasını istedi. Nöbetçi tarif etti uzun uzun.
Bu yer şimdiki Hazer Denizi ile Van gölü arasında, İğdır kuzeyinde, Araş Nehri kıyısındaydı..
Bugünkü adı Cennetâbatü. ı
Hazreti Zülkifl (A.S.) bir hoş oldu..
Çünkü Hazreti Âdem (A.S.) m Asya'dan gelirken geçtiği ve hakikaten cennete benzettiği (İrem bağı) denilen yerdi burası. Hele Hazreti Âdem (A.S.) in çıktığı Cudi (Ararat-Ağn) dağı!.. Ona Hazreti Nûh (A.S.) gemisini oturtmuştu..
Bütün bu yerleri görmek istiyordu.
Nöbetçiye teklif etti:
«Dilersen sana arkadaşlık yapabilirim..>>
Nöbetçi sevinerek karşüadı bunu.. Bir haber de verdi ki, eskiden bunu duymuştu Hazreti Zülkifl (A.S.). O bölgede bir de kadınlar imparatorluğu vardı. Hazreti Zülkifl (A.S.) büsbütün arzulandı. Hiç değilse gider o kadınları (Amawmlan) bu sakat hayatlarından kurtarırdı. Allah her canlıyı cifi yaratmıştı.." Birbirlerine muhtaçtılar. Ne demekti bu dargınlık!.. Açıkça sapıklıktı.
Hemen o gün nöbetçiyle yola çıktüar.

Fırat vadisini izleyerek gittiler haftalarca.
Bitlis şehrine vardılar;
Orada nöbetçi kaçtı hiç sebepsiz.
Bitlis halkından bir kısmı Hazreti Zülkifl (A.S.) ı pek sevmişler ve ona iman etmişlerdi.
Birkaç yıl Hazreti Zülkifl (A.S.) aralarında kaldı.
Bir gün küavuz alarak yine kuzeye gitti. Van gölünü dolaştı.. Ağrı Dağı'na çıkması mümkün olamadı.. Cennet Abad'a kadar gitti.. Merakını giderdi..
Kadınlar imparatorluğuna da uğramak istedi.
Geç kaldığını haber verdiler.
Amazon kadınları, im para tori çeleri ölünce, uyuşa-mamış, gruplara ayrılmışlardı.. Bir kısmı Karadeniz sahiline gitmişler, bir kısmı Ege'ye doğru hicret etmişlerdi.. Hattâ bir kısmının güneye indikleri söyleniyordu.
Hazreti Zülkif (A.S.) tekrar Bitlis'e döndü.
istiyordu ki Şam'da bıraktığı müminlerle Bitlis'deki mü'minleri birleştirsin.. Bu maksatla Şam'a adamlar yolladı. Durumu öğrendi..
On yıl kadar önce, gurbete çıkarken şehir kumandanına söyledikleri doğru çıkmıştı.
İranlılar, Asurlular, Etiler, Hat*â Mısırlılar aynı anda iç savaşlara dalmışlardı.. Bu yüzden Şam'da ticaret durmuştu.. Şehir pek yoksul düşmüştü..
Şehir kumandanı bütün bunları Hazreti Zülkifl (A. S.) iri gidişine vermiş, dönmesi için aratıyordu.
Hazreti Zülkifl (A.S.) sevindi bu haberlere.
Ümmetini toplayarak Şam'a göçtü.
(Bazı rivayetlere göre, Şam'daki müminleri Bitlie'e
getirtmiş ve ömrünün sonuna kadar orada kalmıştır.)
*** ****
Hazreti Zülkifl (A.S.) Şam'a göçmesiyle beraber, tekrar ticaret hayatı canlandı.. Kervanlar gelip gitmeye başladılar.
Kısa zamanda halk çektiklerini unuttular.